

Hallituksen esitys eduskunnalle Euroopan unionin ja sen jäsenvaltioiden sekä Ukrainan välisen yhteistä ilmailualueutta koskevan sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta ja sopimuksen väliaikaisesta soveltamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan, että eduskunta hyväksyisi Ukrainan sekä Euroopan unionin ja sen jäsenvaltioiden välisen yhteistä ilmailualueutta koskevan sopimuksen sekä lain sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta. Sopimus on sekasopimus, jonka määräykset kuuluvat osittain unionin ja osittain jäsenvaltioiden toimivaltaan.

Sopimuksen voimaansaattaminen tukee pääministeri Sanna Marinin hallitusohjelman strategista tavoitetta Elinvoimainen Suomi. Sopimus edistää Suomen kilpailukykyä elinkeinoelämän ja yrittäjyyden edellytyksiä parantamalla sekä avaa uusia mahdollisuuksia lentoliikenteelle Euroopan unionin jäsenvaltioiden ja Ukrainan välillä.

Sopimus on osa unionin yhteisen ilmailualueen perustamiseen tähtäävää hanketta, jonka tarkoituksena on asteittainen lentoliikennemarkkinoiden avaaminen unionin jäsenvaltioiden ja sen lähialueiden välillä. Sopimuksella avataan lentoliikennemarkkinat Euroopan unionin jäsenvaltioiden ja Ukrainan välillä ja liityntälennot edelleen kolmansiiin maihin. Sopimuksen nojalla kummankin osapuolen lentoliikenteen harjoittajat voivat tarjota palvelujaan kaupallisten periaatteiden mukaisesti sekä kilpailla tasapuolisilla edellytyksillä yhdenmukaistettua sääntelyä noudattaen.

Liikenneoikeudet vapautetaan vaiheittain sitä mukaa, kun Ukraina on muokannut omia säädöksiään vastaamaan Euroopan unionin ilmailualan lainsäädäntöä. Lisäksi lentoyhtiöiden väliset sopimukset yhteistunnusten käytöstä ja leasingista sallitaan. Kahdenvälisiä liikenneoikeusjärjestelyitä, joita sopimus ei kata, voi kuitenkin edelleen tehdä ja hyödyntää.

Sopimuksessa vahvistetaan uusia järjestelyjä Euroopan unionin ja Ukrainan väliselle yhteistyölle koskien lentoliikenteen turvallisuutta, ilmailun turvaamista, ilmaliikenteenhallintaa ja ympäristökysymyksiä. Lisäksi perustetaan uusia yhteistyöjärjestelyjä, joilla varmistetaan tasapuoliset toimintaedellytykset.

Sopimuksella perustetaan sekakomitea, joka tarkastelee sopimuksen täytäntöönpanoon ja tarvittaessa sopimuksen tulkintaan ja soveltamiseen liittyviä kysymyksiä.

Esitykseen sisältyy lakiehdotus sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta. Laki sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta on tarkoitettu tulemaan voimaan samanaikaisesti, kun sopimus tulee Suomen osalta voimaan viimeisimmän sellaisen diplomaattisen nootin päiväystä seuraavan toisen kuukauden ensimmäisenä päivänä, jolla osapuolet vahvistavat, että kaikki sopimuksen voimaantulon edellyttämät tarvittavat menettelyt on saatettu päätökseen. Valtioneuvoston asetuksella voidaan säätää, että lakia sovelletaan ennen sopimuksen kansainvälistä voimaantuloa.

SISÄLLYS

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ.....	1
PERUSTELUT	3
1 Asian tausta ja valmistelu	3
1.1 Tausta.....	3
1.2 Valmistelu.....	3
2 Sopimuksen tavoitteet.....	4
3 Keskeiset ehdotukset.....	4
4 Esityksen vaikutukset	5
5 Lausuntopalaute.....	5
6 Sopimuksen määräykset ja niiden suhde Suomen lainsäädäntöön	5
7 Voimaantulo	11
8 Ahvenanmaan maakuntapäivien suostumus	11
9 Toimeenpano ja seuranta	11
10 Suhde muihin esityksiin.....	11
11 Eduskunnan suostumuksen tarpeellisuus ja käsittelyjärjestys	11
11.1 Eduskunnan suostumuksen tarpeellisuus.....	11
LAKIEHDOTUS	15
Laki 15	
Laki Euroopan unionin ja sen jäsenvaltioiden sekä Ukrainan välisen yhteistä ilmailualueita koskevan sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta ja sopimuksen soveltamisesta.....	15
SOPIMUSTEKSTI	16

PERUSTELUT

1 Asian tausta ja valmistelu

1.1 Tausta

Euroopan unionin ja sen jäsenvaltioiden sekä Ukrainan yhteistä ilmailualuetta koskeva sopimus on osa unionin yhteisen ilmailualueen perustamiseen tähtäävää hanketta, jonka tarkoituksena on asteittainen lentoliikennemarkkinoiden avaaminen unionin jäsenvaltioiden ja sen lähialueiden välillä. Hankkeen taustoja ja välitavoitteita on tuotu esille komission tiedonannossa ”EU:n ulkoinen ilmailupolitiikka – Tulevat haasteet” (COM(2012) 556 final). Yhteistä ilmailualuetta koskevan sopimuksen tekeminen Ukrainan kanssa on tärkeä osa myös EU:n naapuruuspolitiikkaa.

Markkinoiden avautumisen ehtona on Ukrainan asteittainen unionilainsäädännön implementointi osaksi kansallista lainsäädäntöä. Sääntelyiden lähentyminen tuo uusia toimintamahdollisuuksia yrityksille ja enemmän valinnan mahdollisuuksia kuluttajille. Markkinoiden avautuminen ja sääntelyn yhtenäistyminen tapahtuvat samanaikaisesti, jotta turvataan tasapuoliset kilpailumahdollisuudet, sekä taataan riittävä lentoturvallisuuden, ilmailun turvaamisen ja ympäristönormien taso.

Suomella ja Ukrainalla on voimassa kahdenvälinen lentoliikennesopimus (SopS 47/1996). Uutta monenvälistä sopimusta sovellettaisiin ensisijaisesti siltä osin kuin sopimukset sisältävät määräyksiä samoista asioista.

Euroopan unioni on lähialueillaan neuvotellut lentoliikennesopimukset Marokon (SopS 64–65/2008), Länsi-Balkanin maiden (ECAA-sopimus, SopS 36–37/2013), Georgian (SopS 42–43/2015), Israelin (SopS 69–70/2020) Moldovan (SopS 73–74/2020) sekä Jordanian (SopS 75–76/2020) kanssa. Suomi on kansallisesti hyväksynyt edellä mainitut sopimukset ja saattanut ne voimaan.

1.2 Valmistelu

Sopimuksen valmistelu

Euroopan unioni on tehnyt Ukrainan kanssa niin sanotun horisontaalisen lentoliikennesopimuksen vuonna 2009 (EYVL L 211, 01/08/2006 s. 24–38), jolla mahdollistettiin EU:n lentoliikenteen harjoittajien nimeäminen jäsenvaltioiden ja Ukrainan välisten kahdenvälisten sopimusten nojalla.

Komissio on neuvotellut neuvoston 12 päivänä joulukuuta 2006 antaman valtuutuksen mukaisesti niin sanotusta kattavasta lentoliikennesopimuksesta Euroopan unionin ja Ukrainan välillä, jonka tavoitteena on asteittain ja vastavuoroisesti avata markkinoille pääsy sekä varmistaa sääntelyn lähentäminen ja unionin vaatimusten ja normien tosiasiallinen täytäntöönpano. Lentoliikennesopimus parafoitiin neuvottelujen pohjalta neuvotteluohjeiden mukaisesti 28 päivänä marraskuuta 2013 ja allekirjoitettiin 12 päivänä lokakuuta 2021 Kiovassa.

Kansallinen valmistelu

Komission ehdotus neuvoston päätökseksi yhteisen ilmailualueen perustamisesta Ukrainan kanssa on annettu eduskunnalle tiedoksi E-kirjeellä (E 92/2021 vp) sekä U-kirjelmällä (U

54/2021 vp). Lisäksi neuvottelumandaatista on annettu eduskunnalle tieto E-kirjeellä (E 109/2006 vp).

Hallituksen esitys on valmisteltu liikenne- ja viestintäministeriössä virkatyönä.

2 Sopimuksen tavoitteet

Euroopan unionin ja sen jäsenvaltioiden sekä Ukrainan välisen kattavan lentoliikennesopimuksen tavoitteena on yhteisen ilmailualueen perustaminen unionin jäsenvaltioiden ja Ukrainan välille. Ilmailualue perustuu markkinoiden asteittaiseen avaamiseen vastavuoroisen reiteille pääsyn ja kapasiteetin osalta, sääntelyn lähentämiseen sekä talouden toimijoiden syrjimättömyyteen ja tasapuolisiin toimintaedellytyksiin. Markkinoiden avaamisen tavoitteena on laajentaa lentoliikennemarkkinoita ja saada markkinat vastaamaan paremmin käyttäjien eli matkustajien ja rahdinkuljettajien tarpeita.

Tasapuolisten markkinoille pääsyn ja kilpailuolosuhteiden luomiseksi sopimuksella yhtenäistään turvallisuutta (safety), turvaamista (security), lennonvarmistusta, sosiaalisia näkökohtia sekä ympäristöä koskevia säädöksiä.

Yhteisen ilmailualueen perustan muodostaa Euroopan unionin erityisesti lentoliikennemarkkinoita koskeva lainsäädäntö, joka on tarkemmin yksilöity sopimuksen liitteessä I. Sopimuksen täytäntöönpano edellyttää siirtymäaikojen käyttämistä, sillä liikenneoikeudet vapautetaan vaiheittain sitä mukaa, kun Ukraina on muokannut omia säädöksiään vastaamaan Euroopan unionin ilmailualan lainsäädäntöä. Sopimuksen nojalla kummankin osapuolen lentoliikenteen harjoittajat voivat tarjota palvelujaan kaupallisten periaatteiden mukaisesti sekä kilpailla tasapuolisilla edellytyksillä yhdenmukaistettua sääntelyä noudattaen.

Sopimuksella perustetaan sekakomitea, jonka tehtävänä on hallinnoida sopimusta, sen täytäntöönpanoa ja tulkintaa sekä sen soveltamiseen liittyviä kysymyksiä.

Sopimuksella pyritään edistämään vuonna 1999 eräiden kansainvälistä ilmakuljetusta koskevien sääntöjen yhtenäistämistä tehdyn yleissopimuksen (Montrealin yleissopimus, SopS 76/2004) toteutumista.

3 Keskeiset ehdotukset

Esityksessä ehdotetaan, että eduskunta hyväksyy Euroopan unionin ja sen jäsenvaltioiden sekä Ukrainan yhteistä ilmailualueutta koskevan sopimuksen Suomen osalta. Suomen hyväksyminen on osaltaan edellytys sopimuksen kansainväliselle voimaantulolle. Sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvat määräykset ehdotetaan saatettavaksi voimaan ehdotukseen sisältyvällä blankettilailla.

Ehdotetun lain 1 §:ssä säädettäisiin, että sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvat määräykset ovat lakina voimassa sellaisina kuin Suomi on niihin sitoutunut. Pykälä sisältää tavanomaisen blankettilain säännöksen, jolla saatetaan voimaan lailla ne sopimusmääräykset, jotka kuuluvat lainsäädännön alaan.

Lain 2 §:n 1 momentissa säädettäisiin, että sopimuksen muiden kuin lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta sekä lain voimaantulosta säädetään valtioneuvoston asetuksella.

Lain 2 §:n 2 momentissa säädettäisiin, että valtioneuvoston asetuksella voidaan säätää, että lakia sovelletaan ennen sopimuksen kansainvälistä voimaantuloa.

4 Esityksen vaikutukset

Suomen ja Ukrainan välinen kahdenvälinen lentoliikennesopimus mahdollistaa jo nykyisellään lentoliikenteen Suomen ja Ukrainan välillä. Monenkeskisellä lentoliikennesopimuksella mahdollistetaan säännöllinen lentoliikenne Suomen ja Ukrainan välillä sekä poistetaan markkinoille pääsyn rajoitteita. Rajoitteiden poistaminen edistää osapuolten välistä kauppaa, turismia ja investointeja.

Mikäli matkustajavirroissa tapahtuu merkittäviä muutoksia, markkinoiden avautumisella voi olla vaikutuksia kasvihuonekaasupäästöihin ja lentomeluun. Jos matkustajavirrat kasvavat, voivat kasvihuonekaasupäästöt ja lentomelu lisääntyä. Jos liikennevirrat ohjautuvat joustavammin tarkoituksenmukaisempia reittejä, voivat kasvihuonekaasupäästöt ja lentomelu vähentyä.

Sopimus laajentaa Euroopan unionin ympäristösääntelyn soveltamisalaa Ukrainan alueelle.

Esityksellä ei ole vaikutuksia sotilas- ja valtionilmailuun.

Esityksellä ei ole merkittäviä vaikutuksia viranomaisten toimintaan eikä kansallisen tason organisaatio- tai henkilöstövaikutuksia

5 Lausuntopalautte

[Täydennetään lausuntokierroksen jälkeen.]

6 Sopimuksen määräykset ja niiden suhde Suomen lainsäädäntöön

Sopimuksen määräykset perustuvat EU:n sekä Kansainvälisen siviili-ilmailujärjestö ICAO:n mallilausekkeisiin.

Sopimuksen johdannossa osapuolet toteavat haluavansa luoda yhteisen ilmailualueen (Common Aviation Area, CAA), joka perustuu osapuolten vastavuoroiseen pääsyyn toistensa lentoliikenne-markkinoille, joilla vallitsevat tasapuoliset kilpailuedellytykset ja joilla noudatetaan samoja sääntöjä muun muassa lentoturvallisuuden, ilmailun turvaamisen, ilmaliikenteen hallinnan, sosiaalisten näkökohtien ja ympäristövaatimusten alalla. Johdannossa todetaan osapuolten panevan merkille Ukrainan aikomuksen sisällyttää ilmailulainsäädäntöönsä Euroopan unionin vastaavat vaatimukset ja standardit.

I OSASTO. YLEISET SÄÄNNÖKSET.

1 artikla. *Tavoitteet ja soveltamisala.* Artiklassa sopimuksen tavoitteeksi asetetaan yhteisen ilmailualueen luominen, joka perustuu markkinoiden avaamiseen ja yhteisiin sääntöihin.

2 artikla. *Määritelmät.* Artiklassa määritellään sopimuksessa käytetyt keskeiset käsitteet. Määritelmät perustuvat Kansainvälisen siviili-ilmailujärjestön ICAO:n mallilausekkeisiin.

3 artikla. *Sopimuksen täytäntöönpano.* Artiklassa määrätään, että osapuolten on toteutettava kaikki aiheelliset yleiset ja erityiset toimenpiteet sopimusvelvoitteiden täyttämiseksi ja pidät-

täydyttävä toimenpiteistä, jotka voisivat vaarantaa sopimuksen tavoitteiden saavuttamisen. Artikla ei rajoita osapuolten oikeuksia ja velvollisuuksia, jotka johtuvat osallistumisesta kansainvälisiin organisaatioihin ja/tai kansainvälisiin sopimuksiin.

4 artikla. *Syrjimättömyys.* Artiklassa kielletään kaikenlainen sopimuksen määräysten vastainen kansalaisuuteen perustuva syrjintä.

II OSASTO. SÄÄNTELY-YHTEISTYÖ.

5 artikla. *Sääntely-yhteistyön yleiset periaatteet.* Artiklassa määrätään, että osapuolet tekevät yhteistyötä kaikin mahdollisin tavoin varmistaakseen, että Ukraina sisällyttää sopimuksen liitteessä I lueteltujen Euroopan unionin säädösten vaatimukset Ukrainan lainsäädäntöön ja panee ne täytäntöön.

6 artikla. *Lakien ja määräysten noudattaminen.* Artiklassa määrätään, että osapuolten lentoliikenteen harjoittajien ja ilma-alusten matkustajien, miehistön ja rahdin osalta on toisen osapuolen alueella noudatettava soveltuvia lakeja ja määräyksiä.

7 artikla. *Ilmailun turvallisuus.* Artiklassa määrätään, että sopimuksen liitteen III siirtymäsäännöissä vahvistettuja menettelyjä ja siirtymäaikoja noudattaen osapuolet varmistavat, että niiden lainsäädäntö, säännöt ja menettelyt noudattavat EU:n ilmailun turvallisuutta koskevia asetuksia, jotka on lueteltu sopimuksen liitteen I C osassa. Lisäksi artiklassa määrätään toimista, joihin toinen osapuoli voi ryhtyä havaittuaan turvallisuuspuutteen tai muuten tarvetta neuvotella turvallisuusmääräyksistä toisen osapuolen kanssa.

8 artikla. *Ilmailun turvaaminen.* Artiklassa määrätään, että sopimuksen liitteen III siirtymäsäännöissä vahvistettuja menettelyjä ja siirtymäaikoja noudattaen Ukraina sisällyttää Euroopan siviili-ilmailukonferenssin (ECAC) asiakirjassa 30 olevan II osan määräykset. Artiklassa viitataan kansainvälisiin ilmailun turvaamista koskeviin sopimuksiin, joihin molemmat osapuolet ovat liittyneet ja määrätään menettelyistä ilmailun turvallisuuden takaamiseksi ja turvajärjestelyjen puutteisiin puuttumiseksi. Osapuolet avustavat toisiaan siviili-ilma-alusten laittoman hallituksen ja muiden laittomien tekojen torjumisessa.

9 artikla. *Ilmaliikenteen hallinta.* Artiklassa määrätään, että sopimuksen liitteen III siirtymäsäännöissä vahvistettuja menettelyjä ja siirtymäaikoja noudattaen osapuolet varmistavat, että niiden lainsäädäntö, säännöt ja menettelyt noudattavat EU:n ilmaliikenteen hallinnan vaatimuksia koskevia asetuksia, jotka on lueteltu sopimuksen liitteen I B osassa. Yhteistyön seurannasta ja edistämisestä ilmaliikenteen hallinnan alalla vastaa sekakomitea.

10 artikla. *Ympäristö.* Artiklassa vahvistetaan ympäristönsuojelu osaksi ilmailupolitiikan kehittämistä ja täytäntöönpanoa. Artiklassa määrätään, että sopimuksen liitteen III siirtymäsäännöissä vahvistettuja menettelyjä ja siirtymäaikoja noudattaen osapuolet varmistavat, että niiden lainsäädäntö, säännöt ja menettelyt noudattavat EU:n ympäristövaatimuksia koskevia asetuksia, jotka on lueteltu sopimuksen liitteen I D osassa.

11 artikla. *Kuluttajansuoja.* Artiklassa määrätään, että sopimuksen liitteen III siirtymäsäännöissä vahvistettuja menettelyjä ja siirtymäaikoja noudattaen osapuolet varmistavat, että niiden lainsäädäntö, säännöt ja menettelyt noudattavat EU:n kuluttajansuojan vaatimuksia koskevia asetuksia, jotka on lueteltu sopimuksen liitteen I F osassa.

12 artikla. *Teollisuusyhteistyö.* Artiklassa vahvistetaan, että osapuolet pyrkivät tekemään teollisuusyhteistyötä ilmailualan valmistusteollisuuden alalla.

13 artikla. *Tietokonepohjaiset paikanvarausjärjestelmät.* Artiklassa määrätään, että sopimuksen liitteen III siirtymäsäännöissä vahvistettuja menettelyjä ja siirtymäaikoja noudattaen osapuolet varmistavat, että niiden lainsäädäntö, säännöt ja menettelyt noudattavat EU:n tietokonepohjaisten paikanvarausjärjestelmien vaatimuksia koskevaa lainsäädäntöä, joka on lueteltu sopimuksen liitteen I G osassa.

14 artikla. *Sosiaaliset näkökohdat.* Artiklassa määrätään, että sopimuksen liitteen III siirtymäsäännöissä vahvistettuja menettelyjä ja siirtymäaikoja noudattaen osapuolet varmistavat, että niiden lainsäädäntö, säännöt ja menettelyt noudattavat EU:n lentoliikenteen työntekijöiden oikeuksia koskevia asetuksia, jotka on lueteltu sopimuksen liitteen II E osassa.

15 artikla. *Uusi lainsäädäntö.* Artiklassa määrätään, että sopimuksella ei rajoiteta osapuolten oikeutta antaa yksipuolisesti uutta lainsäädäntöä lentoliikenteen alalla, mutta tästä on ilmoitettava toiselle osapuolelle. Uuden lainsäädännön sopimuksenmukaisuuden tarkistaa sekakomitea.

16 artikla. *Oikeuksien myöntäminen.* Artiklan 1 kohdan mukaan osapuolet myöntävät toisilleen sopimuksessa määritellyt oikeudet sovitun liikenteen harjoittamiseen liitteessä II määrättyillä reiteillä sopimuksen liitteessä III olevia siirtymämääryksiä noudattaen. Artiklan 2 kohdassa kielletään kabotaasi eli liikennöinti toisen osapuolen alueella sijaitsevien pisteiden välillä. Säännöllisestä lentoliikenteestä Suomen ja kolmannen maan välillä säädetään liikenteen palveluista annetun lain 13 luvussa.

17 artikla. *Liikennöintilupa ja tekninen lupa.* Artiklassa määrätään niistä edellytyksistä, joiden täytyessä osapuolen toimivaltaisen viranomaisen on myönnettävä liikennöintilupa toisen osapuolen lentoliikenteen harjoittajalle. Liikennöintilupa on annettava mahdollisimman pienellä menettelyihin liittyvällä viiveellä edellyttäen, että artiklan alakohdissa määrätyt edellytykset täyttyvät. Suomessa lentotoimintaluvan myöntää Liikenne- ja viestintävirasto liikennepalvelulain 123 §:n nojalla.

18 artikla. *Lentoliikenteen harjoittajien vaatimustenmukaisuutta ja kansalaisuutta koskevien viranomaiselvitysten vastavuoroinen tunnustaminen.* Artiklassa määrätään, että osapuolten toimivaltaisten viranomaisten on tunnustettava toistensa viranomaiselvitykset koskien lentoliikenteen harjoittajien vaatimustenmukaisuutta tai kansalaisuutta koskevat selvitykset. Artiklan 2 kohdassa määrätään menettelyistä niissä tilanteissa, joissa osapuolen toimivaltaisilla viranomaisilla on aihetta epäillä, että liikennöinti- tai teknisten lupien myöntämisen edellytyksiä ei ole noudatettu.

19 artikla. *Liikennöintiluvan tai teknisen luvan epääminen, peruuttaminen kokonaan tai tilapäisesti tai rajoittaminen.* Artiklassa määrätään tilanteista, joissa osapuolten toimivaltaiset viranomaiset voivat evätä, peruuttaa kokonaan tai tilapäisesti taikka rajoittaa toisen osapuolen lentoliikenteen harjoittajan lentoliikennelupia. Keskeisiä kriteereitä ovat liikennöintiluvan edellytysten puuttuminen, liikenteenharjoittajan sopimuksen turvallisuus- tai turvaamisartiklojen rikkominen (7 ja 8 artiklat), osapuolen alueella sovellettavien lakien tai määräysten rikkominen ja 26 artiklan 5 kohdan mukaisen selvityksen laatiminen siitä, että kilpailuympäristöä koskevia edellytyksiä ei ole täytetty.

20 artikla. *Investoinnit lentoliikenteen harjoittajiin.* Artiklassa määrätään menettelystä, jolla osapuolten ja/tai niiden kansalaisten enemmistöomistus ja /tai tosiasiallinen määräysvalta voidaan 17 ja 19 artikloista poiketen sallia.

21 artikla. *Määrällisten rajoitusten poistaminen.* Artiklassa määrätään, että osapuolet poistavat lentoliikenteen harjoittajien lentoliikennepalveluiden tarjoamiseen tarvitsemien laitteiden, tarvikkeiden, varaosien ja muiden välineiden siirtoja koskevat määrälliset rajoitukset. Tämä ei kuitenkaan estä rajoituksia, jotka määrätään artiklan 2 kohdassa määriteltyjen syiden perusteella.

22 artikla. *Kaupalliset mahdollisuudet.* Artiklassa määrätään liiketoimintaa haittaavien esteiden poistamisesta ja vahvistetaan osapuolten lentoliikenteen harjoittajille laajat oikeudet lentoliikenteen tarjoamiseen ja myyntiin liittyen mukaan lukien lentoliikenteen harjoittajien oikeus ottaa toisen osapuolen alueella käyttöön lentoliikenteen tarjoamiseen tarkoitettuja myyntipisteitä ilman paikallista ylläpitäjää.

23 artikla. *Tullit ja verot.* Artiklassa vapautetaan lentoliikenteen harjoittajien ilma-alukset, artiklassa määritellyt tarvikkeet ja lisäosat sekä suorassa kauttakulussa olevat matkatavarat ja rahti kaikista Euroopan unionin, kansallisten ja paikallisten viranomaisten asettamista tuontirajoituksesta, omaisuusveroista, tulleista, valmisteveroista ja muista vastaavista maksuista. Vapautus ei koske annettujen palvelujen vastikkeena olevia kustannuksia tai polttoainetta, jota käytetään osapuolen alueen sisällä liikennöitävien kahden paikan välillä, tai tavaroita, jotka on myyty muuhun tarkoitukseen kuin matkustajien kulutettavaksi ilma-aluksessa liikennöitäessä. Artikla ei koske arvonlisäveroa lukuun ottamatta tuonnista kannettavaa liikevaihtoveroa eikä se vaikuta EU:n jäsenvaltioiden ja Ukrainan välisten tulojen ja pääoman kaksinkertaisen verotuksen välttämistä koskevien yleissopimusten määräyksiin.

24 artikla. *Lentoasemien, laitteiden ja palvelujen käyttömaksut.* Artiklassa määrätään, että toimivaltaisten viranomaisten lennonvarmistus- ja lennonjohtolaitteiden ja -palvelujen, lentoasemalaitteiden ja -palveluiden, sekä ilmailun turvaamiseen ja muihin vastaaviin toimintoihin tarkoitettujen laitteiden ja palvelujen käytöstä perimien maksujen on perustuttava kustannuksiin eivätkä ne saa olla syrjiviä. Poistojen jälkeen maksuihin voi kuitenkin sisältyä kohtuullinen tuotto. Maksuja asetettaessa toimivaltaiset viranomaiset vaihtavat keskenään tarvittavia tietoja käyttömaksujen kohtuullisuuden varmistamiseksi.

25 artikla. *Hinnoittelu.* Artiklassa veloitetaan osapuolet antamaan lentoliikenteen harjoittajille vapaus määrätä hinnoistaan vapaan ja oikeudenmukaisen kilpailun perusteella. Hintoja ei tarvitse ilmoittaa osapuolille. Toimivaltaiset viranomaiset voivat tarvittaessa keskustella lentojen ja kuljetusmaksujen hinnoittelussa ilmenneistä menettelyistä, seikoista ja epäselvyyksistä.

26 artikla. *Kilpailuympäristö.* Artiklassa määrätään, että sopimuksen soveltamisalalla sovelletaan EU:n ja sen jäsenvaltioiden sekä Ukrainan välisen assosiaatiosopimuksen tullinpalautusta tai tulleista vapauttamista koskevaa IV osastoa, ellei sopimuksessa toisin määrätä. Artiklassa vahvistetaan osapuolten tavoitteeksi tarjota lentoliikenteen harjoittamiselle terve kilpailuympäristö, jossa kilpailua vääristävät ja Euroopan unionin kilpailusääntöjen vastaiset valtiontuet eivät ole sallittuja. Lisäksi artiklassa määrätään menettelyistä, joihin osapuolet voivat ryhtyä katsoessaan toisen osapuolen toimivan kilpailusääntöjen vastaisesti. Artikla ei rajoita osapuolten lakeja ja määräyksiä, jotka koskevat julkisen palvelun velvoitteita osapuolten alueilla.

27 artikla. *Tilastot.* Artiklassa määrätään, että osapuolet avustavat toisiaan lentoliikenteen harjoittamisen arviointiin liittyvän tilastotiedon vaihtamisessa.

IV OSASTO. INSTITUTIONAALISET MÄÄRÄYKSET.

28 artikla. *Tulkinta ja soveltaminen.* Artiklassa määrätään, että osapuolten on toteutettava sopimusvelvoitteiden täyttämistä, huolehdittava sopimuksen noudattamisen valvonnasta, avustettava toisiaan sopimuksen mahdollisia rikkomuksia koskevassa tutkinnassa ja tiedotettava

toista osapuolta, mikäli se toteuttaa toisen osapuolen yrityksiä tai viranomaisia koskevia toimenpiteitä. Sopimuksen määräyksiä sekä liitteessä I lueteltujen säädösten säännöksiä tulkitaan Euroopan unionin tuomioistuimen oikeuskäytännön ja Euroopan komission antamien päätösten mukaisesti siltä osin kuin määräykset ja säännökset ovat asiasisällöltään yhteneviä EU-perussopimusten kanssa.

29 artikla. *Sekakomitea.* Artiklassa määrätään, että sopimuksen hallinnoinnista ja asianmukaisesta täytäntöönpanosta vastaamaan perustetaan kummankin osapuolen edustajista muodostuva sekakomitea. Artiklassa vahvistetaan sekakomitean menettelyä koskevat säännöt sekä sekakomitean tehtävät.

30 artikla. *Riitojen ratkaiseminen ja välimiesmenettely.* Artiklassa vahvistetaan sopimuksen soveltamista tai tulkintaa koskevien riitatilanteiden välimiesmenettelyä koskevat menettelytavat silloin, kun erimielisyyttä ei ole saatu ratkaistua sekakomiteassa. Jos osapuoli ei noudata välimiespaneelin päätöstä, toinen osapuoli voi laiminlyönnin ajaksi peruuttaa sopimusta rikkovalle osapuolelle sopimuksen nojalla myönnetty oikeudet tai etuoikeudet tai rajoittaa niitä.

31 artikla. *Suojatoimenpiteet.* Artiklassa vahvistetaan menettelyt suojatoimenpiteiden toteuttamiseksi silloin, kun osapuoli katsoo, että toinen osapuoli on jättänyt täyttämättä sopimuksen mukaisen velvoitteensa.

32 artikla. *Tietojen luovuttaminen.* Artiklassa määrätään, että sopimuksen nojalla toimivat virkailijat eivät saa tehtäviensä päättymisen jälkeenkään luovuttaa ulkopuolisille salassapidettäviä tietoja.

33 artikla. *Siirtymäjärjestelyt.* Artiklassa määrätään sopimuksen liitteessä III vahvistettuja siirtymäjärjestelyjä ja –kausia koskevasta menettelystä erityisesti koskien Ukrainan asteittaista siirtymistä sopimuksen liitteessä I tarkoitettujen siviili-ilmailua koskevien Euroopan unionin säädösten mukaisten vaatimusten tosiasialliseen täytäntöönpanoon.

34 artikla. *Suhde muihin sopimuksiin ja/tai järjestelyihin.* Artiklassa määrätään sopimuksen määräysten olevan ensisijaisia osapuolten nykyisten kahdenvälisen lentoliikennesopimusten ja/tai järjestelyjen asiaa koskeviin määräyksiin nähden. Kuitenkin omistusta, liikenneoikeuksia, kapasiteettia, vuorotiheyttä, ilma-aluksen tyyppiä tai vaihtamista, yhteistunnusten käyttöä ja hintoja koskevia kahdenvälisen sopimusten määräyksiä voidaan edelleen soveltaa, mikäli ne ovat suotuisampia eivätkä aiheuta syrjintää EU:n jäsenvaltioiden ja kansalaisten välillä. Suomen ja Ukrainan välisen lentoliikennesopimuksen 21 artiklan mukaan molempia sopimuspuolia sitovan monenkeskisen ilmailusopimuksen tullessa voimaan voidaan järjestää neuvottelu sen selvittämiseksi, missä määrin monenvälisen yleissopimuksen määräykset vaikuttavat kahdenväliseen sopimukseen.

35 artikla. *Rahoitusmääräykset.* Artiklassa määrätään, että osapuolet huolehtivat sopimuksen täytäntöönpanoon tarvittavista taloudellisista resursseista.

V OSASTO. VOIMAANTULO, UUELLEENTARKASTELU, VOIMASSAOLON PÄÄTTYMINEN JA LOPPUMÄÄRÄYKSET.

36 artikla. *Muutokset.* Sopimuksessa määrätään, että sekakomitea voi osapuolten ehdotuksesta tehdä sopimusten liitteiden muuttamista ja sopimuksen 15 artiklan 3 kohdan (uuden tai muutetun lainsäädännön sisällyttäminen liitteeseen I) mukaisia päätöksiä. Lisäksi osapuolet voivat päättää muuttaa sopimusta.

37 artikla. *Voimassaolon päätyminen.* Artiklassa määrätään, että sopimus voidaan irtisanoa ilmoittamalla toiselle osapuolelle asiasta diplomaattiteitse, sekä siitä, milloin sopimuksen voimassaolo lakkaa.

38 artikla. *Voimaantulo ja väliaikainen soveltaminen.* Artiklassa määrätään, että osapuolet ratifioivat tai hyväksyvät sopimuksen omien menettelyidensä mukaisesti, ja Euroopan unionin neuvoston pääsihteeri toimii ratifioimis- ja hyväksymisasiakirjojen tallettajana. Sopimus tulee voimaan viimeisimmän sellaisen diplomaattisen nootin päiväystä seuraavan toisen kuukauden ensimmäisenä päivänä, jolla osapuolet vahvistavat, että kaikki sopimuksen voimaantulon edellyttämät tarvittavat menettelyt on saatettu päätökseen. Sopimusta sovelletaan väliaikaisesti viimeisimmän sellaisen nootin päiväystä seuraavan kuukauden ensimmäisestä päivästä, jolla osapuolet ovat ilmoittaneet toisilleen tämän sopimuksen soveltamista varten tarvittavien menettelyjen saattamisesta päätökseen.

39 artikla. *Rekisteröinti ICAO:ssa ja Yhdistyneiden kansakuntien pääsihteeristössä.* Artiklassa määrätään sopimuksen rekisteröinnistä ICAO:n neuvostossa ja YK:n pääsihteeristössä sopimuksen voimaantulon jälkeen.

40 artikla. *Todistusvoimaiset tekstit.* Sopimus laaditaan kahtena kappaleena Euroopan unionin virallisilla kielillä sekä ukrainan kielellä, ja kukin teksti on yhtä todistusvoimainen.

Liite I. *LUETTELO EUROOPAN UNIONIN SIVIILI-ILMAILUN ALALLA HYVÄKSYMISTÄ SOVELLETTAVISTA VAATIMUKSISTA, JOTKA SISÄLLYTETÄÄN UKRAINAN LAINSÄÄDÄNTÖÖN.* Liitteessä luetellaan Euroopan unionin lentoliikennettä koskeva lainsäädäntö, jota sopimusosapuolten on noudatettava. Liitteessä lueteltu sääntely on Suomessa suoraan sovellettavaa lainsäädäntöä. Sekakomitea ajantasaistaa liitteen säännöllisesti.

Liite II. *SOVITUT LENTOLIIKENNEPALVELUT JA MÄÄRÄTYT REITIT.* Liitteessä määritellään reitit, joilla lentoliikenteen harjoittajat voivat tarjota liikennepalveluja, sekä tarjottavia palveluita koskevat oikeudet.

Liite III. *SIIRTYMÄJÄRJESTELYT.* Liitteessä määrätään sopimusta koskevista siirtymäjärjestelyistä.

Liite IV. *LUETTELO TÄMÄN SOPIMUKSEN LIITTEESSÄ III TARKOITETUISTA TODISTUKSISTA.* Liitteessä määrätään siirtymäjärjestelyjä koskevassa liitteessä tarkoitetuista todistuksista koskien lentomiesthistöä ja ilmaliikenteen hallintaa ja lennonvarmistusta.

Liite V. *LUETTELO TÄMÄN SOPIMUKSEN 17, 19 JA 22 ARTIKLASSA JA LIITTEISSÄ II JA III TARKOITETUISTA MUISTA VALTIOISTA.* Liitteessä määritellään valtiot, joiden tai joiden kansalaisten enemmistöomistuksessa oleville lentoyhtiöille voidaan myöntää liikennöintilupa.

Liite VI. *MENETTELYSÄÄNNÖT.* Liitteessä luetellaan teknisluonteisia menettelysääntöjä asiantuntijatasen yhteistyöhön liittyen.

Liite VII. *TÄMÄN SOPIMUKSEN 26 ARTIKLAN 4 KOHDASSA TARKOITETUT PERUSTEET.* Liitteessä luetellaan valtioneuvostoa, jotka ovat sopimuksen kanssa yhteensopivia.

Sopimuksen voimaantulo ei edellytä muutoksia Suomen kansalliseen lainsäädäntöön.

7 Voimaantulo

Ehdotetaan, että esitykseen sisältyvä laki tulee voimaan valtioneuvoston asetuksella säädettävänä ajankohtana samanaikaisesti kun sopimus tulee Suomen osalta voimaan.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan säätää, että lakia sovelletaan ennen sopimuksen kansainvälistä voimaantuloa.

8 Ahvenanmaan maakuntapäivien suostumus

Sopimus ei sisällä Ahvenanmaan toimivaltaan kuuluvia määräyksiä, sillä Ahvenanmaan itsehallintolain (1144/1991) 27 §:n 14 kohdan mukaan ilmailu kuuluu valtakunnan lainsäädäntövaltaan.

9 Toimeenpano ja seuranta

Sopimuksen toimeenpanoa seurataan sopimuksen 29 artiklassa tarkoitettussa sekakomiteassa, joka koostuu kummankin osapuolen edustajista.

10 Suhde muihin esityksiin

Liikenne- ja viestintäministeriössä on käynnissä valmistelu hallituksen esitykseksi ilmailulain ja eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta (LVM052:00/2020). Hankkeessa selvitetään keskeisimpiä HE 41/2020 vp:n valmistelun yhteydessä havaittuja kansallisen ilmailusääntelyn muutostarpeita, jotka johtuvat viimeaikaisesta ilmailun toimintaympäristön ja EU-sääntelyn kehityksestä sekä lainsäädäntöteknisistä seikoista. Esitykset säädösten muuttamiseksi on tarkoitus antaa eduskunnalle vuoden 2021 aikana.

Samanaikaisesti tämän esityksen kanssa eduskunnan käsiteltäväksi on annettu hallituksen esitykset HE XX/2021 vp ja HE XX/2021 vp Euroopan unionin ja sen jäsenvaltioiden sekä Tunisian välisen Euro-Välimeri-lentoliikennesopimuksen sekä Euroopan unionin ja sen jäsenvaltioiden sekä Armenian välisen yhteisen ilmailualueen koskevan sopimuksen hyväksymiseksi ja voimaansaattamiseksi. Armenian, Tunisian sekä Ukrainan kanssa tehdyt lentoliikennesopimukset tähtäävät kaikki osaltaan yhteisen eurooppalaisen ilmatilan luomiseen.

11 Eduskunnan suostumuksen tarpeellisuus ja käsittelyjärjestys

11.1 Eduskunnan suostumuksen tarpeellisuus

Toimivallanjako unionin ja jäsenvaltion välillä

Euroopan unionin tuomioistuimen antamien ns. Open Skies –tuomioiden (asiat C-466/98, C-467/98, C-468/98, C-469/98, C-471/98, C-472/98, C-475/98 ja C-476/98) mukaan unionilla on yksinomainen toimivalta kahdenvälisten lentoliikennesopimusten tiettyjen kysymysten osalta. Tuomioiden johdosta kaikki jäsenvaltioiden ja kolmansien maiden kahdenväliset sopimukset, joihin sisältyy unionin oikeuden vastaisia määräyksiä, on muutettava tai korvattava uusilla, unionin oikeuden mukaisilla sopimuksilla. Tuomiot merkitsivät myös lentoliikennesopimusten tekemistä yhä useammin unionin ja kolmannen maan kesken. Tuomioiden mukaan lentoliikennettä on pidettävä unionin yhteistä etua koskevana alana.

Sopimuksen kattamista aloista Euroopan unionin sääntelyä on annettu koskien markkinoille pääsyä, ilmaliikenteen hallintaa, lentoturvallisuutta, ilmailun turvaamista, ympäristöasioita, sosiaalisia näkökohtia, kuluttajansuojaa, tulleja ja tietokonepohjaisia paikanvarausjärjestelmiä. Sopimusta koskeva unionilainsäädäntö on listattuna sopimuksen liitteessä I.

Sopimuksen kattamista aloista säädetään kansallisesti liikenteen palveluista annetussa laissa (320/2017), ilmailulaissa (864/2014), Liikenne- ja viestintävirastosta annetussa laissa (935/2018) ja lentoasemaverkosta ja maksuista annetussa laissa (210/2011). Lait täydentävät laaja-alaista EU-sääntelyä. Liikenneoikeuksia koskeva toimivalta on kansallista.

Hallituksen käsityksen mukaan sopimuksen artiklat kuuluvat Euroopan unionin toimivaltaan seuraavilta osin: 2 artiklassa (Määritelmät) on sekä jäsenvaltioiden että Euroopan unionin toimivaltaan kuuluvia artikloita koskevia käsitteitä, 4 artikla (Syrjimättömyys), 5 artikla (Sääntelyyhteistyön yleiset periaatteet), 6 artikla (Lakien ja määräysten noudattaminen) siltä osin kuin kyseessä on EU-sääntely, 7 artikla (Ilmailun turvallisuus), 8 artikla (Ilmailun turvaaminen), 9 artikla (Ilmaliikenteen hallinta), 10 artikla (Ympäristö), 11 artikla (Kuluttajansuoja), 13 artikla (Tietokonepohjaiset paikanvarausjärjestelmät), 14 artikla (Sosiaaliset näkökohdat), 15 artikla (Uusi lainsäädäntö) siltä osin kuin kyse on EU:n antamasta sääntelystä, 16 artikla (Oikeuksien myöntäminen) siltä osin kuin se koskee luvan myöntämisen edellytyksiä, 19 artikla (Liikennöintiluvan tai teknisen luvan epääminen, peruuttaminen kokonaan tai tilapäisesti tai rajoittaminen) siltä osin kuin se koskee luvan epäämisen, peruuttamisen tai rajoittamisen edellytyksiä, 20 artikla (Investoinnit lentoliikenteen harjoittajiin), 21 artikla (Määrällisten rajoitusten poistaminen), 22 artikla (Kaupalliset mahdollisuudet), 23 artikla (Tullit ja verot) siltä osin kuin se koskee tulleja, 24 artikla (Lentoasemien, laitteiden ja palvelujen käyttömaksut), 25 artikla (Hinnointelu), 26 artikla (Kilpailuympäristö), 27 artikla (Tilastot), liite I (Luettelo Euroopan unionin siviili-ilmailun alalla hyväksymistä sovellettavista vaatimuksista, jotka sisällytetään ukrainan lainsäädäntöön), liite II (Sovitut lentoliikennepalvelut ja määrättyt reitit), liite III (Siirtymäjärjestelyt), liite IV (Luettelo tämän sopimuksen liitteessä III tarkoitetuista todistuksista), liite V (Luettelo tämän sopimuksen 17, 19 ja 22 artiklassa ja liitteissä II ja III tarkoitetuista muista valtioista), liite VI (Menettelysäännöt) ja liite VII (Tämän sopimuksen 26 artiklan 4 kohdassa tarkoitettut perusteet).

Hallituksen käsityksen mukaan sopimuksen määräykset kuuluvat jäsenvaltioiden toimialaan seuraavasti: 2 artiklassa (Määritelmät) on sekä jäsenvaltioiden että Euroopan unionin toimivaltaan kuuluvia artikloita koskevia käsitteitä, 6 artikla (Lakien ja määräysten noudattaminen) siltä osin kuin kyseessä on kansallinen sääntely, 12 artikla (Teollisuusyhteistyö), 15 artikla (Uusi lainsäädäntö) siltä osin kuin kyse on kansallisesta sääntelystä, 16 artikla (Oikeuksien myöntäminen) siltä osin kuin se koskee lupien myöntämistä, 17 artikla (Liikennöintilupa ja tekninen lupa), 18 artikla (Lentoliikenteen harjoittajien vaatimustenmukaisuutta ja kansalaisuutta koskevien viranomais selvitysten vastavuoroinen tunnustaminen), 19 artikla (Liikennöintiluvan tai teknisen luvan epääminen, peruuttaminen kokonaan tai tilapäisesti tai rajoittaminen) siltä osin kuin se koskee luvan epäämistä, peruuttamista tai rajoittamista sekä 23 artikla (Tullit ja verot) siltä osin kuin se koskee veroja. Institutionaalisia järjestelyjä koskevat 3 artikla (Sopimuksen täytäntöönpano), 28 artikla (Tulkinta ja soveltaminen), 29 artikla (Sekakomitea), 31 artikla (Suojatoimenpiteet), 32 artikla (Tietojen luovuttaminen), 33 artikla (Siirtymäjärjestelyt), 34 artikla (Suhde muihin sopimuksiin ja/tai järjestelyihin), 35 artikla (Rahoitusmääräykset), 36 artikla (Muutokset), 37 artikla (Voimassaolon päättymisen), 38 artikla (Voimaantulo ja väliaikainen soveltaminen) ja 39 artikla (Rekisteröinti ICAO:ssa ja Yhdistyneiden kansakuntien pääsihteeristössä) koskevat valtion suvereniteettia ja kuuluvat näin ollen Suomen toimivaltaan. Institutionaaliset määräykset ovat kansainvälinen käytäntö sopimuksissa, eivätkä ole ristiriidassa nykyaikaisen täysivaltaisuus käsityksen kanssa (ks. PeVL 10/1998 vp).

Eduskunnan suostumuksen tarpeellisuus

Euroopan unionin näkökulmasta Euroopan unionin ja sen jäsenvaltioiden sekä Ukrainan yhteistä ilmailualueetta koskeva sopimus on sekasopimus. Sekasopimus sisältää määräyksiä, jotka kuuluvat osittain unionin ja osittain jäsenvaltioiden toimivaltaan. Sekasopimuksen määräykset voivat olla sekä yksinomaan unionin toimivaltaan kuuluvia, yksinomaan jäsenvaltion toimivaltaan kuuluvia tai jaettuun toimivaltaan kuuluvia. Eduskunnan hyväksymistoimivalta ei koske perustuslakivaliokunnan tulkintakäytännön mukaan sekasopimusten unionin toimivaltaan kuuluvia määräyksiä (PeVL 6/2001 vp). Näin ollen eduskunta hyväksyy sopimuksen perustuslain 94 §:n mukaisesti vain niiltä osin kuin pöytäkirjan määräykset ovat Suomen toimivallassa.

Sopimusmääräykset on luettava lainsäädännön alaan kuuluviksi, 1) jos määräys koskee jonkin perustuslaissa turvattun perusoikeuden käyttämistä tai rajoittamista, 2) jos määräys muutoin koskee yksilön oikeuksien tai velvollisuuksien perusteita, 3) jos määräyksen tarkoittamasta asiasta on perustuslain mukaan säädettävä lailla, taikka 4) jos määräyksen tarkoittamasta asiasta on voimassa lain säännöksiä tai 5) siitä on Suomessa vallitsevan käsityksen mukaan säädettävä lailla. Sillä onko määräys ristiriidassa tai sopusoinnussa Suomessa lailla annetun säännöksen kanssa ei ole merkitystä (PeVL 11, 12 ja 45/2000 vp).

Seuraavassa käsitellään Euroopan unionin ja sen jäsenvaltioiden sekä Ukrainan yhteistä ilmailualueetta koskevan sopimuksen artikloja siltä osin kuin ne hallituksen käsityksen mukaan kuuluvat jäsenvaltion toimivaltaan ja Suomessa lainsäädännön alaan.

Sopimuksen 2 artiklassa on määritelty sopimuksessa käytetyt käsitteet. Sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien aineellisten sopimusmääräysten sisältöön ja soveltamiseen välillisesti vaikuttavat määräykset kuuluvat perustuslakivaliokunnan tulkintakäytännön mukaan lainsäädännön alaan (PeVL 6/2001 vp ja PeVL 24/2001 vp). Sopimuksen 2 artiklan määräykset kuuluvat siten lainsäädännön alaan.

Sopimuksen 6 artiklassa määrätään lakien ja määräysten noudattamisesta. Artiklassa määrätään yksilön oikeuksien ja velvollisuuksien perusteista ja se kuuluu siten lainsäädännön alaan.

Sopimuksen 16 artikla sisältää liikenneoikeuksien myöntämistä koskevat määräykset. Artiklan määräykset ovat Suomen toimivallassa ja kuuluvat lainsäädännön alaan.

Sopimuksen 17 ja 19 artiklassa määrätään lupien myöntämisestä sekä peruuttamisesta. Liikennöintilupien myöntämisestä ja peruuttamisesta säädetään liikennepalveluista annetun lain 13 luvussa. Artiklan määräykset ovat Suomen toimivallassa ja kuuluvat lainsäädännön alaan.

Sopimuksen 18 artikla koskee lentoliikenteen harjoittajien vaatimustenmukaisuutta ja kansalaisuutta koskevien viranomaisselvitysten vastavuoroinen tunnustaminen. Ulkomailla myönnettyjen lupien tunnustamisesta säädetään liikennepalveluista annetun lain 13 luvussa. Artiklan määräykset ovat Suomen toimivallassa ja kuuluvat lainsäädännön alaan.

Sopimuksen 23 artiklassa määrätään veroja, tulleja ja maksuja koskevista vapautuksista. Perustuslain 81 §:n mukaan valtion veroista ja maksuista säädetään lailla. Artiklan määräykset kuuluvat lainsäädännön alaan siltä osin kuin siinä määrätään veroista ja maksuista. Tullit kuitenkin kuuluvat Euroopan unionin yksinomaiseen toimivaltaan.

Sopimuksen 24 artiklassa määrätään käyttömaksuista. Artikla perustuu unioninlainsäädäntöön, joka on osin implementoitu kansallisesti lailla lentoasemaverkosta ja -maksuista (210/2011), ja kuuluu siten lainsäädännön alaan.

Sopimuksen 30 artikla koskee riitojen ratkaisemista ja välimiesmenettelyä. Välimiesmenettelyssä voi tulla ratkaistuiksi myös lainsäädännön alaan kuuluvia määräyksiä koskevia kysymyksiä, ja määräyksen on katsottava siten kuuluvan lainsäädännön alaan. Oikeudellisesti sitovien ratkaisumenettelyiden voidaan katsoa jossain määrin koskettavan Suomen perustuslain mukaista valtion täysivaltaisuutta, vaikka se ei kansainväliseen yhteistoimintaan luonnostaan kuuluvana seikkana olekaan ristiriidassa nykyaikaisen täysivaltaisuuskäsityksen kanssa (ks. PeVL 10/1998 vp). Riitojen ratkaisua koskevat sopimusmääräykset eivät ole hallituksen arvion mukaan ongelmallisia Suomen täysivaltaisuuden kannalta eivätkä vaikuta sopimuksen käsittelyjärjestykseen.

Koska sopimus ei sisällä määräyksiä, jotka koskisivat perustuslakia sen 94 §:n 2 momentissa tai 95 §:n 2 momentissa tarkoitetulla tavalla, sopimus voidaan hallituksen käsityksen mukaan hyväksyä äänen enemmistöllä ja ehdotus sen voimaansaattamislainsäädännön alaan.

1. ponsi

Edellä olevan perusteella ja perustuslain 94 §:n mukaisesti esitetään, että eduskunta hyväksyisi Euroopan unionin ja sen jäsenvaltioiden sekä Ukrainan välisen Kiovassa 12 päivänä lokakuuta 2021 tehdyn sopimuksen yhteisestä ilmailualueesta siltä osin kuin se kuuluu Suomen toimivaltaan.

2. ponsi

Koska sopimus sisältää määräyksiä, jotka kuuluvat lainsäädännön alaan, annetaan samalla eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

1.

Laki

Laki Euroopan unionin ja sen jäsenvaltioiden sekä Ukrainan välisen yhteistä ilmailualueetta koskevan sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta ja sopimuksen soveltamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §

Euroopan unionin ja sen jäsenvaltioiden sekä Ukrainan välisen Kiovassa 12 päivänä lokakuuta 2021 tehdyn ilmailusopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvat määräykset ovat lakina voimassa sellaisina kuin Suomi on niihin sitoutunut.

2 §

Sopimuksen muiden määräysten voimaansaattamisesta ja tämän lain voimaantulosta säädetään valtioneuvoston asetuksella.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan säätää, että tätä lakia sovelletaan ennen sopimuksen kansainvälistä voimaantuloa.

Helsingissä x.x.20xx

Pääministeri

Sanna Marin

Liikenne- ja viestintäministeri Timo Harakka

EUROOPAN UNIONIN JA SEN JÄSENVALTIOIDEN SEKÄ UKRAINAN VÄLINEN SOPIMUS YHTEISESTÄ ILMAILUALUEESTA

BELGIAN KUNINGASKUNTA, BULGARIAN TASAVALTA, KROATIAN TASAVALTA, TŠEKin TASAVALTA, TANSKAN KUNINGASKUNTA, SAKSAN LIITTO-TASAVALTA, VIRON TASAVALTA, IRLANTI, HELLEENIEN TASAVALTA, ESPANJAN KUNINGASKUNTA, RANSKAN TASAVALTA, ITALIAN TASAVALTA, KYPROKSEN TASAVALTA, LATVIAN TASAVALTA, LIETTUAN TASAVALTA, LUXEMBURGIN SUURHERTTUAKUNTA, UNKARI, MALTA, ALANKOMAIDEN KUNINGASKUNTA, ITÄVALLAN TASAVALTA, PUOLAN TASAVALTA, PORTUGALIN TASAVALTA, ROMANIA, SLOVENIAN TASAVALTA, SLOVAKIAN TASAVALTA, SUOMEN TASAVALTA, RUOTSIN KUNINGASKUNTA,

jotka ovat Euroopan unionista tehdyn sopimuksen ja Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen, jäljempänä 'EU:n perussopimukset', osapuolia ja Euroopan unionin jäsenvaltioita, jäljempänä 'EU:n jäsenvaltiot', ja

EUROOPAN UNIONI, jäljempänä 'unioni' tai 'Euroopan unioni' tai 'EU', sekä

UKRAINA,

kaikki edellä mainitut jäljempänä 'osapuolet', jotka

HALUAVAT luoda yhteisen ilmailualueen, joka perustuu osapuolten vastavuoroiseen pääsyyn toistensa lentoliikennemarkkinoille, joilla vallitsevat tasapuoliset kilpailuedellytykset ja joilla noudatetaan samoja sääntöjä muun muassa lentoturvallisuuden, ilmailun turvaamisen, ilmaliikenteen hallinnan, sosiaalisten näkökohtien ja ympäristövaatimusten alalla;

TUNNUSTAVAT kansainvälisen siviili-ilmailun yhtenäisen luonteen sekä Ukrainan ja EU:n jäsenvaltioiden oikeudet ja velvollisuudet, jotka perustuvat niiden jäsenyyteen kansainvälisissä ilmailujärjestöissä, erityisesti Kansainvälisessä siviili-ilmailujärjestössä ja Euroopan lennonvarmistusjärjestössä, sekä kolmansien osapuolten ja kansainvälisten järjestöjen kanssa tehtyihin kansainvälisiin sopimuksiin;

HALUAVAT syventää osapuolten suhteita lentoliikenteen alalla, yhteistyö teollisuuden alalla mukaan luettuna, sekä lujittaa voimassaolevilla lentoliikennesopimuksilla luodun järjestelmän puitteissa taloudellisia sekä kulttuuri- ja liikenneyhteyksiä osapuolten välillä;

HALUAVAT helpottaa lentoliikennemahdollisuuksien laajenemista esimerkiksi kehittämällä lentoliikenneverkostoja, jotka vastaavat matkustajien ja rahdinantajien tarpeisiin saada tarkoituksenmukaisia lentoliikennepalveluja;

TUNNUSTAVAT lentoliikenteen merkityksen kaupankäynnin, matkailun ja investointien edistämiseksi,

OTTAVAT HUOMIOON Chicagossa 7 päivänä joulukuuta 1944 allekirjoitettavaksi avatun kansainvälistä siviili-ilmailua koskevan yleissopimuksen;

PITÄVÄT MIELESSÄ, että Euroopan yhteisöjen ja niiden jäsenvaltioiden sekä Ukrainan välisissä kumppanuus- ja yhteistyösopimuksissa määrätään, että osapuolten välisen liikenteen yhteensovitetusta kehittämisestä molempien kaupallisten tarpeiden mukaisesti, vastavuoroisen markkinoille pääsyn edellytyksistä ja lentoliikennepalvelujen tarjoamisesta voidaan sopia erityissopimuksilla;

HALUAVAT mahdollistaa sen, että lentoliikenteen harjoittajat voivat tarjota matkustajille ja rahdinantajille kilpailukykyisiä hintoja ja palveluja avoimilla markkinoilla;

HALUAVAT, että lentoliikennealan kaikki osa-alueet, mukaan luettuina lentoliikenteen harjoittajien työntekijät, hyötyvät markkinoiden vapauttamista koskevasta sopimuksesta;

AIKOVAT tavoitella voimassaolevien lentoliikennesopimusten muodostamissa puitteissa markkinoille pääsyn avaamista ja mahdollisimman suuria hyötyjä molempien osapuolten kuluttajille, lentoliikenteen harjoittajille, työntekijöille ja yhteisöille;

OVAT YHTÄ MIELTÄ siitä, että yhteisen ilmailualueen säännöt on tarkoituksenmukaista perustaa Euroopan unionissa voimassa olevaan asiaa koskevaan lainsäädäntöön, joka on esitetty tämän sopimuksen liitteessä I, sanotun kuitenkaan rajoittamatta Euroopan unionista tehdyn sopimuksen ja Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen, jäljempänä 'EU:n perussopimukset', ja Ukrainan perustuslain määräysten soveltamista;

PANEVAT MERKILLE Ukrainan aikomuksen sisällyttää ilmailulainsäädäntöönsä Euroopan unionin vastaavat vaatimukset ja standardit, myös EU:n lainsäädännön tulevan kehityksen osalta;

HALUAVAT varmistaa, että kansainvälinen lentoliikenne on mahdollisimman turvallista ja turvattua, ja vahvistavat uudelleen suhtautuvansa erityisen huolestuneesti ilma-aluksiin kohdistuviin tekoihin tai uhkiin, jotka vaarantavat ihmisten tai omaisuuden turvallisuuden ja vaikuttavat kielteisesti lentotoimintaan sekä heikentävät matkustajien luottamusta siviili-ilmailun turvallisuuteen;

TUNNUSTAVAT, että noudattamalla yhteisen ilmailualueen sääntöjä täysimääräisesti osapuolet voivat saada siitä täyden hyödyn, mukaan luettuina markkinoille pääsyn avaaminen ja mahdollisimman suuren hyödyn turvaaminen molempien osapuolten kuluttajille ja alan teollisuudelle;

TUNNUSTAVAT, että yhteisen ilmailualueen perustaminen ja sen sääntöjen täytäntöönpano ei ole mahdollista ilman siirtymäjärjestelyjä;

TUNNUSTAVAT riittävän avunannon tärkeyden tässä suhteessa;

KOROSTAVAT, että lentoliikenteen harjoittajia olisi kohdeltava avoimesti ja syrjimättömästi, kun on kyse mahdollisuuksista käyttää lentoasemainfrastruktuureja erityisesti silloin, kun tällaiset infrastruktuurit ovat rajallisia, mukaan luettuna mutta ei yksinomaan pääsy lentoasemille;

HALUAVAT varmistaa tasapuoliset toimintaedellytykset lentoliikenteen harjoittajille, jotta näillä olisi oikeudenmukaiset ja yhtäläiset mahdollisuudet harjoittaa sovitun lentoliikennepalveluja;

TUNNUSTAVAT, että valtion tuet voivat vaikuttaa kielteisesti lentoliikenteen harjoittajien kilpailuun ja vaarantaa tämän sopimuksen perustavoitteiden saavuttamisen;

VAHVISTAVAT ympäristönsuojelun merkityksen kehitettäessä kansainvälistä ilmailupoliittikkaa ja pantaessa sitä täytäntöön sekä tunnustavat itsenäisten valtioiden oikeuden ryhtyä tässä asiassa asiaankuuluviin toimenpiteisiin;

OTTAVAT HUOMIOON kuluttajansuojan tärkeyden, mukaan lukien Montrealissa 28 päivänä toukokuuta 1999 eräiden kansainvälistä ilmakuljetusta koskevien sääntöjen yhtenäistämistä tehdyn yleissopimuksen mukainen suojele;

PITÄVÄT MYÖNTEISENÄ osapuolten jatkuvaa vuoropuhelua suhteidensa syventämiseksi muilla aloilla erityisesti ihmisten liikkumisen helpottamiseksi,

OVAT SOPINEET SEURAAVAA:

I OSASTO

YLEISET SÄÄNNÖKSET

1 ARTIKLA

Tavoitteet ja soveltamisala

Tämän sopimuksen tavoitteena on luoda asteittain Euroopan unionin, sen jäsenvaltioiden ja Ukrainan välille yhteinen ilmailualue, joka perustuu erityisesti samanlaisiin sääntöihin turvallisuuden, ilmailun turvaamisen, ilmaliikenteen hallinnan, ympäristön, kuluttajansuojan, tietokonepohjaisten paikanvarausjärjestelmien aloilla sekä sosiaalisten näkökohtien suhteen. Tätä tarkoitusta varten tässä sopimuksessa vahvistetaan säännöt, tekniset vaatimukset, hallinnolliset menettelyt, toiminnan perusvaatimukset ja täytäntöönpanosäännöt, joita sovelletaan osapuolten välillä jäljempänä esitetyin edellytyksin.

Tämä yhteinen ilmailualue perustuu vapaaseen pääsyyn lentoliikennemarkkinoille ja tasa-vertaisiin kilpailuedellytyksiin.

2 ARTIKLA

Määritelmät

Ellei toisin mainita, tässä sopimuksessa tarkoitetaan:

1. 'sovituille lentoliikennepalveluilla' ja 'määrätyillä reiteillä' tämän sopimuksen 16 artiklan (Oikeuksien myöntäminen) ja liitteen II mukaista kansainvälistä lentoliikennettä;
2. 'sopimuksella' tätä sopimusta, sen liitteitä ja kaikkia niihin tehtyjä muutoksia;
3. 'lentoliikenteellä' yleisölle tarjottua matkustajien, matkatavaroiden, rahdin ja postin kuljettamista lentoteitse joko erikseen tai yhdessä maksua tai muuta korvausta vastaan; epäselvyyksien välttämiseksi tähän katsotaan sisältyvän sekä reitti- että tilauslentoliikenne ja myös pelkän rahdin kuljettaminen;
4. 'lentoliikenteen harjoittajalla' yhtiötä tai yritystä, jolla on voimassa oleva liikennelupa tai vastaava,
5. 'toimivaltaisilla viranomaisilla' valtion virastoja tai julkisia elimiä, jotka vastaavat tästä sopimuksesta johtuvien hallinnollisten tehtävien toteuttamisesta;

6. 'yhtiöillä tai yrityksillä' siviili- ja kauppaoikeudellisia yhteisöjä, osuuskunnat mukaan luetuina, sekä muita julkis- tai yksityisoikeudellisia oikeushenkilöitä, lukuun ottamatta niitä, jotka eivät tavoittele voittoa;

7. 'yleissopimuksella' Chicagossa 7 päivänä joulukuuta 1944 allekirjoitettavaksi avattua kansainvälisen siviili-ilmailun yleissopimusta, mukaan luetuina

a) kaikki yleissopimuksen muutokset, jotka ovat tulleet voimaan yleissopimuksen 94 artiklan a kohdan mukaisesti ja jotka sekä Ukraina että yksi tai useampi EU:n jäsenvaltio on ratifioinut,

ja

b) kaikki yleissopimuksen 90 artiklan mukaisesti hyväksytyt yleissopimuksen liitteet tai liitteiden muutokset sillä edellytyksellä, että liite tai muutos on samanaikaisesti voimassa sekä Ukrainassa että käsiteltävänä olevan kysymyksen kannalta asiaan liittyvässä EU:n jäsenvaltiossa tai asiaan liittyvässä EU:n jäsenvaltioissa;

8. 'ECAA-sopimuksella' Euroopan yhteisön ja sen jäsenvaltioiden, Albanian tasavallan, Bosnia ja Hertsegovinan, Kroatian tasavallan, Bulgarian tasavallan, entisen Jugoslavian tasavallan Makedonian, Islannin tasavallan, Montenegron tasavallan, Norjan kuningaskunnan, Serbian tasavallan ja Yhdistyneiden kansakuntien väliaikaisen Kosovon-siviiliopeeraation¹ monenvälisestä sopimusta Euroopan yhteisen ilmailualueen perustamisesta;

9. 'EASAlla' yhteisistä siviili-ilmailua koskevista säännöistä ja Euroopan lentoturvallisuusviraston perustamisesta sekä neuvoston direktiivin 91/670/ETY, asetuksen (EY) N:o 1592/2002 ja direktiivin 2004/36/EY kumoamisesta 20 päivänä helmikuuta 2008 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 216/2008 mukaisesti perustettua Euroopan lentoturvallisuusvirastoa;

10. 'tosiasiallisella määräysvallalla' suhdetta, joka perustuu oikeuksiin, sopimuksiin tai muihin keinoihin, joilla erikseen tai yhdessä ja ottaen huomioon tosiasialliset ja oikeudelliset seikat annetaan mahdollisuus suoraan tai välillisesti käyttää määräävää vaikutusvaltaa yrityksessä, erityisesti

a) antamalla oikeus käyttää kaikkia yrityksen varoja tai osaa niistä;

b) oikeuksin tai sopimuksin, joiden nojalla saadaan määräävä vaikutusvalta yrityksen toimielinten kokoonpanoon, äänestyksiin tai päätöksiin taikka muutoin yrityksen liiketoimien hoitamiseen;

11. 'tosiasiallisella viranomaisvalvonnalla' sitä, että osapuolen toimivaltainen lupaviranomainen, joka on myöntänyt lentoliikenteen harjoittajalle liikenneluvan tai muun luvan, tarkistaa jatkuvasti kyseisen lentoliikenteen harjoittajan täyttävän asiaa koskevien kansallisten lakien ja määräysten mukaisesti ne kansainvälisen lentoliikenteen harjoittamiseen sovellettavat vaatimukset, joiden perusteella liikennelupa tai muu lupa on myönnetty, ja että toimivaltainen viranomaisvalvonta turvallisuuksien ja ilmailun turvaamisen suhteen asianmukaista valvontaa vähintään ICAOn vaatimusten mukaisesti;

12. 'EU:n perussopimuksilla' Euroopan unionista tehtyä sopimusta ja Euroopan unionin toiminnasta tehtyä sopimusta;

13. 'EU:n jäsenvaltiolla' Euroopan unionin jäsenvaltiota;

14. 'vaatimustenmukaisuudella' sitä, kykeneekö lentoliikenteen harjoittaja harjoittamaan kansainvälistä lentoliikennettä eli onko sillä riittävä vakavaraisuus ja riittävästi johtamisosaamista ja pystyykö se noudattamaan tällaisen liikenteen harjoittamista sääteleviä lakeja, määräyksiä ja vaatimuksia;

15. 'viidennen vapauden liikenneoikeudella' yhden valtion, jäljempänä 'myöntävä valtio', toisen valtion, jäljempänä 'vastaanottava valtio', lentoliikenteen harjoittajille myöntämää

¹ Tämä nimitys ei vaikuta asemaa koskeviin kantoihin, ja se on YK:n turvallisuusneuvoston päätöslauselman 1244 ja Kansainvälisen tuomioistuimen Kosovon itsenäisyysjulistuksesta antaman lausunnon mukainen.

oikeutta tai etuoikeutta tarjota kansainvälisiä lentoliikennepalveluja myöntävän valtion alueen ja jonkin kolmannen valtion alueen välillä sillä edellytyksellä, että tällaisten reittien lähtö- tai päätepiste sijaitsee vastaanottavan valtion alueella;

16. 'täydellä korvauksella' korvausta annetusta lentoliikennepalvelusta mukaan luettuina kohtuulliset hallinnolliset yleiskulut ja tilanteen sitä edellyttäessä kaikki sellaiset maksut, joita peritään ympäristökustannusten kompensoimiseksi ja joita sovelletaan kansallisuudesta riippumatta;

17. 'ICAolla' yleissopimuksen mukaisesti perustettua Kansainvälistä siviili-ilmailujärjestöä;

18. 'kansainvälisellä lentoliikenteellä' lentoliikennettä vähintään kahdessa eri valtiossa sijaitsevien paikkojen välillä;

19. 'intermodaalikuljetuksella' yleisölle tarjottua matkustajien, matkatavaroiden, rahdin ja postin kuljettamista ilma-aluksella ja yhdellä tai useammalla pintaliikennemuodolla joko erikseen tai yhdessä maksua tai muuta korvausta vastaan;

20. 'toimenpiteellä' mitä tahansa osapuolen toimenpidettä, joka voi olla lain, määräyksen, säännön, menettelyn, päätöksen tai hallinnollisen toimen muodossa tai missä tahansa muussa muodossa;

21. 'kansalaisella'

a) fyysistä henkilöä, jolla Ukrainan tapauksessa on Ukrainan kansalaisuus tai Euroopan unionin ja sen jäsenvaltioiden tapauksessa jonkin EU:n jäsenvaltion kansalaisuus; tai

b) oikeushenkilöä, i) jonka omistavat joko suoraan tai osake-enemmistön kautta ja jossa tosiasiallista määräysvaltaa harjoittavat fyysiset henkilöt tai oikeushenkilöt, jotka Ukrainan tapauksessa ovat Ukrainan kansalaisia, tai fyysiset henkilöt tai oikeushenkilöt, jotka Euroopan unionin ja sen jäsenvaltioiden tapauksessa ovat jonkin EU:n jäsenvaltion tai jonkin liitteessä V mainitun muun valtion kansalaisia, ja ii) jonka päätoimipaikka on Ukrainan tapauksessa Ukrainassa ja Euroopan unionin ja sen jäsenvaltioiden tapauksessa jossain jäsenvaltiossa;

22. 'kansallisuudella' lentoliikenteen harjoittajan tapauksessa sitä, täyttääkö lentoliikenteen harjoittaja muun muassa omistusta, tosiasiallista määräysvaltaa ja päätoimipaikkaa koskevat vaatimukset;

23. 'liikenneluvalla'

a) Euroopan unionin ja sen jäsenvaltioiden tapauksessa toimivaltaisen lupaviranomaisen yhtiölle tai yritykselle myöntämää lupaa, joka antaa tälle oikeuden harjoittaa lentoliikennepalveluja EU:n asiaa koskevan lainsäädännön mukaisesti, ja

b) Ukrainan tapauksessa lupaa kuljettaa lentoteitse matkustajia ja/tai rahtia Ukrainan asiaa koskevan lainsäädännön mukaisesti;

24. 'hinnalla'

a) 'lentohintoja', jotka maksetaan lentoliikenteen harjoittajille tai näiden edustajille taikka muille lipunmyyjille matkustajien ja matkatavaroiden kuljettamisesta lentoliikenteessä, sekä edellytyksiä, joilla kyseisiä hintoja sovelletaan, mukaan luettuina edustajapalvelujen ja muiden lisäpalvelujen palkkiot ja ehdot; ja

b) 'kuljetusmaksuja', jotka maksetaan postin ja rahdin kuljettamisesta, sekä edellytyksiä, joilla kyseisiä hintoja sovelletaan, mukaan luettuina edustajapalvelujen ja muiden lisäpalvelujen palkkiot ja ehdot.

Tämä määritelmä kattaa tarvittaessa kansainväliseen lentoliikenteeseen liittyvät pintakuljetukset sekä niihin sovellettavat ehdot;

25. 'kumppanuus- ja yhteistyösopimuksella' Luxemburgissa 14 päivänä kesäkuuta 1994 tehtyä Euroopan yhteisöjen ja niiden jäsenvaltioiden sekä Ukrainan välistä kumppanuus- ja yhteistyösopimusta tai sen korvaavaa oikeudellista välinettä;

26. 'päätoimipaikalla' lentoliikenteen harjoittajan pääkonttoria tai rekisteröityä toimipaikkaa sen osapuolen alueella, jossa lentoliikenteen harjoittajan keskeiset taloudelliset toiminnot ja lentotoiminnan valvonta, jatkuvan lentokelpoisuuden hallinta mukaan luettuna, tapahtuvat;

27. 'julkisen palvelun velvoitteella' lentoliikenteen harjoittajille asetettua velvoitetta, jolla pyritään varmistamaan, että säännöllinen lentoliikenne määrätyllä reitillä täyttää sellaiset jatkuvuutta, säännöllisyyttä, hinnoittelua ja vähimmäiskapasiteettia koskevat vahvistetut vähimmäisvaatimukset, joita liikenteenharjoittajat eivät täyttäisi, jos ne ottaisivat huomioon yksinomaan kaupalliset etunsa. Osapuoli voi maksaa kyseisille lentoliikenteen harjoittajille korvausta julkisen palvelun velvoitteiden täyttämistä;

28. 'SESARilla' yhtenäisen eurooppalaisen ilmatilan ilmaliikenteen hallintaa koskevaa tutkimusohjelmaa, joka muodostaa yhtenäisen eurooppalaisen ilmatilan teknisen perustan ja jonka tarkoituksena on tuottaa vuoteen 2020 mennessä EU:lle suorituskykyinen lennonjohtoinfrastruktuuri, joka mahdollistaa lentoliikenteen turvallisen ja ympäristömyönteisen kehittämisen;

29. 'tuilla' kaikkea julkisen elimen tai alueellisen julkisen organisaation tai muun julkisen organisaation myöntämää rahoitusta esimerkiksi silloin, kun

a) hallituksen, alueellisen julkisen elimen tai muun julkisen organisaation käytäntö käsittelee varojen suoran siirron, esimerkiksi avustuksina, lainoina tai pääomasijoituksena, mahdollisen varojen suoran siirron yritykselle taikka yrityksen vastuuden, kuten lainatakausten, pääomalisäysten, omistuksen, konkurssisuojaan tai vakuutuksen vastattavaksi ottamisen;

b) on kyse saatavasta, joka on hallitukselle, alueelliselle elimelle tai muulle julkiselle organisaatiolle kuuluva tulo, luovutaan, sitä ei kanneta tai sitä pienennetään perusteettomasti;

c) hallitus, alueellinen elin tai muu julkinen organisaatio antaa käyttöön muita kuin yleiseen infrastruktuuriin kuuluvia tavaroita tai palveluita tai ostaa tavaroita tai palveluita; tai

d) hallitus, alueellinen elin tai muu julkinen organisaatio suorittaa maksuja rahoitusmekanismiin tai valtuuttaa tai määrää yksityisen tahon vastaamaan yhdestä tai useammasta a, b tai c alakohdassa kuvatusta tavanomaisesti julkiselle viranomaiselle kuuluvasta tehtävästä, joka ei tosiasiallisesti eroa julkisten viranomaisten tavanomaisesti noudattamasta käytännöstä; ja sitä kautta annetaan etua.

30. 'osapuolilla' Euroopan unionia tai sen jäsenvaltioita taikka Euroopan unionia ja sen jäsenvaltioita, kunkin toimivallan mukaisesti, ja Ukrainaa;

31. 'alueella' Ukrainan osalta maa-alueita ja niihin liittyviä aluevesiä, jotka ovat sen alaisuudessa Ukrainan suvereniteetin nojalla, sekä Euroopan unionin osalta maa-alueita (mannermaata ja saaria), sisävesiä ja aluemerä, joihin sovelletaan Euroopan unionista tehtyä sopimusta ja Euroopan unionin toiminnasta tehtyä sopimusta, mainituissa sopimuksissa tai ne korvaavassa oikeudellisessa välineessä määrättyjen edellytysten mukaisesti.

32. 'kauttakulkusopimuksella' Chicagossa 7 päivänä joulukuuta 1944 tehtyä sopimusta kauttakulusta kansainvälisessä lentoliikenteessä; ja

33. 'käyttömaksulla' maksua, jonka toimivaltainen viranomainen perii tai antaa periä lentoliikenteen harjoittajilta, kun lennonvarmistukseen (myös ylilentojen tapauksessa), lennonjohtoon, lentoasemiin tai ilmailun turvaamiseen liittyviä laitteita tai palveluja käytetään ilma-alusten, niiden miehistön, matkustajien, rahdin ja postin tarkoituksiin.

3 ARTIKLA

Sopimuksen täytäntöönpano

1. Osapuolet toteuttavat kaikki aiheelliset yleiset ja erityiset toimenpiteet varmistamaan tästä sopimuksesta johtuvien velvoitteiden täyttämisen ja pidättäytyvät toimenpiteistä, jotka voisivat vaarantaa tämän sopimuksen tavoitteiden saavuttamisen.

2. Edellä mainittujen toimenpiteiden täytäntöönpano ei rajoita kummankaan osapuolen oikeuksia ja velvollisuuksia, jotka johtuvat sen osallistumisesta kansainvälisiin organisaatioihin ja/tai kansainvälisiin sopimuksiin, erityisesti yleissopimukseen ja kauttakulkusopimukseen.

3. Tämän artiklan 1 kohdassa esitettyjen periaatteiden soveltamiseksi osapuolet

- a) poistavat kaikki tämän sopimuksen soveltamisalaan kuuluvat yksipuoliset hallinnolliset, tekniset tai muut toimenpiteet, joista voisi aiheutua välillinen rajoitus ja syrjiviä vaikutuksia tämän sopimuksen mukaiseen lentoliikenteen harjoittamiseen; ja
- b) eivät toteuta tämän sopimuksen soveltamisalaan kuuluvia hallinnollisia, teknisiä tai lainsäädännöllisiä toimenpiteitä, joista voi aiheutua toisen osapuolen kansalaisiin, yhtiöihin tai yrityksiin kohdistuvia syrjiviä vaikutuksia tämän sopimuksen mukaisen lentoliikenteen harjoittamisessa.

4 ARTIKLA

Syrjimättömyys

Kaikenlainen kansallisuuteen perustuva syrjintä on kielletty tämän sopimuksen soveltamisalan piirissä, sanotun kuitenkaan rajoittamatta sopimukseen sisältyvien erityismääräysten soveltamista.

II OSASTO

SÄÄNTELY-YHTEISTYÖ

5 ARTIKLA

Sääntely-yhteistyön yleiset periaatteet

1. Osapuolet tekevät kaikin mahdollisin tavoin yhteistyötä varmistaakseen, että tämän sopimuksen liitteessä I tarkoitettujen Euroopan unionin säädösten vaatimukset sisällytetään asteittain Ukrainan lainsäädäntöön ja että Ukraina panee kyseiset säännökset täytäntöön:

- a) toteuttamalla säännöllisesti tämän sopimuksen 29 artiklassa (Sekakomitea) tarkoitettussa sekakomiteassa kuulemisia tämän artiklan 1 kohdassa tarkoitettujen EU-lainsäädännön tulkinnasta ilmailun turvallisuuden ja turvaamisen, ilmaliikenteen hallinnan, ympäristönsuojelun, markkinoille pääsyn ja siihen liittyvien kysymysten, sosiaalisten näkökohtien, kuluttajansuojan ja muiden sopimuksen soveltamisalaan kuuluvien seikkojen osalta;
- b) antamalla asianmukaista apua osapuolten määrittelemissä erityisissä kysymyksissä;
- c) järjestämällä kuulemisia ja vaihtamalla tietoa uudesta lainsäädännöstä tämän sopimuksen 15 artiklan (Uusi lainsäädäntö) mukaisesti.

2. Ukraina toteuttaa tarvittavat toimenpiteet tämän sopimuksen liitteessä I lueteltujen Euroopan unionin säädösten vaatimusten sisällyttämiseksi Ukrainan oikeusjärjestelmään tämän sopimuksen 33 artiklassa (Siirtymäjärjestelyt) ja siihen liittyvässä liitteessä III määrättyjen siirtymäjärjestelyjen mukaisesti.

3. Osapuolet ilmoittavat viipymättä toisilleen tämän sopimuksen 29 artiklassa (Sekakomitea) tarkoitettujen sekakomitean välityksellä, mitkä niiden viranomaisista vastaavat turvallisuusvalvonnasta, lentokelpoisuudesta, lentoliikenteen harjoittajien toimiluvista, lentoasemakysymyksistä, ilmailun turvaamisesta, ilmaliikenteen hallinnasta, onnettomuuksien ja vaaratilanteiden tutkinnasta sekä lennonvarmistus- ja lentoasemamaksujen vahvistamisesta.

6 ARTIKLA

Lakien ja määräysten noudattaminen

1. Kun osapuolen lentoliikenteen harjoittajan ilma-alukset saapuvat toisen osapuolen alueelle, ovat siellä tai poistuvat sieltä, niiden on noudatettava niitä toisen osapuolen alueella sovellettavia lakeja ja määräyksiä, jotka koskevat lentoliikenteessä olevien ilma-alusten saapumista toisen osapuolen alueelle tai lähtöä sieltä sekä liikennöimistä ja lentämistä sen alueella.

2. Kun osapuolen lentoliikenteen harjoittajan ilma-alusten matkustajat, miehistö tai rahti saapuvat toisen osapuolen alueelle, ovat siellä tai poistuvat sieltä, niiden osalta on, joko niiden omasta toimesta tai toisen toimiessa niiden puolesta, noudatettava niitä toisen osapuolen alueella sovellettavia lakeja ja määräyksiä, jotka koskevat ilma-alusten matkustajien, miehistön tai rahdin saapumista toisen osapuolen alueelle tai lähtöä sieltä (mukaan luettuina maahanmuuttoa, selvitystä, maahanmuuttoa, passeja, tulleja ja karanteenia koskevat määräykset tai postin osalta postisäännöt).

7 ARTIKLA

Ilmailun turvallisuus

1. Jollei tämän sopimuksen liitteessä III vahvistetuista siirtymämääräyksistä muuta johdu, osapuolet toimivat tämän sopimuksen liitteessä I olevassa C osassa tarkoitetun ilmailun turvallisuuden vaatimuksia koskevan lainsäädäntönsä mukaisesti jäljempänä esitetyin ehdoin.

2. Ukraina sisällyttää lainsäädäntöönsä ja panee tosiasiallisesti täytäntöön tämän artiklan 1 kohdassa tarkoitetut vaatimukset tämän sopimuksen liitteessä III määrättyjen siirtymämääräysten mukaisesti, huolehtien samalla jatkuvasti yleissopimuksen mukaisista suunnittelu-, valmistus- ja rekisteröintivaltion ja lentotoiminnan harjoittajan valtion tehtävistään.

3. Osapuolet tekevät yhteistyötä varmistaakseen, että Ukraina panee tosiasiallisesti täytäntöön lainsäädäntönsä, jonka tarkoituksena on sisällyttää tämän artiklan 1 kohdassa tarkoitetut vaatimukset sen oikeusjärjestykseen. Tätä varten Ukraina osallistuu tämän sopimuksen voimaantulosta alkaen EASAn työskentelyyn tarkkailijana tämän sopimuksen liitteen VI mukaisesti.

4. Turvataksaan sovittujen lentoliikennepalvelujen harjoittamisen tämän sopimuksen 16 artiklan (Oikeuksien myöntäminen) 1 kohdan a, b, c ja d alakohdan mukaisesti kumpikin osapuoli tunnustaa päteviksi toisen osapuolen antamat tai hyväksymät ja voimassa olevat lentokelpoisuus- ja pätevyystodistukset sekä lupakirjat edellyttäen, että tällaisia todistuksia tai lupakirjoja koskevat vaatimukset vastaavat vähintään sellaisia vähimmäisvaatimuksia, joita voidaan vahvistaa yleissopimuksen mukaisesti.

5. Tämän sopimuksen liitteessä IV olevassa I jaksossa tarkoitettujen Ukrainan myöntämien todistusten tunnustamisesta EU:n jäsenvaltioissa päätetään tämän sopimuksen liitteessä III olevien määräysten mukaisesti.

6. Osapuolet tekevät yhteistyötä sertifiointijärjestelmien lähentämiseksi lentokelpoisuuden osoittamisen ja ylläpitämisen aloilla.

7. Osapuolet varmistavat, että sellaisille osapuolen rekisteröimille ilma-aluksille, joiden osalta epäillään, että ne eivät ole yleissopimuksen mukaisesti vahvistettujen kansainvälisten ilmailun turvallisuusvaatimusten mukaisia, ja jotka laskeutuvat toisen osapuolen alueella sijaitseville kansainvälisen lentoliikenteen käytössä oleville lentoasemille, tehdään tämän toisen osapuolen toimivaltaisten viranomaisten suorittamia asematasotarkastuksia sekä sisällä ilma-aluksessa että sen ulkopuolella ilma-aluksen ja sen miehistön asiakirjojen asianmukaisuuden varmistamiseksi ja ilma-aluksen ja sen varustuksen silmämääräisesti havaittavan kunnan toteamiseksi.

8. Osapuolet vaihtavat asianmukaisia keinoja käyttäen keskenään tietoja, myös kaikista tämän artiklan 7 kohdan mukaisesti suoritettujen asematasotarkastusten yhteydessä mahdollisesti tehdyistä havainnoista.

9. Osapuolen toimivaltaiset viranomaiset voivat milloin tahansa pyytää toisen osapuolen toimivaltaisten viranomaisten kuulemista toisen osapuolen turvallisuusvaatimuksista, myös muilla kuin tämän sopimuksen liitteessä I tarkoitettujen säädösten aloilla, tai asematasotarkastusten yhteydessä tehdyistä havainnoista. Tällainen kuuleminen on toteutettava kolmenkymmenen (30) päivän kuluessa pyynnöstä.

10. Tämän sopimuksen ei voida katsoa miltään osin rajoittavan osapuolen valtuuksia toteuttaa asianmukaisia ja välittömiä toimenpiteitä, jos osapuoli toteaa, että jokin ilma-alus, tuote tai palvelu

a) ei ole yleissopimuksen mukaisesti vahvistettujen vähimmäisvaatimusten tai tämän sopimuksen liitteessä I olevassa C osassa esitettyjen vaatimusten mukainen, sen mukaan, kumpaa sovelletaan;

b) aiheuttaa tämän artiklan 7 kohdassa tarkoitettua tarkastuksen perusteella vakavia epäilyjä siitä, että ilma-alus tai sen toiminta ei ole yleissopimuksen mukaisesti vahvistettujen vähimmäisvaatimusten tai tämän sopimuksen liitteessä I olevassa C osassa esitettyjen vaatimusten mukainen, sen mukaan, kumpaa sovelletaan; tai

c) aiheuttaa vakavia epäilyjä siitä, että yleissopimuksen mukaisesti vahvistettuja vähimmäisvaatimuksia tai tämän sopimuksen liitteessä I olevassa C osassa esitettyjä vaatimuksia, sen mukaan, kumpaa sovelletaan, ei noudateta tai valvota tehokkaasti.

11. Jos osapuoli toteuttaa toimia tämän artiklan 10 kohdan mukaisesti, sen on viipymättä ilmoitettava tästä toisen osapuolen toimivaltaisille viranomaisille ja esitettävä perustelut toimilleen.

12. Jos tämän artiklan 10 kohdassa tarkoitettuja toimenpiteitä jatketaan siitä huolimatta, että niille ei ole enää perusteita, kumpi tahansa osapuoli voi saattaa asian sekakomitean käsiteltäväksi.

13. Osapuolen, jota asia koskee, on ilmoitettava viipymättä toisille osapuolille kaikista kansallisen lainsäädännön muutoksista, jotka koskevat Ukrainan toimivaltaisten viranomaisten asemaa tai EU:n jäsenvaltioiden minkä tahansa toimivaltaisen viranomaisen asemaa.

8 ARTIKLA

Ilmailun turvaaminen

1. Ukraina sisällyttää tämän sopimuksen liitteessä III vahvistettuja siirtymämääräyksiä noudattaen lainsäädäntöönsä ja panee tosiasiallisesti täytäntöön Euroopan siviili-ilmailukonferenssin (ECAC) asiakirjassa 30 olevan II osan määräykset. Euroopan komission tarkastajat

voivat tämän sopimuksen 33 artiklan (Siirtymäjärjestelyt) 2 kohdassa määrätyn arvioinnin yhteydessä osallistua kummankin osapuolen hyväksymien järjestelyjen mukaisesti tarkkailijoina tarkastuksiin, joita Ukrainan toimivaltaiset viranomaiset tekevät Ukrainan alueella sijaitsevilla lentoasemilla. Tämä sopimus ei rajoita niitä oikeuksia ja velvollisuuksia, joita Ukrainalla ja EU:n jäsenvaltioilla on yleissopimuksen liitteen 17 nojalla.

2. Koska siviili-ilma-alusten, niiden matkustajien ja miehistön turvallisuuden varmistaminen on kansainvälisten lentoliikennepalvelujen harjoittamisen ehdoton edellytys, osapuolet vahvistavat toisiaan koskevat velvoitteensa, joiden mukaan ne turvaavat siviili-ilmailun laittomilta teoilta, ja erityisesti velvoitteensa, jotka perustuvat yleissopimukseen, Tokiossa 14 päivänä syyskuuta 1963 allekirjoitettuun rikoksia ja eräitä muita tekoja ilma-aluksissa koskevaan yleissopimukseen, Haagissa 16 päivänä joulukuuta 1970 allekirjoitettuun ilma-alusten laittoman haltuunoton ehkäisemistä koskevaan yleissopimukseen, Montrealissa 23 päivänä syyskuuta 1971 allekirjoitettuun siviili-ilmailun turvallisuuteen kohdistuvien laittomien tekojen ehkäisemistä koskevaan yleissopimukseen, Montrealissa 24 päivänä helmikuuta 1988 allekirjoitettuun kansainväliseen siviili-ilmailuun käytettävillä lentoasemilla tapahtuvien laittomien väkivallantekojen ehkäisemistä koskevaan lisäpöytäkirjaan ja Montrealissa 1 päivänä maaliskuuta 1991 allekirjoitettuun yleissopimukseen muovailtavien räjähteiden merkitsemisestä tunnistamista varten, siltä osin kuin molemmat osapuolet ovat näiden yleissopimusten osapuolia, sekä kaikkiin muihin siviili-ilmailun turvaamista koskeviin yleissopimuksiin ja pöytäkirjoihin, joiden osapuolia molemmat osapuolet ovat.

3. Osapuolet antavat pyynnöstä toisilleen kaiken tarpeellisen avun siviili-ilma-alusten laittoman haltuunoton ja muiden sellaisten laittomien tekojen torjumiseksi, jotka vaarantavat tällaisten ilma-alusten, niiden matkustajien ja miehistön, lentoasemien ja lennonvarmistuksen turvallisuuden, sekä kaikkien muiden siviili-ilmailun turvaamiseen kohdistuvien uhkien torjumiseksi.

4. Osapuolet toimivat keskinäisissä suhteissaan ICAOn vahvistamien ja yleissopimuksen liitteiksi otettujen ilmailun turvaamista koskevien standardien ja, siinä määrin kuin osapuolet niitä soveltavat, suositeltujen menettelytapojen mukaisesti, siltä osin kuin näitä turvamääräyksiä voidaan soveltaa osapuoliin. Osapuolet edellyttävät, että niiden rekisterissä olevien ilma-alusten käyttäjät sekä sellaiset lentotoiminnan harjoittajat, joiden päätoimipaikka tai vakinainen kotipaikka on niiden alueella, ja niiden alueella olevien lentoasemien pitäjät toimivat kyseisten ilmailun turvaamista koskevien määräysten mukaisesti.

5. Osapuolet varmistavat, että niiden alueella toteutetaan tehokkaita toimenpiteitä siviili-ilmailun suojaamiseksi laittomilta teoilta, mukaan luettuna mutta ei yksinomaan matkustajien ja heidän käsimatkatavaroidensa turvatarkastaminen, ruumassa kuljetettavien matkatavaroiden turvatarkastaminen ja rahdin ja postin turvalvontatoimet ennen ilma-alukseen nousemista tai sen kuormaamista sekä lennon aikana käytettävien tarvikkeiden ja lentoasematarvikkeiden turvalvontatoimet ja turvalvotulle alueelle saapuvien muiden henkilöiden kuin matkustajien kulunvalvonta ja turvatarkastaminen. Näitä toimenpiteitä mukautetaan tarvittaessa siviili-ilmailun haavoittuvuuksien ja uhkien huomioon ottamiseksi. Kumpikin osapuoli suostuu siihen, että sen lentoliikenteen harjoittajien voidaan edellyttää noudattavan tämän artiklan 4 kohdassa tarkoitettuja toisen osapuolen soveltamia ilmailun turvaamista koskevia määräyksiä ilma-aluksen saapuessa kyseisen toisen osapuolen alueelle, ollessa siellä tai lähtiessä sieltä.

6. Kumpikin osapuoli harkitsee myös myönteisesti kaikkia toisen osapuolen pyyntöjä, jotka koskevat erityisen uhan torjumiseen liittyviä kohtuullisia erityisturvatoimia. Kumpikin osapuoli ilmoittaa ennalta toiselle osapuolelle kaikista erityisturvatoimista, joita se aikoo ottaa

käyttöön ja joilla voi olla merkittävä taloudellinen tai toiminnallinen vaikutus tämän sopimuksen mukaisiin lentoliikennepalveluihin, paitsi jos se ei ole kohtuudella mahdollista hätätilanteessa. Kumpi tahansa osapuoli voi pyytää sekakomiteaa kokoontumaan tämän sopimuksen 29 artiklan (Sekakomitea) mukaisesti keskustelemaan tällaisista turvatoimista.

7. Kun siviili-ilma-alukseen kohdistuu tai sitä uhkaa laitton haltuunotto tai ilma-aluksen turvallisuutta, sen matkustajia tai miehistöä, lentoasemia tai lennonvarmistuslaitteita kohtaan tapahtuu tai niitä uhkaa muu laitton teko, osapuolet avustavat toisiaan helpottamalla yhteydenpitoa ja toteuttamalla muita asianmukaisia toimenpiteitä, joiden tarkoituksena on nopeasti ja turvallisesti saattaa päätökseen tällainen tapaus tai sen uhka.

8. Kumpikin osapuoli toteuttaa kaikki käytännössä toteutettavina pitämänsä toimenpiteet varmistaakseen, että ilma-alus, joka on otettu laittomasti haltuun tai joutunut jonkin muun laittoman teon kohteeksi ja on maassa osapuolen alueella, pidetään maassa, paitsi jos sen lähdön salliminen on välttämätöntä ihmishenkien suojelemiseksi. Tällaisista toimenpiteistä päätetään yhteisten neuvottelujen pohjalta aina kun se on mahdollista.

9. Kun osapuolella on perusteltua syytä uskoa, että toinen osapuoli on poikennut tässä artikkelissa määrätyistä ilmailun turvaamista koskevista määräyksistä, kyseinen osapuoli pyytää välittömiä neuvotteluja toisen osapuolen kanssa.

10. Ellei tyydyttävään sopimukseen päästä viidentoista (15) päivän kuluessa tällaisen pyynnön esittämisestä, osapuolella on oikeus kieltäytyä myöntämästä toisen osapuolen lentoliikenteen harjoittajalle tai harjoittajille liikennöintilupia, peruuttaa ne, rajoittaa niiden soveltamista tai asettaa niille ehtoja, sanotun kuitenkin rajoittamatta tämän sopimuksen 19 artiklan (Toimilupien ja teknisten lupien epääminen, peruuttaminen kokonaan tai tilapäisesti tai rajoittaminen) soveltamista.

11. Välittömän ja poikkeuksellisen vaaratilanteen uhatessa osapuoli voi toteuttaa tilapäisiä toimenpiteitä jo ennen kuin viisitoista (15) päivää on kulunut.

12. Kaikkien tämän artiklan 10 tai 11 kohdan nojalla sovellettavien toimien toteuttaminen on keskeytettävä, kun toinen osapuoli noudattaa täysimääräisesti tämän artiklan määräyksiä.

9 ARTIKLA

Ilmaliikenteen hallinta

1. Jollei tämän sopimuksen liitteessä III vahvistetuista siirtymämääräyksistä muuta johdu, osapuolet toimivat tämän sopimuksen liitteessä I olevassa B osassa tarkoitetun ilmaliikenteen hallinnan vaatimuksia koskevan lainsäädäntönsä mukaisesti jäljempänä esitetyin ehdoin.

2. Ukraina sisällyttää tämän sopimuksen liitteessä III vahvistettuja siirtymämääräyksiä noudattaen lainsäädäntöönsä ja panee tosiasiallisesti täytäntöön tämän artiklan 1 kohdassa tarkoitetut vaatimukset.

3. Osapuolet tekevät ilmaliikenteen hallinnan alalla yhteistyötä varmistaakseen, että Ukraina panee tosiasiallisesti täytäntöön lainsäädäntönsä, jonka tarkoituksena on sisällyttää tämän artiklan 1 kohdassa tarkoitetut vaatimukset sen oikeusjärjestykseen, sekä tarkoituksenaan

ulottaa yhtenäisen eurooppalainen ilmatila Ukrainaan, jotta voidaan tehostaa nykyisiä turvallisuusvaatimuksia ja Euroopan ilmaliikenteen yleistä tehokkuutta, optimoida lennonjohdotokapasiteetin käyttö, minimoida viivästykset ja parantaa ympäristönsuojelun tasoa.

4. Tässä tarkoituksessa Ukraina otetaan tarkkailijaksi yhtenäisen ilmatilan komiteaan tämän sopimuksen voimaantulosta alkaen, ja Ukrainan toimivaltaiset yksiköt ja/tai viranomaiset on otettava mukaan syrjimättömin perustein ja SESARin osalta asianmukaista koordinoitua ja asiaa koskevaa lainsäädäntöä noudattaen.

5. Sekakomitea vastaa yhteistyön seurannasta ja edistämisestä ilmaliikenteen hallinnan alalla.

6. Helpottaakseen yhtenäistä eurooppalaista ilmatilaa koskevan lainsäädännön soveltamista

- a) Ukraina toteuttaa tarvittavat toimenpiteet sopeuttaakseen ilmaliikenteen hallinnan institutionaaliset rakenteensa yhtenäiseen eurooppalaiseen ilmatilaan, ja
- b) Euroopan unioni helpottaa Ukrainan osallistumista toimintaan lennonvarmistuspalvelun, ilmatilan käytön ja yhteentoimivuuden aloilla, jotka perustuvat yhtenäiseen eurooppalaiseen ilmatilaan.

7. Tämä sopimus ei rajoita niitä oikeuksia ja velvollisuuksia, joita Ukrainalla on yleissopimuksen sekä voimassa olevien ICAOn neuvoston hyväksymien alueellisten lennonvarmistussopimusten nojalla. Tämän sopimuksen voimaantulon jälkeen tehtävien alueellisten sopimusten on oltava tämän sopimuksen määräysten mukaisia.

8. Korkean turvallisuustason säilyttämiseksi sekä ilmatilan kapasiteetin ja ilmaliikenteen hallinnan tehokkuuden maksimoimiseksi ja jollei tämän sopimuksen liitteessä III esitetyistä siirtymämääräyksistä muuta johdu, Ukraina organisoii vastuullaan olevan ilmatilan noudatettua toiminnallisten ilmatilan lohkojen perustamista koskevia EU:n vaatimuksia, joita tarkoitetaan tämän sopimuksen liitteessä I olevassa B osassa.

Osapuolet tutkivat yhteistyössä mahdollisuuksia liittää Ukrainan vastuulla oleva ilmatila osaksi toiminnallista ilmatilan lohkoa EU:n lainsäädännön mukaisesti ja ottaen huomioon siitä saatavilla olevat toiminnalliset hyödyt.

9. Tämän sopimuksen liitteessä IV olevassa 2 jaksossa tarkoitettujen Ukrainan myöntämien asiaa koskevien todistusten tunnustamisesta EU:n jäsenvaltioissa päätetään tämän sopimuksen liitteessä III olevien määräysten mukaisesti.

10 ARTIKLA

YMPÄRISTÖ

1. Osapuolet tunnustavat, että ympäristönsuojelu on tärkeä osatekijä kehitettäessä ilmailupolitiikkaa ja pantaessa sitä täytäntöön. Osapuolet tunnustavat, että siviili-ilmailun ympäristövaikutusten rajoittamiseksi tarvitaan tehokkaita maailmanlaajuisia, alueellisia, kansallisia ja/tai paikallisia toimia.

2. Jollei tämän sopimuksen liitteessä III vahvistetuista siirtymämääräyksistä muuta johdu, osapuolet toimivat tämän sopimuksen liitteessä I olevassa D osassa tarkoitetun ympäristövaatimuksia koskevan lainsäädäntönsä mukaisesti jäljempänä esitetyin ehdoin.

3. Ukraina sisällyttää tämän sopimuksen liitteessä III vahvistettuja siirtymämääräyksiä noudattaen lainsäädäntöönsä ja panee tosiasiallisesti täytäntöön tämän artiklan 2 kohdassa tarkoitettua vaatimukset.

4. Osapuolet tekevät yhteistyötä varmistaakseen, että Ukraina panee tosiasiallisesti täytäntöön lainsäädäntönsä, jonka tarkoituksena on sisällyttää tämän artiklan 2 kohdassa tarkoitettua vaatimukset sen oikeusjärjestykseen, sekä samalla tunnustavat, että on tärkeää työskennellä yhdessä ja monenvälisiä keskusteluja käymällä ilmailun ympäristövaikutusten tarkastelemiseksi ja sen varmistamiseksi, että mahdolliset lieventävät toimenpiteet vastaavat täysin tämän sopimuksen tavoitteita.

5. Minkään tässä sopimuksessa ei voida katsoa rajoittavan osapuolen toimivaltaisten viranomaisten valtuuksia ryhtyä kaikkiin asiaankuuluviin toimenpiteisiin lentoliikenteen ympäristövaikutusten ehkäisemiseksi tai niiden käsittelemiseksi muulla tavoin, edellyttäen, että tällaisia toimenpiteitä sovelletaan kansallisuudesta riippumatta ja että ne eivät ole ristiriidassa osapuolten kansainväliseen oikeuteen perustuvien oikeuksien ja velvollisuuksien kanssa.

11 ARTIKLA

Kuluttajansuoja

1. Jollei tämän sopimuksen liitteessä III vahvistetuista siirtymämääräyksistä muuta johdu, osapuolet toimivat tämän sopimuksen liitteessä I olevassa F osassa tarkoitetun kuluttajansuojan vaatimuksia koskevan lainsäädäntönsä mukaisesti jäljempänä esitetyin ehdoin.

2. Ukraina sisällyttää tämän sopimuksen liitteessä III vahvistettuja siirtymämääräyksiä noudattaen lainsäädäntöönsä ja panee tosiasiallisesti täytäntöön tämän artiklan 1 kohdassa tarkoitettua vaatimukset.

3. Osapuolet tekevät yhteistyötä varmistaakseen, että Ukraina panee tosiasiallisesti täytäntöön lainsäädäntönsä, jonka tarkoituksena on sisällyttää tämän artiklan 1 kohdassa tarkoitettua vaatimukset sen oikeusjärjestykseen.

4. Lisäksi osapuolet tekevät yhteistyötä varmistaakseen tästä sopimuksesta aiheutuvien kuluttajien oikeuksien suojelun.

12 ARTIKLA

Teollisuusyhteistyö

1. Osapuolet pyrkivät edistämään teollisuusyhteistyötä erityisesti

- i) kehittämällä liiketoimintasuhteita kummankin osapuolen ilmailualan valmistusteollisuuden välillä;
- ii) edistämällä ja kehittämällä yhteisiä hankkeita, joiden tavoitteena on lentoliikenteen kestävä kehittäminen, sen infrastruktuuri mukaan luettuna;
- iii) tekemällä teknistä yhteistyötä EU:n vaatimusten täytäntöön panemiseksi;
- iv) edistämällä ilmailualan valmistusteollisuuden ja suunnittelijoiden mahdollisuuksia; ja
- v) edistämällä investointeja tämän sopimuksen soveltamisalalla.

2. Tämä sopimus ei rajoita Ukrainan olemassa olevia teknisiä ja teollisia vaatimuksia, jotka koskevat tämän sopimuksen liitteeseen I sisältyvien ilma-alusten ja niiden komponenttien valmistusta.

3. Sekakomitea seuraa ja edistää teollisuusyhteistyötä.

13 ARTIKLA

Tietokonepohjaiset paikanvarausjärjestelmät

1. Jollei tämän sopimuksen liitteessä III vahvistetuista siirtymämääräyksistä muuta johdu, osapuolet toimivat tämän sopimuksen liitteessä I olevassa G osassa tarkoitetun tietokonepohjaisten paikanvarausjärjestelmien vaatimuksia koskevan lainsäädäntönsä mukaisesti jäljempänä esitetyin ehdoin. Osapuolet takaavat osapuolen tietokonepohjaisten paikanvarausjärjestelmien vapaan pääsyn toisen osapuolen markkinoille.

2. Ukraina sisällyttää tämän sopimuksen liitteessä III vahvistettuja siirtymämääräyksiä noudattaen lainsäädäntöönsä ja panee tosiasiallisesti täytäntöön tämän artiklan 1 kohdassa tarkoitetut vaatimukset.

3. Osapuolet tekevät yhteistyötä varmistaakseen, että Ukraina panee täytäntöön lainsäädäntönsä, jonka tarkoituksena on sisällyttää tämän artiklan 1 kohdassa tarkoitetut vaatimukset sen oikeusjärjestykseen.

14 ARTIKLA

Sosiaaliset näkökohdat

1. Jollei tämän sopimuksen liitteessä III vahvistetuista siirtymämääräyksistä muuta johdu, osapuolet toimivat tämän sopimuksen liitteessä I olevassa E osassa tarkoitetun sosiaalisiin näkökohtiin liittyviä vaatimuksia koskevan lainsäädäntönsä mukaisesti.

2. Ukraina toteuttaa tarvittavat toimenpiteet sisällyttääkseen tämän sopimuksen liitteessä III vahvistettuja siirtymämääräyksiä noudattaen lainsäädäntöönsä ja pannakseen tosiasiallisesti täytäntöön tämän artiklan 1 kohdassa tarkoitetut vaatimukset.

3. Osapuolet tekevät yhteistyötä varmistaakseen, että Ukraina panee täytäntöön lainsäädäntönsä, jonka tarkoituksena on sisällyttää tämän artiklan 1 kohdassa tarkoitetut vaatimukset sen oikeusjärjestykseen.

15 ARTIKLA

Uusi lainsäädäntö

1. Tämä sopimus ei rajoita osapuolten oikeutta antaa yksipuolisesti uutta lainsäädäntöä tai muuttaa voimassa olevaa lainsäädäntöään lentoliikenteen alalla tai siihen liittyvällä tämän sopimuksen liitteessä I mainitulla alalla, edellyttäen, että tämä tapahtuu syrjimättömyyden periaatetta sekä tämän artiklan ja tämän sopimuksen 4 artiklan (Syrjimättömyys) määräyksiä noudattaen.

2. Jos osapuoli aikoo antaa tämän sopimuksen soveltamisalaan kuuluvaa uutta lainsäädäntöä tai muuttaa lainsäädäntöään, se ilmoittaa siitä toiselle osapuolelle. Jos jompikumpi osapuoli sitä pyytää, sekakomitea järjestää tämän jälkeen kahden kuukauden kuluessa näkemysten vaihdon tällaisen uuden lainsäädännön tai muutoksen mahdollisista vaikutuksista sopimuksen asianmukaiseen toteutumiseen.

3. Sekakomitea

- (a) tekee päätöksen, jolla tarkistetaan tämän sopimuksen liitettä I siten, että siihen sisällytetään, tarvittaessa vastavuoroisuutta noudattaen, kyseinen uusi lainsäädäntö tai muutos; tai
- (b) tekee päätöksen, jolla kyseinen uusi lainsäädäntö tai muutos katsotaan tämän sopimuksen mukaiseksi; tai
- (c) suosittelee muita kohtuullisessa ajassa toteutettavia toimenpiteitä, joilla varmistetaan tämän sopimuksen asianmukainen toteutuminen.

III OSASTO

TALOUDELLISET MÄÄRÄYKSET

16 ARTIKLA

Oikeuksien myöntäminen

1. Kumpikin osapuoli myöntää toiselle osapuolelle tämän sopimuksen liitteiden II ja III mukaisesti seuraavat oikeudet, joiden mukaisesti kyseisen osapuolen lentoliikenteen harjoittajat voivat harjoittaa kansainvälistä lentoliikennettä:

- a) oikeus lentää laskeutumatta toisen osapuolen alueen yli;
- b) oikeus laskeutua toisen osapuolen alueelle muussa tarkoituksessa kuin matkustajien, rahdin ja/tai postin ottamiseksi tai jättämiseksi (ei-kaupalliset tarkoitukset);
- c) kun tarjotaan sovittua lentoliikennepalvelua määrättyllä reitillä, oikeus laskeutua toisen osapuolen alueelle matkustajien, rahdin ja/tai postin ottamiseksi tai jättämiseksi joko erikseen tai yhdessä; ja
- d) muut tässä sopimuksessa vahvistetut oikeudet.

2. Minkään tässä sopimuksessa ei voida katsoa antavan Ukrainan lentoliikenteen harjoittajille oikeutta ottaa EU:n jäsenvaltion alueella matkustajia, matkatavaroita, rahtia ja/tai postia kuljetettavaksi korvausta tai maksua vastaan johonkin toiseen paikkaan kyseisen jäsenvaltion alueella.

17 ARTIKLA

Toimilupa ja tekninen lupa

Saatuana osapuolen lentoliikenteen harjoittajalta liikennöintilupaa tai teknistä lupaa koskevan hakemuksen, joka olisi toimitettava liikennöintilupia ja teknisiä lupia varten määrättyssä muodossa ja määrättyllä tavalla, toisen osapuolen toimivaltaiset viranomaiset myöntävät asianmukaiset luvat mahdollisimman pienellä menettelyihin liittyvällä viiveellä edellyttäen, että

- a) Ukrainan lentoliikenteen harjoittajan tapauksessa:
 - lentoliikenteen harjoittajan päätoimipaikka on Ukrainassa ja sillä on Ukrainan sovellettavan lainsäädännön mukainen voimassa oleva liikennelupa; ja
 - lentoliikenteen harjoittaja on Ukrainan jatkuvan ja tehokkaan viranomaisvalvonnan alainen ja asianomainen toimivaltainen viranomainen on selkeästi määritelty; ja
 - ellei tämän sopimuksen 20 artiklassa (Investoinnit lentoliikenteen harjoittajiin) toisin määrätä, lentoliikenteen harjoittaja on Ukrainan ja/tai Ukrainan kansalaisten omistuksessa ja tosiasiallisessa määräysvallassa joko suoraan tai osake-enemmistön kautta.
- b) Euroopan unionin lentoliikenteen harjoittajien tapauksessa:

- lentoliikenteen harjoittajan päätoimipaikka on EU:n jäsenvaltion alueella EU:n perussopimusten mukaisesti, ja sillä on Euroopan unionin sovellettavan lainsäädännön mukainen voimassa oleva liikennelupa; ja
- lentoliikenteen harjoittaja on lentotoimintaluvan myöntämisestä vastaavan jäsenvaltion jatkuvan ja tehokkaan viranomaisvalvonnan alainen ja asianomainen toimivaltainen viranomainen on selkeästi määritelty; ja
- ellei tämän sopimuksen 20 artiklassa (Investoinnit lentoliikenteen harjoittajiin) toisin määrätä, lentoliikenteen harjoittaja on EU:n jäsenvaltioiden ja/tai jäsenvaltioiden kansalaisten tai muiden tämän sopimuksen liitteessä V lueteltujen valtioiden ja/tai niiden kansalaisten omistuksessa, joko suoraan tai osake-enemmistön kautta, ja näiden tosiasiallisessa määräysvallassa;
- c) lentoliikenteen harjoittaja täyttää tämän sopimuksen 6 artiklassa (Lakien ja määräysten noudattaminen) tarkoitettujen lakien ja määräysten mukaiset edellytykset; ja
- d) tämän sopimuksen 7 artiklan (Ilmailun turvallisuus) ja 8 artiklan (Ilmailun turvaaminen) määräykset täytetään ja niitä sovelletaan.

18 ARTIKLA

Lentoliikenteen harjoittajien taloudellista vaatimustenmukaisuutta ja kansalaisuutta koskevien viranomais selvitysten vastavuoroinen tunnustaminen

1. Saatuaan osapuolen lentoliikenteen harjoittajalta liikennöintilupaa tai teknistä lupaa koskevan hakemuksen toisen osapuolen toimivaltaisten viranomaisten on tunnustettava ensin mainitun osapuolen toimivaltaisten viranomaisten kyseisestä lentoliikenteen harjoittajasta tekemät taloudellista vaatimustenmukaisuutta ja/tai kansalaisuutta koskevat selvitykset aivan kuin tällaiset selvitykset olisivat sen omien toimivaltaisten viranomaisten tekemiä, eivätkä ne saa tehdä asiassa muita lisäselvityksiä kuin jäljempänä määrätään.
2. Jos saatuaan lentoliikenteen harjoittajalta liikennöintilupaa tai teknistä lupaa koskevan hakemuksen tai annettuaan tällaisen liikennöintiluvan tai teknisen luvan vastaanottavan osapuolen toimivaltaisilla viranomaisilla on erityinen syy epäillä, että toisen osapuolen toimivaltaisten viranomaisten tekemästä selvityksestä huolimatta tämän sopimuksen 17 artiklassa (Toimiluvat ja tekniset luvat) asianmukaisten liikennöintilupien tai teknisten lupien myöntämiselle asetettuja edellytyksiä ei ole noudatettu, niiden on viipymättä ilmoitettava asiasta toisen osapuolen viranomaisille ja perusteltava epäilynsä. Tällaisessa tapauksessa kumpi tahansa osapuoli voi pyytää neuvotteluja, joihin voi osallistua asianomaisten toimivaltaisten viranomaisten edustajia, ja/tai pyytää tämän epäilyn kannalta merkityksellisiä lisätietoja, ja näihin pyyntöihin on vastattava mahdollisimman nopeasti. Jos asiassa ei löydetä ratkaisua, kumpi tahansa osapuoli voi antaa sen tämän sopimuksen 29 artiklalla (Sekakomitea) perustetun sekakomitean ratkaistavaksi.

19 ARTIKLA

Toimiluvan tai teknisen luvan epääminen, peruuttaminen kokonaan tai tilapäisesti tai rajoittaminen

1. Kummankin osapuolen toimivaltaisilla viranomaisilla on oikeus evätä tai peruuttaa kokonaan tai tilapäisesti toisen osapuolen lentoliikenteen harjoittajan liikennöintiluvat tai rajoittaa niitä taikka muulla tavoin rajoittaa toisen osapuolen lentoliikenteen harjoittajan toimintaa, jos
 - a) Ukrainan lentoliikenteen harjoittajan tapauksessa:

–lentoliikenteen harjoittajan päätoimipaikka ei ole Ukrainassa ja sillä ei ole Ukrainan sovellettavan lainsäädännön mukaista voimassa olevaa liikennelupaa; tai
–lentoliikenteen harjoittaja ei ole Ukrainan jatkuvan ja tehokkaan viranomaisvalvonnan alainen tai asianomaista toimivaltaista viranomaista ei ole selkeästi määritelty; tai
–ellei tämän sopimuksen 20 artiklassa (Investoinnit lentoliikenteen harjoittajiin) toisin määrätä, lentoliikenteen harjoittaja ei ole Ukrainan ja/tai Ukrainan kansalaisten omistuksessa ja tosiasiallisessa määräysvallassa joko suoraan tai osake-enemmistön kautta.

b) Euroopan unionin lentoliikenteen harjoittajien tapauksessa:

–lentoliikenteen harjoittajan päätoimipaikka ei ole jäsenvaltion alueella EU:n perussopimusten mukaisesti, tai sillä ei ole Euroopan unionin sovellettavan lainsäädännön mukaista liikennelupaa; tai

–lentoliikenteen harjoittaja ei ole lentotoimintaluvan myöntämisestä vastaavan jäsenvaltion jatkuvan ja tehokkaan viranomaisvalvonnan alainen tai toimivaltaista viranomaista ei ole selkeästi määritelty; tai

–ellei tämän sopimuksen 20 artiklassa (Investoinnit lentoliikenteen harjoittajiin) toisin määrätä, lentoliikenteen harjoittaja ei ole EU:n jäsenvaltioiden ja/tai jäsenvaltioiden kansalaisten tai muiden tämän sopimuksen liitteessä V lueteltujen valtioiden ja/tai niiden kansalaisten omistuksessa, joko suoraan tai osake-enemmistön kautta, ja näiden tosiasiallisessa määräysvallassa.

c) lentoliikenteen harjoittaja ei ole noudattanut tämän sopimuksen 6 artiklassa (Lakien ja määräysten noudattaminen) tarkoitettuja lakeja ja määräyksiä; tai

d) tämän sopimuksen 7 artiklan (Ilmailun turvallisuus) ja 8 artiklan (Ilmailun turvaaminen) määräyksiä ei ole täytetty tai niitä ei sovelleta; tai

e) jompikumpi osapuoli on tehnyt tämän sopimuksen 26 artiklan (Kilpailuympäristö) 5 kohdan mukaisen selvityksen, jonka mukaan kilpailuympäristöä koskevia edellytyksiä ei ole täytetty.

2. Elleivät välittömät toimet ole tarpeen tämän artiklan 1 kohdan c tai d alakohdan määräysten rikkomisen lopettamiseksi, tällä artiklalla myönnettyjä oikeuksia voidaan käyttää vasta, kun toisen osapuolen toimivaltaisten viranomaisten kanssa on neuvoteltu.

3. Kumpikaan osapuoli ei saa käyttää tällä artiklalla vahvistettuja oikeuksiaan evätäkseen, peruuttaakseen kokonaan tai tilapäisesti taikka rajoittaakseen jommankumman osapuolen lentoliikenteen harjoittajan toimilupia tai teknisiä lupia sillä perusteella, että kyseinen lentoliikenteen harjoittaja on yhden tai useamman ECAA-sopimuksen osapuolen tai sen kansalaisten omistuksessa ja/tai tosiasiallisessa määräysvallassa, sillä edellytyksellä, että tällaiset ECAA-sopimuksen osapuolet tarjoavat vastavuoroisen kohtelun ja soveltavat ECAA-sopimuksen ehtoja ja edellytyksiä.

20 ARTIKLA

Investoinnit lentoliikenteen harjoittajiin

1. Sen estämättä, mitä tämän sopimuksen 17 artiklassa (Toimilupa ja tekninen lupa) ja 19 artiklassa (Lupien epäminen, peruuttaminen kokonaan tai tilapäisesti tai rajoittaminen) määrätään, EU:n jäsenvaltioiden ja/tai niiden kansalaisten enemmistöomistus tai tosiasiallinen määräysvalta Ukrainan lentoliikenteen harjoittajassa tai Ukrainan ja/tai sen kansalaisten enemmistöomistus tai tosiasiallinen määräysvalta Euroopan unionin lentoliikenteen harjoittajassa on sallittua tämän sopimuksen 29 artiklalla (Sekakomitea) perustetun sekakomitean ennalta tekemällä päätöksellä.

2. Päätöksessä on eriteltävä edellytykset, jotka liittyvät sovittujen lentoliikennepalvelujen harjoittamiseen tämän sopimuksen mukaisesti, sekä edellytykset, jotka liittyvät kolmansien maiden ja osapuolten välisiin lentoliikennepalveluihin. Tällaiseen päätökseen ei sovelleta tämän sopimuksen 29 artiklan (Sekakomitea) 8 kohdan määräyksiä.

21 ARTIKLA

Määrällisten rajoitusten poistaminen

1. Osapuolet poistavat tämän sopimuksen soveltamisalalla laitteiden, tarvikkeiden, varaosien ja muiden välineiden siirtoja koskevat määrälliset rajoitukset ja vaikutuksiltaan vastaavat toimenpiteet niiden laitteiden, tarvikkeiden, varaosien ja muiden välineiden osalta, joita lentoliikenteen harjoittaja tarvitsee voidakseen jatkaa lentoliikennepalvelujen tarjoamista tämän sopimuksen mukaisin edellytyksin, sanotun kuitenkin rajoittamatta voimassa olevissa sopimuksissa olevien suotuisempien määräysten soveltamista.

2. Tämän artiklan 1 kohdassa tarkoitettu velvoite ei estä osapuolia kieltämästä tai rajoittamasta tällaisia siirtoja, jos se on aiheellista yleisen järjestyksen tai turvallisuuden perusteella tai ihmisten, eläinten tai kasvien terveyden ja elämän suojelemiseksi taikka henkisen, teollisen ja kaupallisen omaisuuden suojelemiseksi. Tällaiset kiellot tai rajoitukset eivät kuitenkaan saa olla keino mielivaltaiseen syrjintään tai osapuolten välisen kaupan peiteltyyn rajoittamiseen.

22 ARTIKLA

Kaupalliset mahdollisuudet

Liiketoiminta

1. Osapuolet ovat yhtä mieltä siitä, että kaupallisten toimijoiden liiketoiminnan esteet haittaisivat tämän sopimuksen myötä toteutuvien hyötyjen saavuttamista. Sen vuoksi osapuolet sopivat aloittavansa tehokkaan ja vastavuoroisen toiminnan kummankin osapuolen kaupallisen toiminnan harjoittajien liiketoimintaa haittaavien esteiden poistamiseksi, jos tällaiset esteet voivat haitata kaupallista toimintaa, vääristää kilpailua tai estää tasapuolisten toimintaedellytysten kehittämistä.

2. Tämän sopimuksen 29 artiklalla (Sekakomitea) perustettu sekakomitea laatii liiketoimintaa ja kaupallisia mahdollisuuksia koskevan yhteistyömenettelyn, seuraa kaupallisen toiminnan harjoittajien liiketoiminnan esteiden tehokkaan käsittelyn edistymistä sekä tarkastelee säännöllisesti kehityssuuntia, myös lakien ja määräysten muuttamisen osalta. Osapuoli voi pyytää tämän sopimuksen 29 artiklan (Sekakomitea) mukaisesti sekakomiteaa koontumaan tämän artiklan soveltamiseen liittyvien mahdollisten kysymysten ratkaisemiseksi.

Lentoliikenteen harjoittajien edustajat

3. Kummankin osapuolen lentoliikenteen harjoittajilla on oikeus perustaa toimistoja toisen osapuolen alueelle lentoliikenteensä ja siihen liittyvien toimintojensa edistämistä ja myyntiä varten, mukaan lukien oikeus myydä ja kirjoittaa sekä omia lippujaan ja/tai lentorahtikirjojaan että toisen osapuolen lippuja ja/tai lentorahtikirjoja.

4. Kummankin osapuolen lentoliikenteen harjoittajilla on toisen osapuolen maahantulo-, oleskelu- ja työlupiin liittyvien lakien ja määräysten mukaisesti oikeus kuljettaa toisen osapuolen alueelle ja ylläpitää siellä omaa lentoliikenteen harjoittamisen tukemiseen vaadittavaa johto-, myynti-, teknistä, toiminnallista ja muuta asiantuntijahenkilökuntaansa. Lentoliikenteen harjoittajat saavat vaihtoehtoisesti huolehtia tällaisista henkilöstövaatimuksista käyttämällä toisen osapuolen alueella toimivan jonkin muun sellaisen organisaation, yrityksen tai lentoliikenteen harjoittajan palveluja, jolla on lupa suorittaa tällaisia palveluja kyseisen osapuolen alueella. Kumpikin osapuoli helpottaa ja nopeuttaa tarvittaessa työlupien myöntämistä asiaa koskevien voimassa olevien lakien ja määräysten mukaisesti tässä kohdassa tarkoitettujen toimistojen henkilöstölle, enintään yhdeksänkymmentä (90) päivää kestäviä eräitä tilapäisiä tehtäviä suorittava henkilöstö mukaan luettuna.

Maahuolinta

5. Jollei tämän sopimuksen liitteessä III esitetyistä siirtymämääräyksistä muuta johdu:
- a) Rajoittamatta jäljempänä olevan b alakohdan soveltamista, kullakin lentoliikenteen harjoittajalla on toisen osapuolen alueella maahuolinnan osalta
 - i) oikeus hoitaa oma maahuolintansa itse ("omahuolinta") tai parhaaksi katsomallaan tavalla,
 - ii) oikeus valita palveluntarjoaja sellaisten kilpailevien maapalvelua kokonaisuudessaan tai osittain tarjoavien yritysten joukosta, joilla on pääsy markkinoille kummankin osapuolen lakien ja määräysten mukaisesti, ja jos tällaisia palveluntarjoajia on markkinoilla.
 - b) Matkatavaran käsittely, asematasopalvelut, polttoaineen ja öljyn toimitus sekä tietyt rahdin ja postin fyysiset käsittelytoimet terminaalin ja ilma-aluksen välillä kuuluvat maahuolintapalvelujen luokkiin, joiden osalta edellä olevan a alakohdan i ja ii alakohtien mukaisia oikeuksia voivat rajoittaa toisen osapuolen alueella sovellettavien lakien ja määräysten mukaiset rajoitukset. Jos tällaiset rajoitukset estävät omahuolinnan ja jos maahuolintapalveluja tarjoavien yritysten välillä ei ole tehokasta kilpailua, on maahuolintapalvelujen oltava samoilla ja syrjimättömillä perusteilla kaikkien lentoliikenteen harjoittajien saatavilla.
 - c) Kummankin osapuolen maahuolintayrityksillä on, riippumatta siitä ovatko ne lentoliikenteen harjoittajia tai muita yrityksiä, oltava toisen osapuolen alueella suoritettavan maahuolinnan osalta oikeus tarjota maahuolintapalveluja samalla lentoasemalla toimiville osapuolten lentoliikenteen harjoittajille, jos niille on myönnetty lupa ja ne ovat sovellettavien lakien ja määräysten mukaisia.

Lähtö- ja saapumisaikojen jakaminen lentoasemilla

6. Lähtö- ja saapumisaikojen jakaminen osapuolten alueella sijaitsevilla lentoasemilla on toteutettava riippumattomasti, läpinäkyvästi, syrjimättömästi ja ripeästi. Myynti, paikalliset kulut ja varojen siirto
7. Kummankin osapuolen lentoliikenteen harjoittaja saa myydä lentokuljetuksia ja niihin liittyviä palveluja toisen osapuolen alueella suoraan ja/tai lentoliikenteen harjoittajan harkinnan mukaan nimeämiensä myyntiedustajien, muiden asiamiesten tai internetin välityksellä. Kaikilla lentoliikenteen harjoittajilla on oikeus myydä tällaisia lentokuljetuksia ja niihin liittyviä palveluja ja kaikilla henkilöillä on oikeus ostaa niitä alueen valuutalla tai muiden maiden vapaasti vaihdettavilla valuutoilla paikallisten valuuttasäännösten mukaisesti.
8. Kaikilla lentoliikenteen harjoittajilla on oikeus vaihtaa paikallisia tuloja vapaasti vaihdettavaksi valuutaksi ja lähettää niitä toisen osapuolen alueelta kotimaahansa sovellettavan

tai lainsäädännön mukaisesti myös haluamaansa maahan tai maihin. Valuutan vaihto ja lähettäminen on luvallista ilman rajoituksia tai lähetyksveroä käyttäen sitä virallista valuuttakurssia, jota sovelletaan juokseviin rahasiirtoihin ja -lähetyksiin sinä päivänä, jona lentoliikenteen harjoittaja tekee ensimmäisen lähettämistä koskevan hakemuksensa.

9. Kummankin osapuolen lentoliikenteen harjoittajilla on oikeus maksaa paikalliset kullunsa, mukaan lukien polttoaineostot, toisen osapuolen alueella paikallisessa valuutassa. Kummankin osapuolen lentoliikenteen harjoittajat voivat niin halutessaan maksaa tällaiset kustannukset toisen osapuolen alueella vapaasti vaihdettavissa valuutoissa paikallisten valuuttasäännösten mukaisesti.

Yhteistyöjärjestelyt

10. Tässä sopimuksessa tarkoitettuja palveluja liikennöidessään tai tarjotessaan osapuolten lentoliikenteen harjoittajat voivat osallistua yhteisiin markkinointijärjestelyihin, kuten kiintiövarauksia koskeviin sopimuksiin tai yhteisten reittitunnusten käyttöä koskeviin järjestelyihin,

a) osapuolten lentoliikenteen harjoittajien kanssa; ja

b) kolmannen maan lentoliikenteen harjoittajien kanssa; ja

c) pintakuljetuksia (maa- ja vesikuljetukset) tarjoavien yritysten kanssa; sillä edellytyksellä, että

i) lennon suorittavalla lentoliikenteen harjoittajalla on asianmukaiset liikenneoikeudet,

ii) markkinoivilla lentoliikenteen harjoittajilla on tarvittavat asianmukaiset reittioikeudet asiaa koskevien kahdenvälisen määräysten mukaisesti ja iii) järjestelyt täyttävät tällaisiin järjestelyihin tavanomaisesti sovellettavat turvallisuutta ja kilpailua koskevat vaatimukset.

Kun myydään matkustajakuljetusta, jossa eri yhtiöt käyttävät yhteisiä reittitunnuksia, ostajalle on ilmoitettava myyntitilanteessa, tai joka tapauksessa lähtöselvityksessä tai, jos lähtöselvitystä ei vaadita jatkolennolle, koneeseen noustessa, mitkä yhtiöt liikennöivät kutakin matkan osuutta.

Intermodaalikuljetus

11. Kun on kyse matkustajaliikenteestä, pintakuljetusta tarjoaviin yrityksiin ei sovelleta lentoliikennettä sääteleviä lakeja ja määräyksiä pelkästään sillä perusteella, että lentoliikenteen harjoittaja tarjoaa tätä pintakuljetusta omalla nimellään. Pintakuljetusten tarjoajien harkinnassa on päättää, osallistuvatko ne yhteistyöjärjestelyihin. Päättäessään tietystä järjestelystä pintakuljetuksia tarjoavat yritykset voivat ottaa huomioon muun muassa kuluttajien edut, tekniset ja taloudelliset rajoitukset sekä rajoitukset, jotka liittyvät tilaan ja kapasiteettiin.

12. a) Sen estämättä, mitä muissa tämän sopimuksen määräyksissä määrätään, osapuolten lentoliikenteen harjoittajien ja välillisiä rahtikuljetuksia tarjoavien yritysten on rajoituksetta sallittava käyttää samalla lentorahtikirjalla kuljetettavien kansainvälisten lentokuljetusten yhteydessä mitä tahansa rahdin pintakuljetusta mihin tahansa paikkaan tai mistä tahansa paikoista Ukrainan ja Euroopan unionin alueilla tai kolmansissa maissa, mukaan lukien kuljetukset kaikille tullipalveluja tarjoaville lentoasemille ja lentoasemilta, ja niillä on tarvittaessa oikeus kuljettaa tullaamatonta rahtia, sanotun kuitenkaan rajoittamatta sovellettavien lakien ja määräysten vaatimuksia. Lentoasemien tullipalvelujen tulee olla käytettävissä tällaista rahtia varten riippumatta siitä, kuljetetaanko rahti pinta- vai lentokuljetuksena. Lentoliikenteen harjoittajat voivat katsoa parhaaksi suorittaa itse omat pintakuljetuksensa tai sopia niistä muiden pintakuljetusta harjoittavien yritysten kanssa, mukaan luettuina mui-

den lentoliikenteen harjoittajien tai välillisiä lentorahtikuljetuksia tarjoavien yritysten suorittamat pintakuljetukset. Tällaisia intermodaalisia rahtikuljetuksia voidaan tarjota yhteen sekä ilma- että pintakuljetuksen käsittävään hintaan edellyttäen, että rahdinantajia ei johdeta harhaan tällaisen kuljetuksen suhteen.

b) Tämän kohdan a alakohdan soveltamiseksi pintakuljetukseen katsotaan sisältyvän sekä maa- että merikuljetukset.

Vuokraus

13. a) Kummankin osapuolen lentoliikenteen harjoittajat voivat tarjota sovittuja lentoliikennepalveluja käyttäen miltä tahansa lentoliikenteen harjoittajalta, myös kolmannen maan lentoliikenteen harjoittajalta miehistöineen tai ilman miehistöä vuokrattua ilma-alusta sillä edellytyksellä, että kaikki tällaisiin järjestelyihin osallistuvat noudattavat niiden lakien ja määräysten mukaisia vaatimuksia, joita osapuolet tavanomaisesti soveltavat tällaisiin järjestelyihin.

b) Kumpikaan osapuoli ei vaadi, että kalustoaan vuokraavilla lentoliikenteen harjoittajilla on tämän sopimuksen mukaiset liikenneoikeudet.

c) Tilanteet, joissa Ukrainan lentoliikenteen harjoittaja vuokraa kolmannen maan lentoliikenteen harjoittajan ilma-alusta miehistöineen tai joissa Euroopan unionin lentoliikenteen harjoittaja vuokraa muun kuin liitteessä IV mainitun kolmannen maan lentoliikenteen harjoittajan ilma-alusta miehistöineen harjoittaakseen tämän sopimuksen mukaisia oikeuksiaan, on pidettävä poikkeusratkaisuina tai niillä on vastattava vain tilapäistarpeisiin. Tällaiseen ratkaisuun on saatava ennalta hyväksyntä kalustoa vuokralle ottavan lentoliikenteen harjoittajan lupaviranomaiselta ja siitä on ilmoitettava toisen osapuolen toimivaltaiselle viranomaiselle.

Luvakkeet/tuotemerkit/käyttöoikeussopimukset

14. Kummankin osapuolen lentoliikenteen harjoittajilla on oikeus tehdä kummankin osapuolen tai kolmansien maiden yhtiöiden, myös lentoliikenteen harjoittajien, kanssa luvake-, tuotemerkki- tai käyttöoikeussopimusjärjestelyjä sillä edellytyksellä, että lentoliikenteen harjoittajilla on asianmukaiset luvat ja että ne täyttävät sellaisten lakien ja määräysten mukaiset edellytykset, joita osapuolet tavanomaisesti soveltavat tällaisiin järjestelyihin; tämä koskee erityisesti määräyksiä, joissa edellytetään lennon suorittavan lentoliikenteen harjoittajan julkistamista.

Yöpysähdykset

15. Kummankin osapuolen lentoliikenteen harjoittajilla on oikeus tehdä yöpysähdyksiä toisen osapuolen kansainvälisen liikenteen käytössä oleville lentoasemille.

23 ARTIKLA

Tullit ja verot

1. Saapuessaan kansainvälisessä liikenteessä osapuolen alueelle toisen osapuolen lentoliikenteen harjoittajien ilma-alukset, niiden vakiovarusteet, poltto- ja voiteluaineet, tekniset kulutustarvikkeet, maalaitteet, varaosat (mukaan lukien moottorit), ilma-alusten varastot (mukaan lukien mutta eivät ainoastaan elintarvikkeet, juomat ja alkoholi, tupakka ja muut tuotteet, jotka on tarkoitettu myytäväksi matkustajille tai heidän kulutettavakseen lennon aikana rajoitettuina määrinä) sekä muut tarvikkeet, jotka on tarkoitettu tai joita käytetään yksinomaan kansainvälisessä liikenteessä liikennöivän ilma-aluksen toimintaa tai huoltoa

varten, ovat vastavuoroisuuden perusteella ja kyseisen osapuolen sovellettavan lainsäädännön mukaisesti vapaat kaikista tuontirajoituksista, omaisuusveroista, tulleista, valmisteveroista ja muista sen kaltaisista korvauksista ja maksuista, joita a) Euroopan unioni tai kansalliset tai paikalliset viranomaiset asettavat ja b) jotka eivät perustu annettujen palvelujen kustannuksiin, edellyttäen, että nämä varusteet ja varastot pysyvät ilma-aluksessa.

2. Vastavuoroisuuden perusteella ja kyseisen osapuolen sovellettavan lainsäädännön mukaisesti tämän artiklan 1 kohdassa tarkoitetuista veroista, tulleista ja maksuista, lukuun ottamatta annetun palvelun kustannuksiin perustuvia maksuja, ovat vapautettuja myös seuraavat:

a) ilma-alukseen kohtuullisissa rajoissa otetut osapuolen alueelle tuodut tai sieltä hankitut ilma-aluksen varastot, jotka on tarkoitettu käytettäväksi toisen osapuolen lentoliikenteen harjoittajan kansainvälisessä lentoliikenteessä liikennöivässä ilma-aluksessa maasta ulos suuntautuvalla lennolla silloinkin, kun näitä varastoja käytetään lennettäessä kyseisen alueen yllä tapahtuvalla matkaosuudella;

b) osapuolen alueelle tuodut maalaiteet ja varaosat (mukaan lukien moottorit), jotka on tarkoitettu toisen osapuolen lentoliikenteen harjoittajan kansainvälisessä liikenteessä käytettävän ilma-aluksen huoltoon tai korjausta varten;

c) osapuolen alueelle tuodut tai sieltä hankitut poltto- ja voiteluaineet ja tekniset kulutus- tarvikkeet, jotka on tarkoitettu käytettäväksi toisen osapuolen lentoliikenteen harjoittajan kansainvälisessä lentoliikenteessä liikennöivässä ilma-aluksessa silloinkin, kun näitä tarvikkeita käytetään lennettäessä kyseisen alueen yllä tapahtuvalla matkaosuudella;

d) osapuolen alueelle tuodut tai sieltä hankitut, osapuolten tullilainsäädännön mukaiset painotuotteet, joita on otettu ilma-alukseen tarkoituksenaan käyttää niitä toisen osapuolen lentoliikenteen harjoittajan kansainvälisessä lentoliikenteessä liikennöivässä ilma-aluksessa maasta ulos suuntautuvalla lennolla silloinkin, kun näitä varastoja käytetään lennettäessä kyseisen alueen yllä tapahtuvalla matkaosuudella; ja

e) lentoasemilla tai rahtiterminaaleissa käytettävät turvallisuus- ja turvalaitteet.

3. Tämän sopimuksen määräykset eivät mahdollisista päinvastaisista määräyksistä huolimatta estä osapuolta määräämästä syrjimättömin perustein veroja, tulleja tai muita maksuja sen alueella toimitetulle polttoaineelle, jota käytetään sellaisen lentoliikenteen harjoittajan ilma-aluksessa, joka liikennöi kahden sen alueella sijaitsevan paikan välillä.

4. Tämän artiklan 1 ja 2 kohdassa tarkoitetuista tarvikkeista ja varastoista voidaan edellyttää, että ne pidetään asiaankuuluvien viranomaisten valvonnassa ja ettei niitä saa siirtää maksamatta asiaankuuluvia tulleja ja veroja.

5. Tässä artiklassa tarkoitettuja vapautuksia on sovellettava myös silloin, kun osapuolen lentoliikenteen harjoittajat ovat tehneet sopimuksen toisen lentoliikenteen harjoittajan kanssa, jolle toinen osapuoli on myöntänyt vastaavat vapautukset, tämän artiklan 1 ja 2 kohdassa tarkoitettujen tarvikkeiden lainaamisesta tai siirtämisestä toisen osapuolen alueella.

6. Tämän sopimuksen määräykset eivät estä kumpaakaan osapuolta määräämästä veroja, tulleja tai maksuja tavaroille, jotka on myyty muuhun tarkoitukseen kuin matkustajien kulutettavaksi ilma-aluksessa liikennöitäessä niiden alueella kahden sellaisen paikan välillä, joissa lentokoneeseen nouseminen tai siitä poistuminen on sallittua.

7. Osapuolen alueen kautta suorassa kauttakulussa olevat matkatavarat ja rahti vapautetaan veroista, tulleista ja muista samankaltaisista maksuista, jotka eivät perustu annettujen palvelujen kustannuksiin.

8. Osapuolen lentoliikenteen harjoittajan käyttämässä ilma-aluksessa olevia vakiovarusteita tai siellä tavallisesti säilytettäviä varusteita tai tarvikkeita saa purkaa toisen osapuolen alueella ainoastaan kyseisen alueen tulliviranomaisten luvalla. Tällaisessa tapauksessa nämä varusteet ja tarvikkeet voidaan asettaa mainittujen viranomaisten valvontaan siihen asti, kun ne viedään uudelleen maasta tai toimitetaan muulla tavoin pois tullimääräysten mukaisesti.

9. Tämän sopimuksen määräykset eivät vaikuta arvonlisäveroasioihin lukuun ottamatta tuonnista kannettavaa liikevaihtoveroa. Tämän sopimuksen määräykset eivät vaikuta jonkin jäsenvaltion ja Ukrainan välillä mahdollisesti voimassa olevien tulojen ja pääoman kaksinkertaisen verotuksen välttämistä koskevien yleissopimusten määräyksiin.

24 ARTIKLA

Lentoasemien, laitteiden ja palvelujen käytöstä perittävät maksut

1. Kumpikin osapuoli varmistaa, että käyttömaksut, joita sen maksuja perivät toimivaltaiset viranomaiset tai elimet voivat määrätä toisen osapuolen lentoliikenteen harjoittajille lennonvarmistus- ja lennonjohtolaitteiden ja -palvelujen, lentoasemalaitteiden ja -palveluiden, sekä ilmailun turvaamiseen ja muihin vastaaviin toimintoihin tarkoitettujen laitteiden ja palvelujen käytöstä, ovat oikeantasoisia ja kohtuullisia eivätkä perusteettoman syrjiviä, ja jakautuvat tasaisesti käyttäjäryhmien kesken. Näissä maksuissa voidaan ottaa huomioon kaikki kustannukset, joita maksuja periville toimivaltaisille viranomaisille tai elimille aiheutuu tarvittavien lentoasema- ja ilmailun turvalaitteiden ja -palvelujen tarjoamisesta kyseisellä lentoasemalla tai kyseisessä lentoasemajärjestelmässä, mutta niiden määrä ei saa ylittää kyseisiä kustannuksia, sanotun kuitenkaan rajoittamatta 9 artiklan (Ilmaliikenteen hallinta) soveltamista. Näihin maksuihin voi sisältyä kohtuullinen tuotto poistojen jälkeen. Laitteita ja palveluja, joiden käytöstä peritään maksuja, on tarjottava tehokkaasti ja taloudellisesti. Kaikki tällaiset käyttömaksut toisen osapuolen lentoliikenteen harjoittajalle on joka tapauksessa asetettava ehdoin, jotka eivät saa olla epäsuotuisampia kuin minkä tahansa muun lentoliikenteen harjoittajan saatavilla olevat suotuisimmat ehdot silloin, kun maksuja asetetaan. Osapuolten maksuja perivät toimivaltaiset viranomaiset tai elimet vahvistavat maksut kansallisessa tai ulkomaan valuutassa.

2. Kumpikin osapuoli kehottaa tai vaatii sovellettavan lainsäädännön mukaisesti alueellaan toimivia maksuja periviä toimivaltaisia viranomaisia tai elimiä neuvottelemaan laitteita ja palveluja käyttävien lentoliikenteen harjoittajien ja/tai niiden edustajien kanssa ja varmistaa, että maksuja perivät toimivaltaiset viranomaiset ja elimet ja lentoliikenteen harjoittajat tai niiden edustajat vaihtavat keskenään tarvittavia tietoja maksujen kohtuullisuuden määrittämiseksi tämän artiklan 1 kohdassa vahvistettujen periaatteiden mukaisesti. Kumpikin osapuoli varmistaa, että maksuja perivät toimivaltaiset viranomaiset tai elimet ilmoittavat käyttäjille kaikista käyttäjämaksujen muutosehdotuksista kohtuullisen hyvissä ajoin, jotta ne voivat ottaa käyttäjien mielipiteet huomioon ennen kuin muutoksia tehdään.

25 ARTIKLA

Hinnoittelu

1. Osapuolet antavat lentoliikenteen harjoittajien määritellä hintansa vapaasti ja vapaan ja oikeudenmukaisen kilpailun edellytyksillä.

2. Osapuolet eivät edellytä hintojen ilmoittamista.

3. Jos jommankumman osapuolen toimivaltaiset viranomaiset katsovat, että jokin hinta ei ole tässä artiklassa esitetyn mukainen, niiden on ilmoitettava tästä asianmukaisesti kyseisen toisen osapuolen toimivaltaisille viranomaisille ja ne voivat pyytää neuvotteluja kyseisten viranomaisten kanssa. Toimivaltaiset viranomaiset voivat neuvotella keskenään esimerkiksi, mutta ei yksinomaan, perusteettomilta, kohtuuttomilta, syrjiviltä tai tuetuilta vaikuttavista hinnoista. Tällaiset neuvottelut on järjestettävä viimeistään kolmenkymmenen (30) päivän kuluttua pyynnön vastaanottamisesta.

26 ARTIKLA

Kilpailuympäristö

1. Tämän sopimuksen soveltamisalalla sovelletaan Euroopan unionin ja sen jäsenvaltioiden sekä Ukrainan kumppanuus- ja yhteistyösopimuksen tai sen korvaavan sopimuksen VI osaston (Kilpailu, henkisen omaisuuden, teollisen ja kaupallisen omaisuuden suojelu sekä yhteistyö lainsäädännön alalla) määräyksiä, ellei tähän sopimukseen sisälly yksityiskohtaisempia sääntöjä kilpailusta ja valtiontuista ilmailualalla.

2. Osapuolet tunnustavat yhteiseksi tavoitteekseen tarjota terveen kilpailuympäristön lentoliikenteen harjoittamiselle. Osapuolet toteavat, että lentoliikenteen harjoittajat harjoittavat tervettä kilpailua todennäköisimmin silloin, kun ne toimivat täysin kaupallisesti eivätkä saa valtion tukea.

3. Valtiontuki, joka vääristää tai uhkaa vääristää kilpailua suosimalla tiettyjä yhtiöitä tai yrityksiä tai tiettyjä ilmailutuotteita tai -palveluita, on soveltumatonta tämän sopimuksen asianmukaisen toiminnan kannalta, jos se on omiaan vaikuttamaan osapuolten väliseen kauppaan ilmailualalla.

4. Valtiontukien osalta tämän artiklan vastaisia käytäntöjä arvioidaan Euroopan unionissa sovellettavien kilpailusääntöjen soveltamisesta johtuvien arviointiperusteiden ja erityisesti tämän sopimuksen liitteessä VII esitettyjen perusteiden mukaisesti.

5. Jos osapuoli katsoo toisen osapuolen alueella vallitsevan, erityisesti tuista johtuen, olosuhteita, jotka voivat haitata sen lentoliikenteen harjoittajien oikeudenmukaisia ja tasapuolisia kilpailumahdollisuuksia, se voi toimittaa huomionsa toiselle osapuolelle. Lisäksi se voi pyytää sekakomiteaa kokoontumaan tämän sopimuksen 29 artiklan (Sekakomitea) mukaisesti. Neuvottelut on aloitettava kolmenkymmenen (30) päivän kuluessa tällaisen pyynnön vastaanottamisesta. Ellei tyydyttävään sopimukseen päästä kolmenkymmenen (30) päivän kuluessa neuvottelujen aloittamisesta, neuvotteluja pyytäneellä osapuolella on oikeus ryhtyä toimiin kieltäytyäkseen myöntämästä asianomaisille lentoliikenteen harjoittajille lupia, peruuttaakseen luvat kokonaan tai tilapäisesti tai rajoittaakseen niiden soveltamista tämän sopimuksen 19 artiklan (Toimiluvan tai teknisen luvan epääminen, peruuttaminen kokonaan tai tilapäisesti tai rajoittaminen) mukaisesti.

6. Tämän artiklan 5 kohdassa tarkoitettujen toimien on oltava aiheellisia ja oikeasuhteisia ja ne on rajoitettava kestoltaan ja soveltamisalaltaan välttämättömiin. Toimet on kohdistettava ainoastaan tässä artiklassa tarkoitetuista tuista tai olosuhteista hyötyviin lentoliikenteen harjoittajiin, ja niiden toteuttaminen ei saa rajoittaa kummankaan osapuolen oikeutta ryhtyä tämän sopimuksen 31 artiklan (Suojatoimenpiteet) mukaisiin toimiin.

7. Kumpikin osapuoli voi toisen osapuolen tekemän ilmoituksen jälkeen aloittaa keskustelut tähän artiklaan liittyvistä asioista toisen osapuolen alueella olevien vastuullisten julkisten tahojen kanssa, mukaan luettuina valtion tai alue- tai paikallishallinnon viranomaiset.

8. Mikään tässä sopimuksessa ei rajoita tai vaaranna osapuolten kilpailuviranomaisten valtuuksia asioissa, jotka liittyvät niiden yksinomaiseen toimivaltaan kuuluvan kilpailulainsäädännön täytäntöönpanoon. Tämän artiklan mukaisesti toteutettavat toimet eivät rajoita kyseisten viranomaisten toteuttamia toimia, jotka ovat täysin riippumattomia tämän artiklan mukaisesti toteutettavista toimista.

9. Tämän artiklan määräykset eivät rajoita osapuolten niitä lakeja ja määräyksiä, jotka koskevat julkisen palvelun velvoitteita osapuolten alueilla.

10. Osapuolet vaihtavat tietoja ammatillisen salassapitovelvollisuuden ja liikesalaisuuden sallimissa rajoissa.

27 ARTIKLA

Tilastot

1. Kumpikin osapuoli toimittaa toiselle osapuolelle kansallisten lakien ja määräysten mukaisesti vaaditut tilastot sekä pyynnöstä muita saatavilla olevia tilastotietoja, joita voidaan kohtuudella tarvita lentoliikenteen harjoittamisen arviointiin.

2. Osapuolet tekevät tämän sopimuksen 29 artiklan (Sekakomitea) mukaisessa sekakomiteassa yhteistyötä, jolla helpotetaan niiden välistä tilastotietojen vaihtoa tämän sopimuksen mukaisten lentoliikennepalvelujen kehityksen seuraamiseksi.

IV OSASTO

INSTITUTIONAALISET MÄÄRÄYKSET

28 ARTIKLA

Tulkinta ja soveltaminen

1. Osapuolet toteuttavat tarvittavat yleiset ja erityiset toimenpiteet varmistaakseen tästä sopimuksesta johtuvien velvoitteiden täyttämisen ja pidättäytyvät toimenpiteistä, jotka voisivat vaarantaa tämän sopimuksen tavoitteiden saavuttamisen.

2. Kumpikin osapuoli vastaa tämän sopimuksen noudattamisen asianmukaisesta valvonnasta omalla alueellaan. Ukraina vastaa myös lainsäädäntönsä täytäntöönpanosta, jonka tarkoituksena on sisällyttää tämän sopimuksen liitteessä I tarkoitettujen siviili-ilmailua koskevien Euroopan unionin säädösten vaatimukset Ukrainan oikeusjärjestykseen.

3. Kumpikin osapuoli antaa toiselle osapuolelle kaikki tarvittavat tiedot ja kaiken tarvittavan avun, jos kyseinen toinen osapuoli suorittaa tämän sopimuksen määräysten mahdollista rikkomista koskevaa tutkintaa sille tämän sopimuksen nojalla kuuluvan toimivallan mukaisesti.

4. Aina kun osapuolet toimivat niille tämän sopimuksen nojalla kuuluvan toimivallan mukaisesti asioissa, jotka ovat toisen osapuolen kannalta merkityksellisiä ja jotka koskevat toisen osapuolen viranomaisia tai sen yhtiöitä tai yrityksiä, tämän toisen osapuolen toimivaltaisille viranomaisille tiedotetaan asiasta ja niille annetaan mahdollisuus esittää huomautuksia ennen lopullisen päätöksen tekemistä.

5. Siltä osin kuin tämän sopimuksen määräykset ja liitteessä I lueteltujen säädösten säännökset ovat asiasisällöltään yhteneviä EU:n perussopimusten vastaavien sääntöjen ja EU:n perussopimusten nojalla annettujen säädösten kanssa, näitä määräyksiä ja säännöksiä tulkitaan niitä täytäntöön pantaessa ja sovellettaessa Euroopan unionin tuomioistuimen, jäljempänä 'tuomioistuin', ja Euroopan komission antamien asiaa koskevien tuomioiden ja päätösten mukaisesti.

29 ARTIKLA

Sekakomitea

1. Perustetaan osapuolten edustajista koostuva sekakomitea, jäljempänä 'sekakomitea', joka vastaa tämän sopimuksen hallinnoinnista ja huolehtii sen asianmukaisesta täytäntöönpanosta. Tässä tarkoituksessa se antaa suosituksia ja tekee päätöksiä, jos tässä sopimuksessa nimenomaisesti niin määrätään.

2. Sekakomitean päätökset hyväksytään yksimielisesti ja ne sitovat molempia osapuolia. Osapuolet panevat päätökset täytäntöön omien sisäisten menettelyjensä mukaisesti. Osapuolet ilmoittavat toisilleen näiden menettelyjen päätökseen saattamisesta sekä päätösten voimaantuloajankohdan. Jos sekakomitean tekemässä päätöksessä edellytetään osapuolelta toimien toteuttamista, kyseisen osapuolen on toteutettava tarvittavat toimet ja ilmoitettava asiasta sekakomitealle.

3. Sekakomitea vahvistaa päätöksellä oman työjärjestyksensä.

4. Sekakomitea kokoontuu osapuolen pyynnöstä tarpeen mukaan.

5. Osapuoli voi myös pyytää sekakomitean koollekutsumista tämän sopimuksen tulkintaan tai soveltamiseen liittyvien kysymysten ratkaisemiseksi. Tällainen kokous on järjestettävä mahdollisimman pian, mutta viimeistään kahden kuukauden kuluttua pyynnön esittämisestä, elleivät osapuolet toisin sovi.

6. Sopimuksen moitteettoman täytäntöönpanon varmistamiseksi osapuolet vaihtavat tietoja ja neuvottelevat sekakomiteassa kumman tahansa osapuolen pyynnöstä.

7. Jos jompikumpi osapuoli katsoo, että toinen osapuoli ei ole pannut sekakomitean päätöstä asianmukaisesti täytäntöön, ensin mainittu voi pyytää, että asiaa käsitellään sekakomiteassa. Jos sekakomitea ei pääse asiassa ratkaisuun kahden kuukauden kuluessa siitä, kun asia on annettu sen käsiteltäväksi, pyynnön esittänyt osapuoli voi toteuttaa tämän sopimuksen 31 artiklan (Suojatoimenpiteet) mukaisia suojatoimenpiteitä.

8. Jos sekakomitea ei tee päätöstä asiasta kuuden kuukauden kuluessa siitä, kun asia on annettu sen käsiteltäväksi, osapuolet voivat toteuttaa tämän sopimuksen 31 artiklan (Suojatoimenpiteet) mukaisia tilapäisiä suojatoimenpiteitä, sanotun kuitenkin rajoittamatta tämän artiklan 2 kohdan soveltamista.

9. Tämän sopimuksen 20 artiklan (Investoinnit lentoliikenteen harjoittajiin) mukaisesti sekakomiteassa käsitellään kysymyksiä, jotka liittyvät osapuolten lentoliikenteen harjoittajien enemmistöomistukseen vaikuttaviin kahdenvälisiin investointeihin tai muutoksiin lentoliikenteen harjoittajien tosiasiallisessa määräysvallassa.

10. Sekakomitea kehittää myös yhteistyötä

- a) tarkastelemalla tämän sopimuksen mukaiseen lentoliikenteeseen vaikuttavia markkinaolosuhteita;
- b) käsittelemällä ja, mikäli mahdollista, ratkaisemalla tehokkaasti sellaisia liiketoimintakysymyksiä, jotka voivat muun muassa haitata markkinoille pääsyä ja tämän sopimuksen mukaisten palvelujen kitkatonta tarjoamista, jotta voitaisiin varmistaa tasapuoliset toimintaedellytykset ja sääntelyn lähentäminen sekä minimoida kaupallisten toimijoiden hallinnolliset rasitteet;
- c) edistämällä asiantuntijatason tietojenvaihtoa uusista lainsäädäntöaloitteista ja lainsäädännön kehittymisestä sekä kansainvälisen ilmailulainsäädännön uusista julkis- tai yksityisoikeudellisista välineistä, erityisesti ilmailun turvaamisen, turvallisuuden, ympäristön, ilmailun infrastruktuurin (lähtö- ja saapumisajat mukaan lukien), lentoasemien, teollisuusyhteistyön, ilmaliikenteen hallinnan, kilpailuympäristön ja kuluttajansuojan aloilla;
- d) selvittämällä säännöllisesti tämän sopimuksen täytäntöönpanon aiheuttamia sosiaalisia vaikutuksia erityisesti työllisyyteen ja kehittämällä asianmukaisia toimintamalleja perusteluihin huolenaiheisiin vastaamiseksi;
- e) käsittelemällä tämän sopimuksen mahdollisia kehittämiskohteita, mukaan lukien sopimuksen muutoksia koskevat suositukset;
- f) sopimalla yksimielisesti menettelyjä koskevista ehdotuksista, toimintatavoista tai asiakirjoista, jotka liittyvät suoraan tämän sopimuksen toteutumiseen;
- g) käsittelemällä ja kehittämällä teknistä avunantoa tämän sopimuksen soveltamisalaan kuuluvilla aloilla; ja
- h) edistämällä yhteistyötä asiaan liittyvissä kansainvälisissä yhteyksissä ja pyrkimällä muodostamaan yhteensovitettuja kantoja.

30 ARTIKLA

Riitojen ratkaiseminen ja välimiesmenettely

1. Jos osapuolten kesken syntyy riitaa tämän sopimuksen tulkinnasta tai soveltamisesta, ne pyrkivät ensisijaisesti ratkaisemaan riidan neuvottelemalla sekakomiteassa tämän sopimuksen 29 artiklan (Sekakomitea) 5 kohdan mukaisesti. Jos sekakomitea tekee tätä menettelyä noudattaen päätöksiä tämän sopimuksen liitteessä I tarkoitettujen vaatimusten tulkinnasta tai soveltamisesta, tällaisten päätösten on noudatettava tuomioistuimen päätöksiä asiankuuluvien vaatimusten tulkinnasta sekä Euroopan komission päätöksiä, jotka on tehty vastaavien vaatimusten mukaisesti.

2. Kumpi tahansa osapuoli voi antaa kaikki erimielisyydet, jotka liittyvät tämän sopimuksen soveltamiseen tai tulkitsemiseen ja joita ei ole kyetty ratkaisemaan tämän artiklan 1 kohdan mukaisesti, kolmijäsenisen välimiespaneelin käsiteltäväksi seuraavien menettelyjen mukaisesti:

- a) kumpikin osapuoli nimeää välimiehen kuudenkymmenen (60) päivän kuluessa siitä, kun se on vastaanottanut ilmoituksen välimiesmenettelyä koskevasta pyynnöstä, jonka toinen osapuoli on lähettänyt diplomaattiteitse; kolmas välimies olisi nimitettävä seuraavien kuudenkymmenen (60) päivän kuluessa. Jos toinen osapuolista ei ole nimennyt välimiestä sovituksen ajan kuluessa, tai jos kolmatta välimiestä ei nimetä sovituksen ajan kuluessa, kumpi tahansa osapuoli voi pyytää ICAOn neuvoston puheenjohtajaa nimeämään tarpeen mukaan

joko välimiehen tai välimiehet. Jos neuvoston puheenjohtaja on samaa kansallisuutta kuin jompikumpi osapuolista, nimeämisen suorittaa vanhin varapuheenjohtaja, joka ei ole tällä perusteella jäävi tekemään nimitystä;

- b) a alakohdan mukaisesti nimetyn kolmannen välimiehen olisi oltava kolmannen valtion kansalainen ja toimittava välimiespaneelin puheenjohtajana;
- c) välimiespaneeli sopii omasta työjärjestyksestään; ja
- d) jollei välimiespaneelin lopullisesta päätöksestä muuta johdu, välimiesmenettelyyn liittyvät kustannukset jaetaan tasapuolisesti osapuolten kesken.

3. Välimiespaneeli voi yhden osapuolen pyynnöstä määrätä toisen osapuolen panemaan täytäntöön väliaikaisia korjaavia toimenpiteitä ennen välimiespaneelin lopullista päätöstä.

4. Kaikki välimiespaneelin väliaikaiset ja lopulliset päätökset ovat osapuolia sitovia. Välimiespaneeli pyrkii hyväksymään väliaikaisen päätöksen tai lopullisen päätöksen yksimielisesti. Jos yksimielisyyttä ei voida saavuttaa, välimiespaneeli hyväksyy päätöksensä enemmistäänestyksellä.

5. Jos osapuoli ei noudata välimiespaneelin tämän artiklan mukaisesti tekemää päätöstä kolmenkymmenen (30) päivän kuluessa mainitun päätöksen tiedoksiannon vastaanottamisesta, toinen osapuoli voi kyseisen laiminlyönnin koko keston ajaksi peruuttaa kokonaan tai tilapäisesti tämän sopimuksen nojalla sopimusta rikkovalle osapuolelle myönnetty oikeudet tai etuoikeudet tai rajoittaa niitä.

31 ARTIKLA

Suojatoimenpiteet

1. Osapuoli voi toteuttaa aiheellisia suojatoimenpiteitä, jos se katsoo, että toinen osapuoli ei ole noudattanut tämän sopimuksen mukaista velvoitettaan, sanotun kuitenkaan rajoittamatta 7 artiklan (Ilmailun turvallisuus) ja 8 artiklan (Ilmailun turvaaminen) soveltamista sekä tämän sopimuksen liitteessä III mainittujen turvallisuutta ja turvaamista koskevia arviointeja. Suojatoimenpiteiden soveltamisala ja kesto on rajoitettava siihen, mikä on ehdottomasti tarpeen tilanteen korjaamiseksi tai tämän sopimuksen ylläpitämiseksi. Ensisijaisesti on käytettävä toimenpiteitä, jotka aiheuttavat vähiten häiriötä tämän sopimuksen toteutumiseksi.

2. Osapuoli, joka harkitsee suojatoimenpiteiden toteuttamista, ilmoittaa asiasta viipymättä sekakomitean välityksellä toiselle osapuolelle sekä antaa kaikki olennaiset tiedot asiasta.

3. Osapuolet aloittavat viipymättä neuvottelut sekakomiteassa yhteisesti hyväksyttävissä olevan ratkaisun löytämiseksi.

4. Asianomainen osapuoli saa toteuttaa suojatoimenpiteitä vasta yhden kuukauden kuluessa tämän artiklan 2 kohdan mukaisen ilmoituksen päivämäärästä, jollei tämän artiklan 3 kohdan mukaista neuvottelumenettelyä ole saatu päätökseen ennen mainittua määräaikaa, sanotun kuitenkaan rajoittamatta 7 artiklan (Ilmailun turvallisuus) ja 8 artiklan (Ilmailun turvaaminen) soveltamista.

5. Asianomaisen osapuolen on ilmoitettava toteutetuista toimenpiteistä viipymättä sekakomitealle ja annettava kaikki olennaiset tiedot asiasta.

6. Kaikki tämän artiklan mukaisesti toteutetut toimet keskeytetään heti, kun rikkomukseen syyllistynyt osapuoli täyttää tämän sopimuksen määräykset.

32 ARTIKLA

Tietojen luovuttaminen

Osapuolten edustajat, valtuutetut ja asiantuntijat sekä muiden tämän sopimuksen nojalla toimivat virkailijat eivät saa, tehtäviensä päättymisen jälkeenkään, luovuttaa ulkopuolisille tietoja, joita koskee salassapitovelvollisuus, erityisesti turvallisuutta koskevien tietojen sekä yrityksiä, niiden liikesuhteita tai niiden kustannustekijöitä koskevien tietojen tapauksessa.

33 ARTIKLA

Siirtymäjärjestelyt

1. Tämän sopimuksen liitteessä III vahvistetaan osapuolten välillä sovellettavat siirtymäjärjestelyt ja niitä vastaavat ajanjaksot.

2. Ukrainan asteittaisesta siirtymisestä tämän sopimuksen liitteessä I tarkoitettujen siviili-ilmailua koskevien Euroopan unionin säädösten mukaisten vaatimusten tosiasialliseen täytäntöönpanoon sekä liitteen III mukaisten edellytysten täyttämiseen tehdään arviointeja, joita toteuttavat Euroopan komissio yhteistyössä Ukrainan kanssa sekä ilmailun turvallisuuden standardointitarkastusten osalta EASA tämän sopimuksen liitteessä I olevassa C osassa täsmennettyjen vaatimusten mukaisesti.

Kun Ukraina katsoo, että tarvittavat lainsäädännön vaatimukset on sisällytetty Ukrainan lainsäädäntöön ja pantu täytäntöön, se ilmoittaa Euroopan komissiolle, että arviointi olisi toteutettava.

3. Jos Euroopan komissio tulee siihen tulokseen, että Ukraina täyttää asiaa koskevat vaatimukset, se antaa tämän sopimuksen 29 artiklan (Sekakomitea) mukaisesti perustetulle sekakomitealle tehtäväksi antaa päätöksen siitä, että Ukraina voi siirtyä seuraavaan siirtymäkauteen tai että se täyttää kaikki kyseiset vaatimukset.

4. Jos Euroopan komissio katsoo, että Ukraina ei täytä tarvittavia vaatimuksia, se ilmoittaa asiasta sekakomitealle. Tämän jälkeen Euroopan komissio suosittaa Ukrainalle parannuksia ja määrittelee Ukrainan kanssa neuvotellen täytäntöönpanokauden, jonka aikana todetut puutteet on kohtuudella mahdollista käsitellä. Ennen täytäntöönpanokauden päättymistä suoritetaan toinen arviointi ja tarvittaessa lisäarviointeja, joissa selvitetään, onko suositusten mukaiset parannukset pantu tehokkaasti ja tyydyttävästi täytäntöön.

5. Jos Euroopan komissio katsoo, että puutteita ei ole käsitelty, se saattaa asian sekakomitean käsiteltäväksi, joka tekee päätöksen tämän artiklan 3 kohdan mukaisesti.

34 ARTIKLA

Suhde muihin sopimuksiin ja/tai järjestelyihin

1. Tämän sopimuksen määräykset ovat ensisijaisia osapuolten nykyisten kahdenvälisen lentoliikennesopimusten ja/tai -järjestelyjen asiaa koskeviin määräyksiin nähden.

2. Sen estämättä, mitä tämän artiklan 1 kohdassa määrätään, omistusta, liikenneoikeuksia, kapasiteettia, vuorotiheyttä, ilma-aluksen tyyppiä tai vaihtamista, yhteistunnusten käyttöä ja hintoja koskevia määräyksiä, joista on sovittu Ukrainan ja Euroopan unionin tai EU:n jäsenvaltion kahdensivälisessä sopimuksessa tai järjestelyssä, sovelletaan niiden osapuolten välillä, jos tällainen kahdensiväinen sopimus ja/tai järjestely on asianomaisten lentoliikenteen harjoittajien toimintavapauden kannalta tai muulla tavoin suotuisampi ja edellyttäen, että niistä ei aiheudu syrjintää EU:n jäsenvaltioiden ja niiden kansalaisten välillä. Sama koskee määräyksiä, jotka eivät kuulu tämän sopimuksen soveltamisalaan.

3. Jos osapuolet liittyvät johonkin monenväliseen sopimukseen tai hyväksyvät ICAOn tai jonkin muun kansainvälisen järjestön tekemän päätöksen, joka koskee tämän sopimuksen soveltamisalaan kuuluvia kysymyksiä, ne ottavat asian esille sekakomiteassa sen selvittämiseksi, olisiko tätä sopimusta tarkistettava tällaisten muutosten huomioon ottamiseksi.

35 ARTIKLA

Rahoitusmääräykset

Osapuolet antavat omalla alueellaan käyttöön tämän sopimuksen täytäntöönpanoon tarvittavat taloudelliset resurssit, myös sekakomitean osalta, sanotun kuitenkaan rajoittamatta tämän sopimuksen 5 artiklan (Sääntely-yhteistyön yleiset periaatteet) 1 kohdan b alakohdan soveltamista.

V OSASTO

VOIMAANTULO, UUDELLEENTARKASTELU, VOIMASSAOLON PÄÄTTYMINEN JA MUUT MÄÄRÄYKSET

36 ARTIKLA

Muutokset

1. Sekakomitea voi osapuolen ehdotuksesta ja tämän artiklan mukaisesti tehdä tämän sopimuksen liitteiden muuttamista koskevia ja 15 artiklan (Uusi lainsäädäntö) 3 kohdan a alakohdan mukaisia päätöksiä.

2. Tämän sopimuksen liitteisiin tehdyt muutokset tulevat voimaan sen jälkeen, kun osapuolet ovat saattaneet päätökseen tarvittavat sisäiset menettelynsä.

3. Tätä sopimusta voidaan osapuolen pyynnöstä ja asiaa koskevia menettelyjä noudattaen sekä sekakomitean mahdolliset suositukset huomioon ottaen tarkastella uudelleen sen määräysten soveltamisen valossa mahdollisesti tarvittavan tulevan kehityksen huomioon ottamiseksi. Tästä mahdollisesti seuraava tämän sopimuksen määräysten muuttaminen tulee voimaan tämän sopimuksen 38 artiklan (Voimaantulo ja väliaikainen soveltaminen) mukaisesti.

37 ARTIKLA

Voimassaolon päätyminen

Kumpikin osapuoli voi milloin tahansa ilmoittaa kirjallisesti diplomaattitietse toiselle osapuolelle päätöksestään irtisanoa tämä sopimus. Ilmoitus toimitetaan samanaikaisesti

ICAOlle. Tämän sopimuksen voimassaolo lakkaa keskiyöllä (GMT) sen kansainvälisen ilmakuljetusliiton liikennekauden päättyessä, joka oli käynnissä vuoden kuluttua sopimuksen irtisanomista koskevan kirjallisen ilmoituksen päiväyksestä, jollei irtisanomisilmoitusta peruuteta osapuolten yhteisellä sopimuksella ennen mainitun määräajan päättymistä.

38 ARTIKLA

Voimaantulo ja väliaikainen soveltaminen

1. Allekirjoittajat ratifioivat tai hyväksyvät tämän sopimuksen omien menettelyjensä mukaisesti.
2. Tämä sopimus tulee voimaan kuukauden kuluttua viimeisimmän sellaisen diplomaattisen nootin päiväyksestä, jolla osapuolet vahvistavat, että kaikki sopimuksen voimaantulon edellyttämät tarvittavat menettelyt on saatettu päätökseen. Tätä noottienvaihtoa varten Ukrainan toimittaa Euroopan unionille ja sen jäsenvaltioille osoitetun diplomaattisen nootin Euroopan unionin neuvoston pääsihteeristölle ja Euroopan unionin neuvoston pääsihteeristö toimittaa Ukrainalle Euroopan unionin ja sen jäsenvaltioiden diplomaattisen nootin. Euroopan unionin ja sen jäsenvaltioiden nootin on sisällettävä kunkin jäsenvaltion tiedonanto, jossa vahvistetaan, että jäsenvaltio on saattanut päätökseen tämän sopimuksen voimaantulon edellyttämät menettelyt.
3. Sen estämättä, mitä tämän artiklan 2 kohdassa määrätään, osapuolet sopivat soveltavansa tätä sopimusta väliaikaisesti, sovellettavien sisäisten menettelyjensä ja/tai kansallisen lainsäädäntönsä mukaisesti, viimeisimmän sellaisen nootin päiväystä seuraavan kuukauden ensimmäisestä päivästä, jolla osapuolet ovat ilmoittaneet toisilleen tämän sopimuksen soveltamista varten tarvittavien menettelyjen saattamisesta päätökseen.

39 ARTIKLA

Rekisteröinti ICAOssa ja Yhdistyneiden kansakuntien pääsihteeristössä

Ukraina rekisteröi tämän sopimuksen ja kaikki sen muutokset ICAOssa ja Yhdistyneiden kansakuntien pääsihteeristössä Yhdistyneiden kansakuntien peruskirjan 102 artiklan mukaisesti sopimuksen tultua voimaan.

TÄMÄN VAKUUDEKSI alla mainitut asianmukaisesti valtuutetut edustajat ovat allekirjoittaneet tämän sopimuksen.

Tehty Kiovassa 12 päivänä lokakuuta vuonna 2021 kahtena kappaleena bulgarian, englannin, espanjan, hollannin, iirin, italian, kreikan, kroaatin, latvian, liettuan, maltan, portugalilain, puolan, ranskan, romanian, ruotsin, saksan, slovakian, sloveenin, suomen, tanskan, tšekin, unkarin, viron ja ukrainan kielellä, ja jokainen teksti on yhtä todistusvoimainen.

LIITE I

LUETTELO EUROOPAN UNIONIN SIVILI-ILMAILUN ALALLA HYVÄKSYMISTÄ SOVELLETTAVISTA VAATIMUKSISTA, JOTKA SISÄLLYTETÄÄN UKRAINAN LAINSÄÄDÄNTÖÖN

Seuraavien Euroopan unionin säädösten ”sovellettavat vaatimukset” sisällytetään Ukrainan lainsäädäntöön, niiden katsotaan olevan osa tätä sopimusta ja niitä sovelletaan tämän sopimuksen ja sen liitteen III mukaisesti, ellei mainittujen säädösten yhteydessä toisin määrätä. Yksittäisiä säädöksiä koskevat erityiset mukautukset on tarvittaessa mainittu niiden jäljessä.

Tässä liitteessä tarkoitettujen säädösten sovellettavat vaatimukset ovat osapuolia sitovia ja ovat osa tai tulevat osaksi niiden sisäistä oikeusjärjestystä seuraavasti:

- a) Euroopan unionin asetukset ja direktiivit sitovat Euroopan unionia ja sen jäsenvaltioita EU:n perussopimusten mukaisesti;
- b) Ukrainan kansallinen säädös, joka on annettu vastaavien Euroopan unionin asetusten ja direktiivien säännösten täytäntöön panemiseksi, on oikeudellisesti Ukrainaa sitova, mutta Ukraina voi päättää sen muodosta ja täytäntöönpanotavasta.

A. MARKKINOILLE PÄÄSY JA SIIHEN LIITTYVÄT KYSYMYKSET

(EY) N:o 1008/2008

Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 1008/2008, annettu 24 päivänä syyskuuta 2008, lentoliikenteen harjoittamisen yhteisistä säännöistä yhteisössä (uudelleen laadittu toisinto)

Sovellettavat vaatimukset: IV luku.

(ETY) N:o 95/93

Neuvoston asetus (ETY) N:o 95/93, annettu 18 päivänä tammikuuta 1993, lähtö- ja saapumisaikojen jakamista yhteisön lentoasemilla koskevista yhteisistä säännöistä, sellaisena kuin se on muutettuna seuraavilla:

Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 894/2002, annettu 27 päivänä toukuuta 2002, neuvoston asetuksen (ETY) N:o 95/93 muuttamisesta

Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 1554/2003, annettu 22 päivänä heinäkuuta 2003, neuvoston asetuksen (ETY) N:o 95/93 muuttamisesta

Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 793/2004, annettu 21 päivänä huhtikuuta 2004, neuvoston asetuksen (ETY) N:o 95/93 muuttamisesta

Sovellettavat vaatimukset: 1–12 artikla, 14 artikla ja 14 a artiklan 2 kohta.

Sovellettaessa 12 artiklan 2 kohtaa tarkoitetaan ilmaisulla ”komissio” ilmaisua ”sekakomitea”.

96/67/EY

Neuvoston direktiivi 96/67/EY, annettu 15 päivänä lokakuuta 1996, pääsystä maahuollin-
nan markkinoille yhteisön lentoasemilla

Sovellettavat vaatimukset: 1–25 artikla ja liite.

Sovellettaessa 10 artiklaa tarkoitetaan ilmaisulla ”jäsenvaltiot” ilmaisua ”EU:n jäsenvaltiot”.

Sovellettaessa 20 artiklan 2 kohtaa tarkoitetaan ilmaisulla ”komissio” ilmaisua ”sekakomitea”.

(EY) N:o 785/2004

Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 785/2004, annettu 21 päivänä huhtikuuta 2004, lentoliikenteen harjoittajia ja ilma-alusten käyttäjiä koskevista vakuutusvaatimuksista, sellaisena kuin se on muutettuna seuraavilla:

Komission asetus (EU) N:o 285/2010, annettu 6 päivänä huhtikuuta 2010, lentoliikenteen harjoittajia ja ilma-alusten käyttäjiä koskevista vakuutusvaatimuksista annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 785/2004 muuttamisesta

Sovellettavat vaatimukset: 1–8 artikla ja 10 artiklan 2 kohta.

2009/12/EY

Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2009/12/EY, annettu 11 päivänä maaliskuuta 2009, lentoasemamaksuista

Sovellettavat vaatimukset: kaikki paitsi 12 artiklan 1 kohta sekä 13 ja 14 artikla.

B. ILMALIIKENTTEEN HALLINTA

(EY) N:o 549/2004

Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 549/2004, annettu 10 päivänä maaliskuuta 2004, yhtenäisen eurooppalaisen ilmatilan toteuttamisen puitteista (puiteasetus), sellaisena kuin se on muutettuna seuraavilla:

Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 1070/2009, annettu 21 päivänä loka-kuuta 2009, asetusten (EY) N:o 549/2004, (EY) N:o 550/2004, (EY) N:o 551/2004 ja (EY) N:o 552/2004 muuttamisesta Euroopan ilmailujärjestelmän suorituskyvyn ja kestävyden parantamiseksi

Sovellettavat vaatimukset: 1–4 artikla, 6 artikla ja 9–14 artikla.

(EY) N:o 550/2004

Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 550/2004, annettu 10 päivänä maaliskuuta 2004, lennonvarmistuspalvelujen tarjoamisesta yhtenäisessä eurooppalaisessa ilmatilassa (palveluntarjoanta-asetus), sellaisena kuin se on muutettuna seuraavilla:

Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 1070/2009, annettu 21 päivänä loka-kuuta 2009, asetusten (EY) N:o 549/2004, (EY) N:o 550/2004, (EY) N:o 551/2004 ja (EY) N:o 552/2004 muuttamisesta Euroopan ilmailujärjestelmän suorituskyvyn ja kestävyden parantamiseksi

Sovellettavat vaatimukset: 1–19 artikla, liitteet I ja II.

(EY) N:o 551/2004

Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 551/2004, annettu 10 päivänä maaliskuuta 2004, yhtenäisen eurooppalaisen ilmatilan organisoinnista ja käytöstä (ilmatila-asetus), sellaisena kuin se on muutettuna seuraavilla:

Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 1070/2009, annettu 21 päivänä lokakuuta 2009, asetusten (EY) N:o 549/2004, (EY) N:o 550/2004, (EY) N:o 551/2004 ja (EY) N:o 552/2004 muuttamisesta Euroopan ilmailujärjestelmän suorituskyvyn ja kestävyiden parantamiseksi

Sovellettavat vaatimukset: 1–11 artikla.

(EY) N:o 552/2004

Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 552/2004, annettu 10 päivänä maaliskuuta 2004, eurooppalaisen ilmaliikenteen hallintaverkon yhteentoimivuudesta (yhteentoimivuusasetus), sellaisena kuin se on muutettuna seuraavilla:

Euroopan ilmailujärjestelmän suorituskyvyn ja kestävyiden parantamiseksi 21 päivänä lokakuuta 2009 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 1070/2009

Sovellettavat vaatimukset: 1–12 artikla, liitteet I–V.

Täytäntöönpanolainsäädäntö

(EY) N:o 691/2010

Komission asetus (EU) N:o 691/2010, annettu 29 päivänä heinäkuuta 2010, lennonvarmistuspalvelujen ja verkkotoimintojen suorituskyvyn kehittämisjärjestelmästä ja lennonvarmistuspalvelujen tarjoamista koskevista yhteisistä vaatimuksista annetun asetuksen (EY) N:o 2096/2005 muuttamisesta, sellaisena kuin se on muutettuna seuraavilla:

Komission asetus (EU) N:o 677/2011, annettu 7 päivänä heinäkuuta 2011, ilmaliikenteen hallintaverkon toimintojen toteuttamista koskevista yksityiskohtaisista säännöistä ja asetuksen (EU) N:o 691/2010 muuttamisesta

Komission asetus (EU) N:o 1216/2011, annettu 24 päivänä marraskuuta 2011, lennonvarmistuspalvelujen ja verkkotoimintojen suorituskyvyn kehittämisjärjestelmästä annetun komission asetuksen (EU) N:o 691/2010 muuttamisesta

Komission asetus (EU) N:o 390/2013, annettu 3 päivänä toukokuuta 2013, lennonvarmistuspalvelujen ja verkkotoimintojen suorituskyvyn kehittämisjärjestelmästä

Sovellettavat vaatimukset: 1–25 artikla, liitteet I–IV.

(EY) N:o 1794/2006

Komission asetus (EY) N:o 1794/2006, annettu 6 päivänä joulukuuta 2006, lennonvarmistuspalvelujen yhteisestä maksujärjestelmästä, sellaisena kuin se on muutettuna seuraavilla:

Komission asetus (EU) N:o 1191/2010, annettu 16 päivänä joulukuuta 2010, lennonvarmistuspalvelujen yhteisestä maksujärjestelmästä annetun asetuksen (EY) N:o 1794/2006 muuttamisesta

Komission asetus (EY) N:o 391/2013, annettu 3 päivänä toukokuuta 2013, lennonvarmistuspalvelujen yhteisestä maksujärjestelmästä

Sovellettavat vaatimukset: 1–17 artikla, liitteet I–VI.

(EY) N:o 482/2008

Komission asetus (EY) N:o 482/2008, annettu 30 päivänä toukokuuta 2008, lennonvarmistuspalvelujen tarjoajilta vaadittavasta ohjelmistojen turvallisuuden varmistusjärjestelmästä ja asetuksen (EY) N:o 2096/2005 liitteen II muuttamisesta, sellaisena kuin se on muutettuna seuraavilla:

Komission asetus (EU) N:o 1035/2011, annettu 17 päivänä lokakuuta 2011, lennonvarmistuspalvelujen tarjoamista koskevista yhteisistä vaatimuksista sekä asetusten (EY) N:o 482/2008 ja (EU) N:o 691/2010 muuttamisesta

Sovellettavat vaatimukset: 1–6 artikla, liitteet I ja II.

(EU) N:o 1034/2011

Komission asetus (EU) N:o 1034/2011, annettu 17 päivänä lokakuuta 2011, ilmaliikenteen hallinnan ja lennonvarmistuspalvelujen turvallisuusvalvonnasta ja asetuksen (EU) N:o 691/2010 muuttamisesta

Sovellettavat vaatimukset: 1–19 artikla.

(EU) N:o 1035/2011

Komission täytäntöönpanoasetus (EU) N:o 1035/2011, annettu 17 päivänä lokakuuta 2011, lennonvarmistuspalvelujen tarjoamista koskevista yhteisistä vaatimuksista sekä asetusten (EY) N:o 482/2008 ja (EU) N:o 691/2010 muuttamisesta, sellaisena kuin se on muutettuna seuraavilla:

Komission täytäntöönpanoasetus (EU) N:o 923/2012, annettu 26 päivänä syyskuuta 2012, yhteisistä lentosäännöistä, lennonvarmistuspalveluja ja -menetelmiä koskevista operatiivisista säännöksistä sekä täytäntöönpanoasetuksen (EU) N:o 1035/2011 ja asetusten (EY) N:o 1265/2007, (EY) N:o 1794/2006, (EY) N:o 730/2006, (EY) N:o 1033/2006 ja (EU) N:o 255/2010 muuttamisesta

Sovellettavat vaatimukset: 1–14 artikla, liitteet I–V.

(EU) N:o 409/2013

Komission asetus (EU) N:o 409/2013, annettu 3 päivänä toukokuuta 2013, yhteisten hankkeiden määrittämisestä, hallintorakenteiden perustamisesta ja kannustimien yksilöimisestä Euroopan ilmaliikenteen hallinnan yleissuunnitelman toteuttamisen tueksi

Sovellettavat vaatimukset: 1–15 artikla.

(EU) N:o 2150/2005

Komission asetus (EY) N:o 2150/2005, annettu 23 päivänä joulukuuta 2005, ilmatilan joustavaa käyttöä koskevista yhteisistä säännöistä

Sovellettavat vaatimukset: 1–9 artikla, liite.

(EU) N:o 730/2006

Komission asetus (EY) N:o 730/2006, annettu 11 päivänä toukokuuta 2006, ilmatilan luokittelusta ja näkölentösääntöjen mukaisten lentojen sallimisesta lentopinnan 195 yläpuolella

Sovellettavat vaatimukset: 1–4 artikla.

(EU) N:o 255/2010

Komission asetus (EU) N:o 255/2010, annettu 25 päivänä maaliskuuta 2010, ilmaliikennevirtojen säätelyä koskevista yhteisistä säännöistä

Sovellettavat vaatimukset: 1–15 artikla.

(EU) N:o 176/2011

Komission asetus (EU) N:o 176/2011, annettu 24 päivänä helmikuuta 2011, ennen toiminnallisen ilmatilan lohkon perustamista ja muuttamista annettavista tiedoista

(EU) N:o 923/2012

Komission asetus (EU) N:o 923/2012, annettu 26 päivänä syyskuuta 2012, yhteisistä lentosäännöistä, lennonvarmistuspalveluja ja -menetelmiä koskevista operatiivisista säännöksistä sekä täytöntöönpanoasetuksen (EU) N:o 1035/2011 ja asetusten (EY) N:o 1265/2007, (EY) N:o 1794/2006, (EY) N:o 730/2006, (EY) N:o 1033/2006 ja (EU) N:o 255/2010 muuttamisesta

Sovellettavat vaatimukset: 1–10 artikla, liite.

(EU) N:o 1032/2006

Komission asetus (EY) N:o 1032/2006, annettu 6 päivänä heinäkuuta 2006, lennonjohtoyksiköiden väliseen lentoja koskevien tietojen ilmoittamiseen, lentojen koordinointiin ja niiden siirtämiseen tarkoitettujen lentotietojen vaihdon automaattisten järjestelmien vaatimuksista, sellaisena kuin se on muutettuna seuraavilla:

Komission asetus (EY) N:o 30/2009, annettu 16 päivänä tammikuuta 2009, asetuksen (EY) N:o 1032/2006 muuttamisesta tiedonsiirtopalveluja tukevia lentotietojen vaihdon automaattisia järjestelmiä koskevien vaatimusten osalta

Sovellettavat vaatimukset: 1–10 artikla, liitteet I–V.

(EU) N:o 1033/2006

Komission asetus (EY) N:o 1033/2006, annettu 4 päivänä heinäkuuta 2006, lentoa edeltävän vaiheen lentosuunnitelmia koskeviin menettelyihin liittyvistä vaatimuksista yhtenäistä eurooppalaista ilmatilaa varten, sellaisena kuin se on muutettuna seuraavilla:

Komission asetus (EU) N:o 428/2013, annettu 8 päivänä toukokuuta 2013, asetuksen (EY) N:o 1033/2006 muuttamisesta sen 3 artiklan 1 kohdassa tarkoitettujen ICAOn määräysten osalta

Sovellettavat vaatimukset: 1–5 artikla, liite.

(EU) N:o 633/2007

Komission asetus (EY) N:o 633/2007, annettu 7 päivänä kesäkuuta 2007, lennonjohtoyksiköiden välillä tapahtuvaan lentoja koskevien tietojen ilmoittamiseen, lentojen koordinointiin ja niiden siirtämiseen käytettävän lentotietosanomien siirtoyhteyškäytännön soveltamisvaatimuksista, sellaisena kuin se on muutettuna seuraavilla:

Komission asetus (EU) N:o 283/2011, annettu 22 päivänä maaliskuuta 2011, asetuksen (EY) N:o 633/2007 muuttamisesta 7 artiklassa tarkoitettujen siirtymäjärjestelyjen osalta

Sovellettavat vaatimukset: 1–7 artikla, 8 artiklan toinen ja kolmas virke, liitteet I–IV.

(EY) N:o 29/2009

Komission asetus (EY) N:o 29/2009, annettu 16 päivänä tammikuuta 2009, tiedonsiirtopalveluja koskevista vaatimuksista yhtenäisessä eurooppalaisessa ilmatilassa

Sovellettavat vaatimukset: 1–14 artikla, liitteet I–VII.

(EY) N:o 262/2009

Komission asetus (EY) N:o 262/2009, annettu 30 päivänä maaliskuuta 2009, S-moodiky-selykoodien koordinoitua jakamista ja käyttöä koskevista vaatimuksista yhtenäisessä eurooppalaisessa ilmatilassa

Sovellettavat vaatimukset: 1–12 artikla, liitteet I–VI.

(EU) N:o 73/2010

Komission asetus (EU) N:o 73/2010, annettu 26 päivänä tammikuuta 2010, ilmailutietojen ja ilmailutiedotuksen laatua koskevista vaatimuksista yhtenäistä eurooppalaista ilmatilaa varten

Sovellettavat vaatimukset: 1–13 artikla, liitteet I–X.

(EU) N:o 1206/2011

Komission täytäntöönpanoasetus (EU) N:o 1206/2011, annettu 22 päivänä marraskuuta 2011, ilma-alusten tunnistamista koskevista vaatimuksista yhtenäisen eurooppalaisen ilmatilan valvomiseksi

Sovellettavat vaatimukset: 1–11 artikla, liitteet I–VII.

(EU) N:o 1207/2011

Komission täytäntöönpanoasetus (EU) N:o 1207/2011, annettu 22 päivänä marraskuuta 2011, yhtenäisen eurooppalaisen ilmatilan valvonnan suorituskykyä ja yhteentoimivuutta koskevista vaatimuksista

Sovellettavat vaatimukset: 1–14 artikla, liitteet I–IX.

(EU) N:o 1079/2012

Komission asetus (EU) N:o 1079/2012, annettu 16 päivänä marraskuuta 2012, puheviestinnässä käytettäviä kanavavälejä koskevista vaatimuksista yhtenäistä eurooppalaista ilmatilaa varten

Sovellettavat vaatimukset: 1–15 artikla, liitteet I–V.

SESAR-asetus

(EY) N:o 219/2007

Neuvoston asetus (EY) N:o 219/2007, annettu 27 päivänä helmikuuta 2007, yhteisyrityksen perustamisesta uuden sukupolven eurooppalaisen ilmaliikenteen hallintajärjestelmän (SESAR) kehittämiseksi, sellaisena kuin se on muutettuna seuraavilla:

Komission asetus (EY) N:o 1361/2008, annettu 16 päivänä joulukuuta 2008, yhteisyrityksen perustamisesta uuden sukupolven eurooppalaisen ilmaliikenteen hallintajärjestelmän (SESAR) kehittämiseksi annetun asetuksen (EY) N:o 219/2007 muuttamisesta

Sovellettavat vaatimukset: 1 artiklan 1–2 ja 5–7 kohta, 2 ja 3 artikla, 4 artiklan 1 kohta, liite.

Lennonjohtajien lupakirjat

(EU) N:o 805/2011

Komission asetus (EU) N:o 805/2011, annettu 10 päivänä elokuuta 2011, lennonjohtajien lupakirjoja ja eräitä todistuksia koskevista yksityiskohtaisista säännöistä Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 216/2008 mukaisesti

Sovellettavat vaatimukset: 1–32 artikla, liitteet I–IV.

Komission päätökset

2011/121/EU

Komission päätös, annettu 21 päivänä helmikuuta 2011, Euroopan unionin laajuisten suorituskykytavoitteiden ja varoituskynnysten vahvistamisesta lennonvarmistuspalvelujen tarjoamiseksi vuosina 2012–2014 (2011/121/EU)

Sovellettavat vaatimukset: 1–4 artikla.

N:o (2011) 2611 lopullinen

Komission päätös, annettu 20 päivänä toukokuuta 2011, komission asetuksen (EY) N:o 29/2009 14 artiklan mukaisista vapautuksista, K(2011) 2611 lopullinen

Sovellettavat vaatimukset: 1–3 artikla, liitteet I ja II.

N:o (2011) 9074 lopullinen

Komission täytäntöönpanopäätös, annettu 9 päivänä joulukuuta 2011, komission asetuksen (EY) N:o 29/2009 14 artiklan mukaisista vapautuksista, K(2011) 9074 lopullinen

Sovellettavat vaatimukset: 1–3 artikla, liitteet I ja II.

N:o (2012) 9604 final

Komission täytäntöönpanopäätös yhtenäisen eurooppalaisen ilmatilan ilmaliikenteen hallintaverkon toimintoja vuosina 2012–2019 koskevan verkon strategiasuunnitelman hyväksymisestä, C(2012) 9604 final

Sovellettavat vaatimukset: 1–3 artikla.

C. ILMAILUN TURVALLISUUS

(EY) N:o 216/2008 (perusasetus)

Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 216/2008, annettu 20 päivänä helmikuuta 2008, yhteisistä siviili-ilmailua koskevista säännöistä ja Euroopan lentoturvallisuusviraston perustamisesta sekä neuvoston direktiivin 91/670/ETY, asetuksen (EY) N:o 1592/2002 ja direktiivin 2004/36/EY kumoamisesta, sellaisena kuin se on muutettuna seuraavilla:

Komission asetus (EY) N:o 690/2009, annettu 30 päivänä heinäkuuta 2009, yhteisistä siviili-ilmailua koskevista säännöistä ja Euroopan lentoturvallisuusviraston perustamisesta sekä neuvoston direktiivin 91/670/ETY, asetuksen (EY) N:o 1592/2002 ja direktiivin 2004/36/EY kumoamisesta annetun asetuksen (EY) N:o 216/2008 muuttamisesta Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 1108/2009, annettu 21 päivänä lokakuuta 2009, asetuksen (EY) N:o 216/2008 muuttamisesta lentopaikkojen, ilmaliikenteen hallinnan ja lennonvarmistuspalvelujen osalta sekä direktiivin 2006/23/EY kumoamisesta Komission asetus (EU) N:o 6/2013, annettu 8 päivänä tammikuuta 2013, yhteisistä siviili-ilmailua koskevista säännöistä ja Euroopan lentoturvallisuusviraston perustamisesta sekä neuvoston direktiivin 91/670/ETY, asetuksen (EY) N:o 1592/2002 ja direktiivin 2004/36/EY kumoamisesta annetun asetuksen (EY) N:o 216/2008 muuttamisesta

Sovellettavat vaatimukset: 1–11 artikla, 13–16 artikla, 20–25 artikla, 54, 55 ja 68 artikla sekä liitteet I–VI.

Asetusta (EY) N:o 216/2008 ja sen täytäntöönpanosääntöjä sovelletaan Ukrainaan seuraavasti:

1. Ukraina ei siirrä EASAlle turvallisuuteen liittyviä toimintojaan, kuten yleissopimuksen ja sen liitteiden mukaisesti on tarkoitus;
2. Ukrainaan sovelletaan standardointitarkastuksia, joita EASA suorittaa asetuksen (EY) N:o 216/2008 54 artiklan mukaisesti;
3. Asetuksen (EY) N:o 216/2008 11 artiklan soveltamisesta Ukrainan antamiin todistuksiin päätetään sekakomiteassa tämän sopimuksen liitteen III määräysten mukaisesti;
4. Asetuksen (EY) N:o 216/2008 11 artiklan 1 kohtaa ei sovelleta Ukrainan antamiin todistuksiin, jotka koskevat lentotoimintaa sekä lentokelpoisuuden osoittamista ja ylläpitämistä (täytöntöönpanoasetukset (EU) N:o 965/2012, (EU) N:o 748/2012 ja (EY) N:o 2042/2003);
5. Euroopan komissiolla on Ukrainassa sille myönnetty valtuudet tehdä päätöksiä asetuksen (EY) N:o 216/2008 11 artiklan 2 kohdan, 14 artiklan 5 ja 7 kohdan, 24 artiklan 5 kohdan ja 25 artiklan 1 kohdan mukaisesti aloilla, joilla sekakomitea on katsonut 11 artiklan 1 kohtaa voitavan soveltaa.
6. Lentokelpoisuuden alalla Ukraina voi tapauksissa, joihin ei liity EASAn suorittamia tehtäviä, myöntää todistuksia, lupakirjoja tai hyväksyntiä Ukrainan ja jonkin kolmannen maan välillä tehdyn sopimuksen tai järjestelyn soveltamiseksi.

(EU) N:o 748/2012

Komission asetus (EU) N:o 748/2012 ilma-alusten ja niihin liittyvien tuotteiden, osien ja laitteiden lentokelpoisuus- ja ympäristösertifiointia sekä suunnittelu- ja tuotanto-organisaatioiden sertifiointia koskevista täytäntöönpanosäännöistä, sellaisena kuin se on muutettuna seuraavilla:

Komission asetus (EU) N:o 7/2013 ilma-alusten ja ilmailualan tuotteiden, osien ja laitteiden lentokelpoisuus- ja ympäristösertifiointia sekä suunnittelu- ja tuotanto-organisaatioiden sertifiointia koskevista täytäntöönpanosäännöistä annetun asetuksen (EU) N:o 748/2012 muuttamisesta

Sovellettavat vaatimukset: 1 ja 2 artikla, 8–10 artikla ja liite.

(EY) N:o 2042/2003

Komission asetus (EY) N:o 2042/2003, annettu 20 päivänä marraskuuta 2003, lentokelpoisuuden ja ilmailutuotteiden, osien ja laitteiden ylläpidosta, ja näihin tehtäviin osallistuvien organisaatioiden ja henkilöstön hyväksymisestä, sellaisena kuin se on muutettuna seuraavilla:

Komission asetus (EY) N:o 707/2006, annettu 8 päivänä toukokuuta 2006, asetuksen (EY) N:o 2042/2003 muuttamisesta sellaisten hyväksyntöjen osalta, joiden kesto on rajoitettu, sekä liitteiden I ja III osalta

Komission asetus (EY) N:o 376/2007, annettu 30 päivänä maaliskuuta 2007, lentokelpoisuuden ja ilmailutuotteiden, osien ja laitteiden ylläpidosta, ja näihin tehtäviin osallistuvien organisaatioiden ja henkilöstön hyväksymisestä annetun komission asetuksen (EY) N:o 2042/2003 muuttamisesta

Komission asetus (EY) N:o 1056/2008, annettu 27 päivänä lokakuuta 2008, lentokelpoisuuden ja ilmailutuotteiden, osien ja laitteiden ylläpidosta, ja näihin tehtäviin osallistuvien organisaatioiden ja henkilöstön hyväksymisestä annetun asetuksen (EY) N:o 2042/2003 muuttamisesta

Komission asetus (EU) N:o 127/2010, annettu 5 päivänä helmikuuta 2010, lentokelpoisuuden ja ilmailutuotteiden, osien ja laitteiden ylläpidosta, ja näihin tehtäviin osallistuvien organisaatioiden ja henkilöstön hyväksymisestä annetun asetuksen (EY) N:o 2042/2003 muuttamisesta

Komission asetus (EU) N:o 962/2010, annettu 26 päivänä lokakuuta 2010, lentokelpoisuuden ja ilmailutuotteiden, osien ja laitteiden ylläpidosta, ja näihin tehtäviin osallistuvien organisaatioiden ja henkilöstön hyväksymisestä annetun asetuksen (EY) N:o 2042/2003 muuttamisesta

Komission asetus (EU) N:o 1149/2011, annettu 21 päivänä lokakuuta 2011, lentokelpoisuuden ja ilmailutuotteiden, osien ja laitteiden ylläpidosta, ja näihin tehtäviin osallistuvien organisaatioiden ja henkilöstön hyväksymisestä annetun asetuksen (EY) N:o 2042/2003 muuttamisesta

Komission asetus (EU) N:o 593/2012 lentokelpoisuuden ja ilmailutuotteiden, osien ja laitteiden ylläpidosta, ja näihin tehtäviin osallistuvien organisaatioiden ja henkilöstön hyväksymisestä annetun asetuksen (EY) N:o 2042/2003 muuttamisesta
Sovellettavat vaatimukset: 1–6 artikla, liitteet I–IV.

(EU) N:o 996/2010

Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) N:o 996/2010, annettu 20 päivänä lokakuuta 2010, siviili-ilmailun onnettomuuksien ja vaaratilanteiden tutkinnasta ja ehkäisemisestä ja asetuksen (EY) N:o 94/56 kumoamisesta

Sovellettavat vaatimukset: 1–26 artikla, lukuun ottamatta 7 artiklan 4 kohtaa ja 24 artiklaa.

2003/42/EY

Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2003/42/EY, annettu 13 päivänä kesäkuuta 2003, poikkeamien ilmoittamisesta siviili-ilmailun alalla

Sovellettavat vaatimukset: 1–11 artikla, liitteet I ja II.

(EY) N:o 1321/2007

Komission asetus (EY) N:o 1321/2007, annettu 12 päivänä marraskuuta 2007, Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2003/42/EY mukaisesti vaihdettujen siviili-ilmailualan poikkeamia koskevien tietojen keskusrekisteriin tallentamisen yksityiskohtaisista soveltamissäännöistä

Sovellettavat vaatimukset: 1–4 artikla.

(EY) N:o 1330/2007

Komission asetus (EY) N:o 1330/2007, annettu 24 päivänä syyskuuta 2007, Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2003/42/EY 7 artiklan 2 kohdassa tarkoitetun siviili-ilmailun alan poikkeamia koskevan tietojen levittämisen täytäntöönpanosäännöistä

Sovellettavat vaatimukset: 1–10 artikla, liitteet I ja II.

(EY) N:o 104/2004

Komission asetus (EY) N:o 104/2004, annettu 22 päivänä tammikuuta 2004, Euroopan lentoturvallisuusviraston valituslautakunnan organisaatiota ja kokoonpanoa koskevista säännöistä

Sovellettavat vaatimukset: 1–7 artikla ja liite.

(EU) N:o 628/2013

Komission täytäntöönpanoasetus (EU) N:o 628/2013, annettu 28 päivänä kesäkuuta 2013, Euroopan lentoturvallisuusviraston työmenetelmistä standardointitarkastuksia suoritettaessa, Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 216/2008 sääntöjen soveltamisen seurannasta ja komission asetuksen (EY) N:o 736/2006 kumoamisesta

Sovellettavat vaatimukset: 1–27 artikla.

(EY) N:o 2111/2005

Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 2111/2005, annettu 14 päivänä joulukuuta 2005, yhteisössä toimintakieltoon asetettuja lentoliikenteen harjoittajia koskevan yhteisön luettelon laatimisesta ja lennon suorittavan lentoliikenteen harjoittajan ilmoittamisesta lentomatkustajille sekä direktiivin 2004/36/EY 9 artiklan kumoamisesta

Sovellettavat vaatimukset: 1–13 artikla, liite.

(EY) N:o 473/2006

Komission asetus (EY) N:o 473/2006, annettu 22 päivänä maaliskuuta 2006, yhteisössä toimintakieltoon asetettuja lentoliikenteen harjoittajia koskevan Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 2111/2005 II luvussa tarkoitetun yhteisön luettelon laatimissäännöistä

Sovellettavat vaatimukset: 1–6 artikla, liitteet A–C.

(EY) N:o 474/2006

Komission asetus (EY) N:o 474/2006, annettu 22 päivänä maaliskuuta 2006, yhteisössä toimintakieltoon asetettuja lentoliikenteen harjoittajia koskevasta Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 2111/2005 luvussa II tarkoitetusta yhteisön luettelosta, sellaisena kuin se on viimeksi muutettuna seuraavilla:

Komission täytäntöönpanoasetus (EU) N:o 659/2013, annettu 10 päivänä heinäkuuta 2013, yhteisössä toimintakieltoon asetettuja lentoliikenteen harjoittajia koskevasta yhteisön luettelosta annetun asetuksen (EY) N:o 474/2006 muuttamisesta

Sovellettavat vaatimukset: 1–3 artikla, liitteet A ja B (ks. viimeisimmät muutokset jäljempänä):

(EU) N:o 1178/2011

Komission asetus (EU) N:o 1178/2011, annettu 3 päivänä marraskuuta 2011, siviili-ilmailun lentomiehistöä koskevien teknisten vaatimusten ja hallinnollisten menettelyjen säätämisestä Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 216/2008 nojalla, sellaisena kuin se on muutettuna seuraavilla:

Komission asetus (EU) N:o 290/2012, annettu 30 päivänä maaliskuuta 2012, siviili-ilmailun lentomiehistöä koskevien teknisten vaatimusten ja hallinnollisten menettelyjen säätämisestä Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 216/2008 nojalla annetun asetuksen (EU) N:o 1178/2011 muuttamisesta

Sovellettavat vaatimukset: 1–11 artikla, liitteet I–VII.

(EU) N:o 965/2012

Komission asetus (EU) N:o 965/2012, annettu 5 päivänä lokakuuta 2012, lentotoimintaan liittyvistä teknisistä vaatimuksista ja hallinnollisista menettelyistä Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 216/2008 mukaisesti, sellaisena kuin se on muutettuna seuraavilla:

Komission asetus (EU) N:o 800/2013, annettu 14 päivänä elokuuta 2013, lentotoimintaan liittyvistä teknisistä vaatimuksista ja hallinnollisista menettelyistä Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 216/2008 mukaisesti annetun asetuksen (EU) N:o 965/2012 muuttamisesta

Sovellettavat vaatimukset: 1–9 artikla, liitteet I–VII.

(EU) N:o 1332/2011

Komission asetus (EU) N:o 1332/2011, annettu 16 päivänä joulukuuta 2011, ilmatilan käyttöä koskevista yhteisistä vaatimuksista ja toimintamenetelmistä yhteentörmäysten välttämiseksi ilmassa

Sovellettavat vaatimukset: 1–4 artikla, liite.

D. YMPÄRISTÖ

2003/96/EY

Neuvoston direktiivi 2003/96/EY, annettu 27 päivänä lokakuuta 2003, energiatuotteiden ja sähkön verotusta koskevan yhteisön kehyksen uudistamisesta

Sovellettavat vaatimukset: 14 artiklan 1 kohdan b alakohta ja 2 kohta.

2006/93/EY

Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2006/93/EY, annettu 12 päivänä joulukuuta 2006, kansainvälisen siviili-ilmailun yleissopimuksen liitteen 16 (toinen painos 1988) nitteessä I olevan II osan 3 lukuun kuuluvien lentokoneiden liikennöimisen sääntelystä

Sovellettavat vaatimukset: 1–5 artikla.

2002/49/EY

Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2002/49/EY, annettu 25 päivänä kesäkuuta 2002, ympäristömelun arvioinnista ja hallinnasta

Sovellettavat vaatimukset: 1–16 artikla, liitteet I–VI.

2002/30/EY

Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2002/30/EY, annettu 26 päivänä maaliskuuta 2002, meluun liittyvien toimintarajoitusten asettamista yhteisön lentoasemilla koskevien sääntöjen ja menettelyjen vahvistamisesta

Sovellettavat vaatimukset: 1–15 artikla, liitteet I ja II.

E. SOSIAALISET NÄKÖKOHDAT

89/391/ETY

Neuvoston direktiivi 89/391/ETY, annettu 12 päivänä kesäkuuta 1989, toimenpiteistä työntekijöiden turvallisuuden ja terveyden parantamisen edistämiseksi työssä, sellaisena kuin se on muutettuna seuraavilla:

Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2007/30/EY, annettu 20 päivänä kesäkuuta 2007, neuvoston direktiivin 89/391/ETY ja sen erityisdirektiivien sekä neuvoston direktiivien 83/477/ETY, 91/383/ETY, 92/29/ETY ja 94/33/EY muuttamisesta käytännön täytäntöönpanoa koskevien kertomusten yksinkertaistamiseksi ja järjeistämiseksi

Sovellettavat vaatimukset: 1–16 artikla ja 18–19 artikla.

2003/88/EY

Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2003/88/EY, annettu 4 päivänä marraskuuta 2003, tietyistä työajan järjestämistä koskevista seikoista

Sovellettavat säännökset: 1–19, 21–24 ja 26–29 artikla.

2000/79/EY

Neuvoston direktiivi 2000/79/EY, annettu 27 päivänä marraskuuta 2000, Euroopan lentoyhtiöiden liiton (AEA), Euroopan kuljetustyöntekijöiden liiton (ETF), Euroopan ohjaamiehistöyhdistyksen (ECA), Euroopan alueellisten lentoyhtiöiden yhdistyksen (ERA) ja Kansainvälisen tilauslentoyhtiöiden järjestön (IACA) tekemän, siviili-ilmailun liikkuvien työntekijöiden työajan järjestämistä koskevan eurooppalaisen sopimuksen täytäntöönpanosta

Sovellettavat vaatimukset: 2 ja 3 artikla, liite.

F. KULUTTAJANSUOJA

90/314/ETY

Neuvoston direktiivi 90/314/ETY, annettu 13 päivänä kesäkuuta 1990, matkapaketeista, pakettilomista ja pakettikiertomatkoista

Sovellettavat säännökset: 1–10 artikla.

93/13/ETY

Neuvoston direktiivi 93/13/ETY, annettu 5 päivänä huhtikuuta 1993, kuluttajasopimusten kohtuuttomista ehdoista

Sovellettavat säännökset: 1–10 artikla ja liite.

Sovellettaessa 10 artiklaa tarkoitetaan ilmaisulla ”komissio” ilmaisua ”kaikki muut ECAA:n sopimuspuolet”.

95/46/EY

Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 95/46/EY, annettu 24 päivänä lokakuuta 1995, yksilöiden suojelusta henkilötietojen käsittelyssä ja näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta

Sovellettavat vaatimukset: 1–34 artikla.

(EY) N:o 2027/97

Neuvoston asetus (EY) N:o 2027/97, annettu 9 päivänä lokakuuta 1997, lentoliikenteen harjoittajien korvausvastuusta onnettomuustapauksissa, sellaisena kuin se on muutettuna seuraavilla:

Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 889/2002, annettu 13 päivänä toukokuuta 2002, neuvoston asetuksen (EY) N:o 2027/97 muuttamisesta

Sovellettavat vaatimukset: 1–8 artikla.

(EY) N:o 261/2004

Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 261/2004, annettu 11 päivänä helmikuuta 2004, matkustajille heidän lennolle pääsynsä epäämisen sekä lentojen peruuttamisen tai pitkäaikaisen viivästymisen johdosta annettavaa korvausta ja apua koskevista yhteisistä säännöistä sekä asetuksen (EY) N:o 295/91 kumoamisesta

Sovellettavat vaatimukset: 1–17 artikla.

(EY) N:o 1107/2006

Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 1107/2006, annettu 5 päivänä heinäkuuta 2006, vammaisten ja liikuntarajoitteisten henkilöiden oikeuksista lentoliikenteessä

Sovellettavat vaatimukset: 1–16 artikla, liitteet I ja II.

G. TIETOKONEPOHJAISET PAIKANVARAUSJÄRJESTELMÄT

(EY) N:o 80/2009

Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 80/2009, annettu 14 päivänä tammi-kuuta 2009, tietokonepohjaisia paikanvarausjärjestelmiä koskevista käytännösäännöistä ja neuvoston asetuksen (ETY) N:o 2299/89 kumoamisesta

Sovellettavat vaatimukset: 1–19 artikla ja liitteet.

H. MUU LAINSÄÄDÄNTÖ

(EY) N:o 437/2003

Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 437/2003, annettu 27 päivänä helmi-kuuta 2003, matkustajien, rahdin ja postin lentokuljetuksia koskevista tilastotiedoista sellaisena kuin se on muutettuna seuraavilla:

Komission asetus (EY) N:o 1358/2003, annettu 31 päivänä heinäkuuta 2003, Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 437/2003 muuttamisesta

Komission asetus (EY) N:o 546/2005, annettu 8 päivänä huhtikuuta 2005, Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 437/2003 mukauttamisesta ilmoittavien maiden tunnusten jaon osalta ja asetuksen (EY) N:o 1358/2003 muuttamisesta yhteisön lentoasemista laaditun luettelon päivittämiseksi

Sovellettavat vaatimukset: 1–11 artikla, liitteet I ja II.

(EY) N:o 1358/2003

Komission asetus (EY) N:o 1358/2003, annettu 31 päivänä heinäkuuta 2003, matkustajien, rahdin ja postin lentokuljetuksia koskevista tilastotiedoista annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 437/2003 täytäntöönpanosta sekä liitteiden I ja II muuttamisesta, sellaisena kuin se on muutettuna seuraavilla:

Komission asetus (EY) N:o 158/2007, annettu 16 päivänä helmikuuta 2007, komission asetuksen (EY) N:o 1358/2003 muuttamisesta yhteisön lentoasemien luettelon osalta

Sovellettavat vaatimukset: 1–4 artikla, liitteet I–III.

LIITE II

SOVITUT LENTOLIIKENNEPALVELUT JA MÄÄRÄTYT REITIT

1. Kumpikin osapuoli myöntää toisen osapuolen lentoliikenteen harjoittajille oikeuden tarjota lentoliikennepalveluja seuraavilla reiteillä:

- a) Euroopan unionin lentoliikenteen harjoittajat: mikä tahansa paikka Euroopan unionissa – välillä oleva paikka Euroopan naapuruuspolitiikan kumppanimaissa², ECAA-maissa³ tai liitteessä V luetelluissa maissa – mikä tahansa paikka Ukrainassa – edelleen olevat paikat;
- b) Ukrainan lentoliikenteen harjoittajat: mikä tahansa paikka Ukrainassa – välillä oleva paikka Euroopan naapuruuspolitiikan kumppanimaissa, ECAA-maissa tai liitteessä V luetelluissa maissa – mikä tahansa paikka Euroopan unionissa.

Nykyisiä ja uusia oikeuksia, mukaan lukien oikeudet liikennöidä edelleen oleviin paikkoihin Ukrainan ja EU:n jäsenvaltioiden kahdenvälisten sopimusten tai muiden järjestelyjen nojalla, jotka eivät sisälly tähän sopimukseen, saa harjoittaa ja hyväksyä, jos siitä ei aiheudu lentoliikenteen harjoittajien syrjintää kansallisuuden perusteella;

- c) lisäksi Euroopan unionin lentoliikenteen harjoittajilla on oikeus liikennöidä Ukrainassa sijaitsevien paikkojen välillä riippumatta siitä, sijaitseeko tällaisen liikennepalvelun lähtö- tai päätepiste EU:n alueella.

2. Tämän liitteen 1 kohdan a ja b alakohdan mukaisesti harjoitettavien lentoliikennepalvelujen lähtö- tai päätepisteen on sijaittava Ukrainan lentoliikenteen harjoittajien tapauksessa Ukrainan alueella ja Euroopan unionin lentoliikenteen harjoittajien osalta Euroopan unionissa.

3. Kummankin osapuolen lentoliikenteen harjoittajat voivat valintansa mukaan joillakin tai kaikilla lennoillaan

- a) liikennöidä jompaankumpaan tai kumpaankin suuntaan;
- b) yhdistää samaan lentoon eri lennonnumeroita;
- c) liikennöidä missä yhdistelmässä ja missä järjestyksessä tahansa tämän liitteen 1 kohdassa tarkoitettuihin välillä oleviin paikkoihin ja edelleen oleviin paikkoihin sekä osapuolten alueilla oleviin paikkoihin;
- d) jättää väliin minkä tahansa paikan tai mitkä tahansa paikat;
- e) siirtää missä tahansa paikassa ilma-aluksesta liikennettä toiseen ilma-alukseensa;
- f) tehdä välilaskuja mihin tahansa paikkaan kummankin osapuolen alueella tai sen ulkopuolella;
- g) harjoittaa kauttakulkuliikennettä toisen osapuolen alueen halki; ja
- h) yhdistää liikennettä samaan ilma-alukseen riippumatta siitä, mistä tällainen liikenne on lähtöisin.

4. Kumpikin osapuoli antaa lentoliikenteen harjoittajien määritellä tarjoamansa kansainvälisen lentoliikenteen vuorotiheyden ja määrän markkinoilla vallitsevien kaupallisten näkökoh-

² 'Euroopan naapuruuspolitiikan kumppanimailla' tarkoitetaan tässä Algeriaa, Armeniaa, Azerbaidžania, Valko-Venäjää, Egyptiä, Georgiaa, Israelia, Jordaniaa, Libanonia, Libyaa, Marokkoa, Palestiinaa, Syyriaa, Tunisiaa ja Moldovan tasavaltaa, eli Ukraina ei sisälly tähän.

³ "ECAA-maita" ovat Euroopan yhteisen ilmailualueen perustamista koskevan monenvälisen sopimuksen osapuolet, jotka ovat Euroopan unionin jäsenvaltiot, Albanian tasavalta, Bosnia ja Hertsegovina, entinen Jugoslavian tasavalta Makedonia, Islannin tasavalta, Montenegron tasavalta, Norjan kuningaskunta, Serbian tasavalta ja Kosovo (tämä nimitys ei vaikuta asemaa koskeviin kantoihin, ja se on YK:n turvallisuusneuvoston päätöslauselman 1244 ja Kansainvälisen tuomioistuimen Kosovon itsenäisyysjulistuksesta antaman lausunnon mukainen).

tien perusteella. Tämän oikeuden mukaisesti kumpikaan osapuoli ei saa yksipuolisesti rajoittaa liikenteen määrää, tiheyttä tai palvelun säännöllisyyttä taikka toisen osapuolen lentoliikenteen harjoittajien käyttämien ilma-alusten tyyppiä tai tyyppejä muista kuin tullitoimintaan, teknisiin, operatiivisiin tai ympäristönäkökohtiin tai terveyden suojeluun liittyvistä syistä tai tämän sopimuksen 26 artiklan (Kilpailuympäristö) soveltamiseksi.

5. Kummankin osapuolen lentoliikenteen harjoittajat voivat liikennöidä – myös yhteistunnuksin – mihin tahansa paikkaan sellaisessa kolmannessa maassa, joka ei sisälly määrättyihin reitteihin, sillä edellytyksellä, että ne eivät harjoita viidennen vapauden liikenneoikeuksia.

6. Tähän liitteeseen sovelletaan tämän sopimuksen liitteessä III vahvistettuja siirtymämääräyksiä ja oikeuksien laajennusta.

LIITE III SIIRTYMÄJÄRJESTELYT

1 jakso

Siirtymäkaudet

1. Ukrainan siirtyminen kohti kaikkien tämän sopimuksen määräysten ja edellytysten tosiasiallista täytäntöönpanoa toteutetaan kahdessa siirtymävaiheessa.

2. Siirtymisestä tehdään Euroopan komission suorittamia arviointeja ja EASAn standardointitarkastuksia sekä sekakomitean päätös tämän sopimuksen 33 artiklan (Siirtymäjärjestelyt) mukaisesti.

2 jakso

Ensimmäisen siirtymäkauden aikana sovellettavat vaatimukset

1. Ensimmäisen siirtymäkauden aikana:

- a) Euroopan unionin lentoliikenteen harjoittajilla ja Ukrainalta toimiluvan saaneilla lentoliikenteen harjoittajilla on rajoittamattomat liikenneoikeudet minkä tahansa Euroopan unionissa sijaitsevan paikan ja minkä tahansa Ukrainassa sijaitsevan paikan välillä;
- b) kun Euroopan unionin asiaa koskevien vaatimusten täytäntöönpanosta Ukrainassa on tehty arviointi ja sekakomitealle on ilmoitettu, Ukraina otetaan tarkkailijaksi lähtö- ja saapumisaikojen jakamista yhteisön lentoasemilla koskevista yhteisistä säännöistä annetun asetuksen (ETY) N:o 95/93 mukaisesti perustettuun komiteaan; ja
- c) 22 artiklan (Kaupalliset mahdollisuudet) 5 kohdan c alakohdan (maahuolinta muiden osapuolten lentoliikenteen harjoittajille) määräyksiä ei sovelleta.

2. Siirtyminen toiseen siirtymäkauteen edellyttää Ukrainalta seuraavia:

- a) seuraaviin säädöksiin sisältyvien sovellettavien vaatimusten sisällyttäminen kansalliseen lainsäädäntöön ja niiden täytäntöönpano:
 - asetus (EY) N:o 216/2008 (yhteisistä siviili-ilmailua koskevista säännöistä ja Euroopan lentoturvallisuusviraston perustamisesta);
 - asetus (EU) N:o 748/2012 (ilma-alusten ja niihin liittyvien tuotteiden, osien ja laitteiden lentokelpoisuus- ja ympäristösertifiointia sekä suunnittelu- ja tuotanto-organisaatioiden sertifiointia koskevista täytäntöönpanosäännöistä);

- asetus (EY) N:o 2042/2003 (lentokelpoisuuden ja ilmailutuotteiden, osien ja laitteiden ylläpidosta, ja näihin tehtäviin osallistuvien organisaatioiden ja henkilöstön hyväksymisestä), sellaisena kuin se on muutettuna;
 - asetus (EU) N:o 965/2012 (lentotoimintaan liittyvistä teknisistä vaatimuksista ja hallinnollisista menettelyistä);
 - asetus (EU) N:o 1178/2011 (siviili-ilmailun lentomiehistöä koskevien teknisten vaatimusten ja hallinnollisten menettelyjen säätämisestä);
 - asetus (EU) N:o 996/2010 (siviili-ilmailun onnettomuuksien ja vaaratilanteiden tutkinnasta ja ehkäisemisestä);
 - direktiivi 2009/12/EY (lentoasemamaksuista);
 - direktiivi 96/67/EY (pääsystä maahuolinnan markkinoille yhteisön lentoasemilla);
 - asetus (ETY) N:o 95/93 (lähtö- ja saapumisaikojen jakamista koskevista yhteisistä säännöistä);
 - direktiivi 2000/79/EY (siviili-ilmailun liikkuvien työntekijöiden työajan järjestämistä koskevan eurooppalaisen sopimuksen täytäntöönpanosta);
 - asetuksen (EY) N:o 1008/2008 (lentoliikenteen harjoittamisesta) IV luku;
 - asetus (EY) N:o 785/2004 (lentoliikenteen harjoittajia ja ilma-alusten käyttäjiä koskevista vakuutusvaatimuksista);
 - asetus (ETY) N:o 80/2009 (tietokonepohjaisista paikanvarausjärjestelmistä);
 - asetus (EY) N:o 2027/97 (lentoliikenteen harjoittajien korvausvastuusta onnettomuustapauksissa);
 - asetus (EY) N:o 261/2004 (matkustajille heidän lennolle pääsytensä epäämisen sekä lentojen peruuttamisen tai pitkäaikaisen viivästymisen johdosta annettavaa korvausta ja apua koskevista yhteisistä säännöistä);
 - Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 549/2004, annettu 10 päivänä maaliskuuta 2004, yhtenäisen eurooppalaisen ilmatilan toteuttamisen puitteista (puiteasetus);
 - Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 550/2004, annettu 10 päivänä maaliskuuta 2004, lennonvarmistuspalvelujen tarjoamisesta yhtenäisessä eurooppalaisessa ilmatilassa (palveluntarjonta-asetus);
 - Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 551/2004, annettu 10 päivänä maaliskuuta 2004, yhtenäisen eurooppalaisen ilmatilan organisoinnista ja käytöstä (ilmatila-asetus);
 - Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 552/2004, annettu 10 päivänä maaliskuuta 2004, eurooppalaisen ilmaliikenteen hallintaverkon yhteentoimivuudesta (yhteentoimivuusasetus);
 - Euroopan komission asetus (EU) N:o 691/2010, annettu 29 päivänä heinäkuuta 2010, lennonvarmistuspalvelujen ja verkkotoimintojen suorituskyvyn kehittämisjärjestelmästä ja lennonvarmistuspalvelujen tarjoamista koskevista yhteisistä vaatimuksista annetun asetuksen (EY) N:o 2096/2005 muuttamisesta;
 - Euroopan komission asetus (EY) N:o 1794/2006, annettu 6 päivänä joulukuuta 2006, lennonvarmistuspalvelujen yhteisestä maksujärjestelmästä;
 - Euroopan komission asetus (EU) N:o 1034/2011, annettu 17 päivänä lokakuuta 2011, ilmaliikenteen hallinnan ja lennonvarmistuspalvelujen turvallisuusvalvonnasta ja asetuksen (EU) N:o 691/2010 muuttamisesta;
 - Euroopan komission asetus (EY) N:o 2150/2005, annettu 23 päivänä joulukuuta 2005, ilmatilan joustavaa käyttöä koskevista yhteisistä säännöistä; ja
 - Euroopan komission asetus (EU) N:o 255/2010, annettu 25 päivänä maaliskuuta 2010, ilmaliikennevirtojen säätelyä koskevista yhteisistä säännöistä, siten kuin ne luetellaan muutoksineen tämän sopimuksen liitteessä I;
- b) sellaisten toimilupien antamisen sääntöjen soveltaminen, jotka vastaavat sisällöltään lentoliikenteen harjoittamisen yhteisistä säännöistä yhteisössä 24 päivänä syyskuuta 2008

annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 1008/2008 II luvussa olevia sääntöjä; ja

c) ilmailun turvaamisen osalta ECACin asiakirjan 30 osan II täytäntöönpano, sellaisena kuin kyseinen asiakirja on viimeksi muutettuna.

3 jakso

Toisen siirtymäkauden aikana sovellettavat vaatimukset

1. Kun sekakomitea on tehnyt tämän sopimuksen 33 artiklassa (Siirtymäjärjestelyt) tarkoitettuihin päätöksiin siitä, että Ukraina täyttää kaikki 2 jakson 2 kohdassa esitetyt edellytykset:

a) Jäsenvaltiot tunnustavat liitteessä IV olevassa 1 jaksossa luetellut Ukrainan myöntämät todistukset sekakomitean päätökseen sisältyvien edellytysten ja asetuksen (EY) N:o 216/2008 11 artiklan mukaisesti;

b) 22 artiklan (Kaupalliset mahdollisuudet) 5 kohdan c alakohdan (maahuolinta muiden osapuolten lentoliikenteen harjoittajille) määräyksiä sovelletaan; ja

c) kun Euroopan unionin asiaa koskevien vaatimusten täytäntöönpanosta Ukrainassa on tehty arviointi ja sekakomitealle on ilmoitettu, Ukraina otetaan tarkkailijaksi yhteisössä toimintakieltoon asetettuja lentoliikenteen harjoittajia koskevan yhteisön luettelon laatimisesta annetun asetuksen (EY) N:o 2111/2005 mukaisesti perustettuun komiteaan.

2. Siirtyminen tämän sopimuksen täysimittaiseen täytäntöönpanoon edellyttää Ukrainalta seuraavia:

a) Kaikkien tämän sopimuksen liitteessä I lueteltuihin Euroopan unionin säädöksiin sisältyvien sovellettavien vaatimusten sisällyttäminen kansalliseen lainsäädäntöön; ja

b) vastuullaan olevan ilmatilan organisointi toiminnallisten ilmatilan lohkojen perustamista koskevien EU:n sovellettavien vaatimusten mukaisesti.

4 jakso

Tämän sopimuksen täysimittainen täytäntöönpano

Kun sekakomitea on tehnyt tämän sopimuksen 33 artiklassa (Siirtymäjärjestelyt) tarkoitettuihin päätöksiin siitä, että Ukraina täyttää kaikki tämän liitteen 3 jakson 2 kohdassa esitetyt edellytykset, sovelletaan seuraavia:

1. Tämän liitteen 2 jakson 1 kohdassa vahvistettujen liikenneoikeuksien lisäksi:

a) Euroopan unionin lentoliikenteen harjoittajilla on rajoittamattomat oikeudet liikennöidä Ukrainassa sijaitsevien paikkojen, Euroopan naapuruuspolitiikan kumppanimaissa ja ECAA-maissa sekä liitteessä V luetelluissa maissa sijaitsevien paikkojen ja edelleen olevien paikkojen välillä, jos lento on osa reittiä, johon sisältyy paikka jäsenvaltiossa.

Lisäksi Euroopan unionin lentoliikenteen harjoittajilla on rajoittamaton oikeus liikennöidä Ukrainassa sijaitsevien paikkojen välillä riippumatta siitä, sijaitseeko tällaisen lentoliikennepalvelun lähtö- tai päätepiste EU:n alueella; ja

b) Ukrainan lentoliikenteen harjoittajilla on rajoittamattomat oikeudet liikennöidä Euroopan unionissa sijaitsevien paikkojen, Euroopan naapuruuspolitiikan kumppanimaissa ja ECAA-maissa sekä liitteessä V luetelluissa maissa sijaitsevien paikkojen välillä, jos lento on osa reittiä, johon sisältyy paikka Ukrainassa.

2. Jäsenvaltiot tunnustavat kaikki tämän sopimuksen liitteessä IV olevassa 2 jaksossa luetellut Ukrainan myöntämät todistukset näiden määräysten mukaisesti.

LIITE IV

LUETTELO TÄMÄN SOPIMUKSEN LIITTEESSÄ III TARKOITETUISTA TO-DISTUKSISTA

1. Lentomiehistö

Lentäjien lupakirjat (lupakirjojen myöntäminen, voimassa pitäminen, muuttaminen, rajoit-taminen tai peruuttaminen tilapäisesti tai kokonaan) (asetukset (EY) N:o 216/2008, (EU) N:o 1178/2011, (EU) N:o 290/2012 asetuksen (EU) N:o 1178/2011 muuttamisesta).

Lentokoulutuksesta tai lentosimulaattorikoulutuksesta ja lentäjän taitojen arvioinnista vas-taavien henkilöiden todistukset (asetukset (EY) N:o 216/2008, (EU) N:o 1178/2011, (EU) N:o 290/2012 asetuksen (EU) N:o 1178/2011 muuttamisesta).

Matkustamomiehistön kelpoisuustodistukset (matkustamomiehistön kelpoisuustodistusten myöntäminen, voimassa pitäminen, muuttaminen, rajoittaminen tai peruuttaminen tilapäi-esti tai kokonaan) (asetukset (EY) N:o 216/2008, (EU) N:o 1178/2011, (EU) N:o 290/2012 asetuksen (EU) N:o 1178/2011 muuttamisesta).

Lentäjien lääketieteelliset kelpoisuustodistukset (myöntäminen, voimassa pitäminen, muuttaminen, rajoittaminen tai peruuttaminen tilapäisesti tai kokonaan) (asetukset (EY) N:o 216/2008, (EU) N:o 1178/2011, (EU) N:o 290/2012 asetuksen (EU) N:o 1178/2011 muuttamisesta).

Ilmailulääkärien todistukset sekä edellytykset, joilla yleislääkärit voivat toimia ilmailulää-käreinä (asetukset (EY) N:o 216/2008, (EU) N:o 1178/2011, (EU) N:o 290/2012 asetuk-sen (EU) N:o 1178/2011 muuttamisesta).

Matkustamomiehistön jäsenille määrääjain tehtävä ilmailulääketieteellisen kelpoisuuden arviointi ja tästä arvioinnista vastaavien henkilöiden kelpoisuus (asetukset (EY) N:o 216/2008, (EU) N:o 1178/2011, (EU) N:o 290/2011 asetuksen (EU) N:o 1178/2011 muut-tamisesta).

Edellytykset, jotka koskevat lentokoulutusorganisaatioiden todistusten myöntämistä, voi-massa pitämistä, muuttamista, rajoittamista tai peruuttamista tilapäisesti tai kokonaan (ase-tukset (EY) N:o 216/2008, (EU) N:o 1178/2011, (EU) N:o 290/2012 asetuksen (EU) N:o 1178/2011 muuttamisesta).

Edellytykset, jotka koskevat siviili-ilmailun lentomiehistön hyväksymiseen ja lääketieteel-lisen kelpoisuuden arviointiin osallistuvien ilmailulääketieteen keskusten todistusten myöntämistä, voimassa pitämistä, muuttamista, rajoittamista tai peruuttamista tilapäisesti tai kokonaan (asetukset (EY) N:o 216/2008, (EU) N:o 1178/2011, (EU) N:o 290/2012 ase-tuksen (EU) N:o 1178/2011 muuttamisesta).

Lentoa simuloivien koulutuslaitteiden sertifiointi ja kyseisiä laitteita käyttäviä organisaa-tioita koskevat vaatimukset (asetukset (EY) N:o 216/2008, (EU) N:o 1178/2011, (EU) N:o 290/2012 asetuksen (EU) N:o 1178/2011 muuttamisesta).

2. Ilmaliikenteen hallinta / lennonvarmistuspalvelut

Ilmaliikennepalvelujen tarjoajien todistukset (asetukset (EY) N:o 216/2008, (EU) N:o 1034/2011, (EU) N:o 1035/2011 liite II: Ilmaliikennepalvelujen tarjoamista koskevat eri-tyiset vaatimukset).

Sääpalvelujen tarjoajien todistukset (asetukset (EY) N:o 216/2008, (EU) N:o 1034/2011, (EU) N:o 1035/2011 liite III: Sääpalvelujen tarjoamista koskevat erityiset vaatimukset).

Ilmailutiedotuspalvelujen tarjoajien todistukset (asetukset (EY) N:o 216/2008, (EU) N:o 1034/2011, (EU) N:o 1035/2011 liite IV: Ilmailutiedotuspalvelujen tarjoamista koskevat erityiset vaatimukset).

Viestintä-, suunnistus- tai valvontapalvelujen tarjoajien todistukset (asetukset (EY) N:o 216/2008, (EU) N:o 1034/2011, (EU) N:o 1035/2011 liite V: Viestintä-, suunnistus- tai valvontapalvelujen tarjoamista koskevat erityiset vaatimukset).

Lennonjohtajien ja lennonjohtajaoppilaiden lupakirjat (myöntäminen, peruuttaminen kokonaan tai tilapäisesti) ja niihin liittyvät kelpuutukset ja merkinnät (asetukset (EY) N:o 216/2008 ja (EU) N:o 805/2011).

Lennonjohtajien lääketieteelliset kelpoisuustodistukset (asetukset (EY) N:o 216/2008, (EU) N:o 805/2011).

Lennonjohtajien koulutusorganisaatioiden todistukset (voimassaolo, uusiminen, voimassaolon jatkaminen ja käyttö) (asetukset (EU) N:o 216/2008 ja (EU) N:o 805/2011).

LIITE V

LUETTELO TÄMÄN SOPIMUKSEN 17, 19 JA 22 ARTIKLASSA JA LIITTEISSÄ II JA III TARKOITETUISTA MUISTA VALTIOISTA

1. Islannin tasavalta (Euroopan talousalueesta tehdyn sopimuksen nojalla);
2. Liechtensteinin ruhtinaskunta (Euroopan talousalueesta tehdyn sopimuksen nojalla);
3. Norjan kuningaskunta (Euroopan talousalueesta tehdyn sopimuksen nojalla); ja
4. Sveitsin valaliitto (Euroopan yhteisön ja Sveitsin valaliiton välisen lentoliikennesopimuksen nojalla).

LIITE VI

MENETTELYSÄÄNNÖT

Tätä sopimusta sovelletaan jäljempänä esitettävien menettelysääntöjen mukaisesti:

1. UKRAINAN OSALLISTUMINEN KOMITEOIHIN

Kun Ukraina osallistuu tämän sopimuksen nojalla asiaa koskevien Euroopan unionin säädösten mukaisesti perustettujen komiteoiden työskentelyyn, sille annetaan tarkkailijan asema, se otetaan mukaan kaikkiin keskusteluihin ja sitä kannustetaan osallistumaan niihin komiteoiden työjärjestysten mukaisesti, mutta se ei saa osallistua äänestyksiin.

Ilmaliikenteen hallinnan alalla Ukraina otetaan yhtenäistä eurooppalaista ilmatilaa koskevan lainsäädännön täytäntöön panemiseksi mukaan myös kaikkiin sellaisiin Euroopan komission tällä alalla perustamiin elimiin kuten teollisuudenalan neuvoa-antava elin ja verkon hallinnoija.

2. TARKKAILIJAN ASEMA EASASSA

Tarkkailijan asema EASassa oikeuttaa Ukrainan osallistumaan EU:n jäsenvaltioille ja muille Euroopan naapuruuspolitiikan kumppanimaille avoimien EASAn teknisten ryhmien ja elinten työskentelyyn tällaiselle osallistumiselle vahvistettujen edellytysten mukaisesti. Tarkkailijan asemaan ei sisälly äänioikeutta. EASAn hallintoneuvostoon tarkkailijan asemaa ei voi saada.

3. YHTEISTYÖ JA TIETOJENVAIHTO

Jotta voitaisiin helpottaa osapuolten toimivaltaisten viranomaisten asianmukaisten toimivaltuuksien käyttämistä, näiden viranomaisten on pyynnöstä vaihdettava keskenään kaikenlaisia tietoja, joita tämän sopimuksen asianmukainen toteutuminen edellyttää.

4. VIITTAUS KIELIIN

Osapuolilla on oikeus käyttää tämän sopimuksen soveltamisalaan kuuluvissa menettelyissä kaikkia Euroopan unionin toimitusten virallisia kieliä tai ukrainan kieltä. Osapuolet ovat kuitenkin tietoisia siitä, että englantia käyttämällä helpotetaan kyseisiä menettelyjä. Jos jossakin virallisessa asiakirjassa käytetään kieltä, joka ei ole Euroopan unionin toimitusten virallinen kieli, sen kanssa on samanaikaisesti toimitettava asiakirjan käännös jollekin Euroopan unionin toimitusten viralliselle kielelle; tällöin on otettava huomioon, mitä tämän kohdan edellisessä virkkeessä on sanottu. Jos osapuoli aikoo käyttää suullisessa menettelyssä kieltä, joka ei ole Euroopan unionin toimitusten virallinen kieli, kyseisen osapuolen on huolehdittava simultaanitulkauksesta englannin kielelle.

LIITE VII

TÄMÄN SOPIMUKSEN 26 ARTIKLAN 4 KOHDASSA TARKOITETUT PERUSTEET

1. Seuraavia pidetään yhteensopivina tämän sopimuksen asianmukaisen toteutumisen kanssa:

- a) yksittäisille kuluttajille myönnettävä sosiaalinen tuki, joka myönnetään harjoittamatta syrjintää palvelujen alkuperän perusteella; ja
- b) tuki luonnonmullistusten tai muiden poikkeuksellisten tapahtumien aiheuttaman vahingon korvaamiseksi.

2. Lisäksi seuraavia voidaan pitää yhteensopivina tämän sopimuksen asianmukaisen toteutumisen kanssa:

- a) tuki taloudellisen kehityksen edistämiseen alueilla, joilla elintaso on poikkeuksellisen alhainen tai joilla vajaatyöllisyys on vakava ongelma;
- b) tuki tietyn taloudellisen toiminnan tai talousalueen kehityksen edistämiseen, jos tuki ei muuta lentoliikenteen harjoittajien kaupallisen toiminnan edellytyksiä osapuolten etujen vastaisella tavalla; ja
- c) tuki EU:n horisontaalisissa ryhmäpoikkeusasetuksissa ja horisontaalisissa ja alakohteisissa valtioneuvoston päätöksissä sallittujen, kyseisissä asetuksissa ja säännöissä vahvistettujen edellytysten mukaisten tavoitteiden saavuttamiseen.